

Joanna Kumor-Mielnik
Sławomir Mielnik

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

na podstawie
diecezjalnych wykazów
statystycznych

Struktura wyznaniowa
diecezji lubelskiej
na przełomie XIX i XX wieku

na podstawie
diecezjalnych wykazów statystycznych

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II

OŚRODEK BADAŃ NAD GEOGRAFIĄ HISTORYCZNĄ
KOŚCIOŁA W POLSCE

Joanna Kumor-Mielnik
Sławomir Mielnik

Struktura wyznaniowa
diecezji lubelskiej
na przełomie XIX i XX wieku

na podstawie
diecezjalnych wykazów statystycznych

Recenzenci

ks. dr hab. Krzysztof Grzesiak, KUL

dr hab. Hubert Łaskiewicz, UW

Opracowanie redakcyjne

Maria R. Pałubska

Opracowanie komputerowe

Ewa Karaś

Projekt okładki i stron tytułowych

Zofia Pawluk

Obraz na okładce

Hendrick van Vliet, *Interior of the Oude Kerk*, 1660 | metmuseum.org

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2019

ISBN 978-83-8061-794-0

Wydawnictwo KUL

ul. Konstantynów 1 H, 20-708 Lublin, tel. 81 740-93-40, fax 81 740-93-50

e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl, <http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: volumina.pl Daniel Krzanowski

ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08, e-mail: druk@volumina.pl

Spis treści

Przedmowa	7
Rozdział 1	
Założenia metodologiczne	9
1.1. Tematyka i zakres badań	9
1.2. Charakterystyka materiału źródłowego	11
1.3. Metoda prezentacji i opisu	17
Rozdział 2	
Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku	21
2.1. Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku	21
2.2. Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w okresie przedkonkordatowym	52
2.3. Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego oraz ich wpływ na strukturę wyznaniową diecezji lubelskiej	74
Zakończenie	105
Bibliografia	107
Wykaz tabel	111
Wykaz map	113
Wykaz wykresów	115

Przedmowa

Podjęmowana przez badaczy problematyka struktury wyznaniowej diecezji lubelskiej skupiała się zazwyczaj wokół charakterystyki jednego wyznania, ewentualnie wielu wyznań, pokazanych w krótkim przedziale czasowym – roku lub zaledwie kilku lat. Badaczom zajmującym się tematyką demograficzno-wyznaniową towarzyszyła obawa dotycząca wiarygodności podstawy źródłowej, wynikająca m.in. ze znacznych rozbieżności w danych statystycznych czerpanych tak z materiałów proveniencji państwowej, jak i kościelnej. Niemożność uzgodnienia tych różnic prowadziła zazwyczaj do rezygnacji z dalszych badań, jako zbyt ryzykownych, lub do poprzestania na wyborze jednej podstawy źródłowej. Wskazanie tej właściwej (najbardziej oddającej rzeczywistość) stanowiło zasadniczą trudność, a jednostronny wybór mógł narazić badacza na zarzut popełnienia błędu metodologicznego.

Mając świadomość niedoskonałości zarówno statystyk państwowych, jak i kościelnych, na podstawie tych ostatnich podjęliśmy próbę przesłedzenia zmian w strukturze wyznaniowej diecezji lubelskiej, wskazując jednocześnie na mankamenty samych statystyk. Mimo że nie są one pozbawione nieścisłości w odniesieniu do niektórych parafii, to jednak są przywoływane w publikacjach jako jedyne statystyki kościelne, sporządzone przez samych proboszczów i dziekanów. Dostrzeżenie niedoskonałości tych statystyk stało się możliwe dopiero po zebraniu całości materiału badawczego i poddaniu analizie przeprowadzonej nie dla jednego roku, lecz dla dłuższego okresu czasu.

Zadaniem niniejszej publikacji jest przedstawienie charakterystyki zmian zachodzących w strukturze wyznaniowej diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX w., na podstawie wykazów statystycznych znajdujących

się w zasobach Archiwum Archidiecezjalnego Lubelskiego. Problematyka została zobrazowana przy użyciu narzędzi i metod kartograficznych – stąd obecność w publikacji 11 map tematycznych i 13 wykresów przedstawiających badane zagadnienie. Stanowi zatem swoiste przeniesienie na obraz kartograficzny danych statystycznych dotyczących liczby i odsetka wiernych Kościoła rzymskokatolickiego oraz innych wyznań i obrzędów obecnych na historycznym obszarze diecezji lubelskiej na przełomie dwóch stuleci.

Potrzebę wydania pracy na temat struktur wyznaniowych diecezji lubelskiej z przełomu dwóch wieków uzasadnia brak szczegółowego omówienia tego zagadnienia w literaturze, a co za tym idzie – brak badań nad wskazaną problematyką, która jest ważna z dwóch powodów. Pierwszym z nich jest zróżnicowanie ludności pod względem wyznaniowym oraz jej rozmieszczenie, co obrazuje materiał kartograficzny. Drugim ważnym argumentem przemawiającym za opublikowaniem wyników przeprowadzonych badań są liczne – charakterystyczne dla badanego obszaru – uwarunkowania, które w omawianym okresie wpływały na kształtowanie się struktury wyznaniowej diecezji lubelskiej. Znalazły one swe odzwierciedlenie na mapach i wykresach, stanowiących ważną część publikacji. Należą do nich takie kluczowe wydarzenia, jak: kolonizacja niemiecka na Lubelszczyźnie, kasata chełmskiej diecezji unickiej w Królestwie Polskim w 1875 r., wydanie ukazu tolerancyjnego w 1905 r. oraz, będące jego skutkiem, liczne konwersje z prawosławia na katolicyzm.

Po I wojnie światowej województwo lubelskie, a zwłaszcza jego wschodnia część, było obszarem zróżnicowanym pod względem narodowościowym i wyznaniowym. Współistnienie wielu wyznań, a w szczególności rzymskokatolickiego i prawosławnego, skutkowało dynamicznymi zmianami w strukturze wyznaniowej.

Celem publikacji, obok szerokiego omówienia źródeł, jest ilustracja przestrzennych relacji zarówno jakościowych (wyznania), jak i ilościowych (liczebność parafii, liczba konwersji itd.).

Rozdział 1

Założenia metodologiczne

1.1. Tematyka i zakres badań

Przydatność źródeł kościelnych – zarówno tych drukowanych, jakimi są tzw. schematyzmy¹, jak i źródeł rękopiśmiennych, występujących w zasobie archiwalnym Archiwum Archidiecezjalnego Lubelskiego w postaci wykazów statystycznych – stała się przedmiotem analiz Z. Sułowskiego zaprezentowanych w artykule wydanym w 1987 r.: *Ocena XIX-wiecznych statystyk demograficznych Lubelszczyzny*, zamieszczonym na łamach czasopisma „Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia”². Zwrócił w nim uwagę na wyjątkowość i znaczenie schematyzmów diecezji lubelskiej wydanych w latach 1870-1874 dla ukazania mozaiki wyznaniowej tejże diecezji³. Schematyzmy z tych lat Z. Sułowski nazwał schematyzma-

¹ O znaczeniu i roli schematyzmów zob. B. Kumor, *Schematyzmy diecezji tarnowskiej z XIX w. jako źródło demograficzne*, „Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia” 1967, t. 1, s. 67-87; S. Librowski, *Katalog rubrycel i schematyzmów diecezji i zakonów historycznej Polski znajdujących się w księgozbiorze podręcznym Archiwum Diecezjalnego we Włocławku. Część 1: Rubrycele i schematyzmy diecezjalne. Zeszyt 2: Diecezja lubelska – diecezja płocka*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1972, t. 24, s. 5[99]-31[125]; Z. Sułowski, *Ocena XIX-wiecznych statystyk demograficznych Lubelszczyzny*, „Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia” 1987, t. 17, s. 89-125. O schematyzmach diecezji lubelskiej zob. J. Kumor-Mielnik, *Sieć dekanalna i parafialna (archi)diecezji lubelskiej w latach 1805-2005*, Lublin 2011, s. 20-22.

² Z. Sułowski, *Ocena XIX-wiecznych statystyk...*, s. 89-125.

³ Zob. *Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1870*; *Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1871*; *Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis*

mi nowego typu, które dzięki zawartym w nich informacjom o liczbie ludności rzymskokatolickiej oraz o liczbie wyznawców innych wyznań w każdej parafii stały się podstawą do zestawienia ich ze statystyką państwową z lat 1867-1868. Swój artykuł autor podzielił na dwie części: w pierwszej koncentruje się na analizie ludności rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej w latach 1823-1874, a w drugiej – na rekonstrukcji struktury wyznaniowej badanego obszaru. Z uwagi na duże wahania liczby wyznawców różnych wyznań i obrządków podanych w schematyzmach z lat 1870-1874 odniósł je do 1872 r. uzasadniając swój wybór najwyższymi wartościami liczbowymi podanymi w źródle dla tegoż roku⁴. Analizę liczebności wiernych oraz innych wyznań w diecezji lubelskiej przedstawił jedynie na przykładzie dekanatu lubartowskiego, a także największych parafii diecezji lubelskiej, parafii macierzystych wraz z filiami oraz w odniesieniu do Lublina wraz z okolicznymi parafiami. Zatem liczbę różnowierców autor podał w przybliżeniu dla niewielkiego obszaru diecezji lubelskiej oraz dla wybranego przez siebie roku – 1872.

Przywołując badania Z. Sułowskiego chcemy je poniekąd kontynuować rozszerzając zagadnienie struktury wyznaniowej diecezji lubelskiej zarówno co do obszaru, jak i chronologii. Podstawę źródłową dla ilustracji badanego zagadnienia w XIX w. będą stanowić drukowane schematyzmy diecezji lubelskiej z lat 1870-1874, zweryfikowane w oparciu o rękopiśmienne wykazy statystyczne, a także statystyki zawarte w publikacjach, do których będziemy się odwoływać. Kwestie wyznaniowe diecezji lubelskiej dotyczące początków XX w. są obecne w aktach o wykazach statystycznych oraz w aktach o konwersjach znajdujących się w Archiwum Archidiecezjalnym Lubelskim. Będą one przez nas przywoływane przy omawianiu i ukazywaniu zagadnień wyznaniowych na badanym obszarze z XX w. Są to głównie źródła o charakterze statystycznym i statystyczno-opisowym.

Ramy chronologiczne, w obrębie których będziemy analizować problematykę struktur wyznaniowych na obszarze diecezji lubelskiej, zamykają się w latach 1870-1925. Taki wybór przekroju czasowego został podyktowany wieloma czynnikami związanymi z przemianami politycznymi, administracyjnymi, kościelnymi, demograficznymi, a ponadto z wydarzeniami kluczowymi dla przeobrażeń w strukturze wyznaniowej, jak kolonizacja niemiecka na Lubelszczyźnie, kasata chełmskiej diecezji

Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1872; Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1873; Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1874.

⁴ Zob. Z. Sułowski, *Ocena XIX-wiecznych statystyk...*, s. 91.

unickiej w 1875 r., wydanie ukazu tolerancyjnego w 1905 r. i konkordatu w 1925 r. Administracyjnym obszarem naszych badań jest diecezja lubelska w historycznych granicach z 1870 i 1918 r. Zagadnienia przez nas ukazywane dla 1870 r. będą zatem dotyczyły nie tylko obszaru diecezji lubelskiej, pokrywającego się do 1912 r. (do utworzenia guberni chełmskiej) z obszarem guberni lubelskiej, ale także terenu byłej diecezji janowskiej czyli podlaskiej, przyłączonej po kasacie w 1867 r. do diecezji lubelskiej, objętej granicami guberni siedleckiej. Od 1918 r., czyli od reaktywacji diecezji podlaskiej z jednoczesnym uszczupleniem terytorium diecezji lubelskiej, obszarem naszych rozważań będzie diecezja lubelska w granicach z 1918 r. (po odłączeniu części podlaskiej).

1.2. Charakterystyka materiału źródłowego

Zarówno źródła statystyczne jak i statystyczno-opisowe zgromadzone w Archiwum Archidiecezjalnym Lubelskim, zawierają w sobie mniej lub bardziej rozbudowany zasób różnego typu danych dotyczących funkcjonowania parafii. Informują o miejscowościach należących do parafii, liczebności wiernych, duchowieństwie, innowiercach. Przedstawiają zmiany jakie zaszły w parafii od poprzedniego roku. Zakres tych informacji wykazuje duże zróżnicowanie w poszczególnych latach.

Wykazy statystyczne za poszczególne lata prowadzone były z reguły w sposób dość ciągły od 1816 do 1939 r., z niewielkimi tylko przerwami⁵.

⁵ Szczegółowe omówienie zawartości wszystkich wykazów statystycznych znajdujących się w Archiwum Archidiecezjalnym Lubelskim (dalej: AAL) w zespołach: Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego i Akta Kurii Biskupiej w Lublinie odnaleźć można w publikacji J. Kumor-Mielnik, *Sieć dekanalna i parafialna...*, s. 11-16. W odnośnym archiwum znajdują się następujące akta statystyczne: Wykazy statystyczne 1816, sygn. Rep 60 B VI 4; Wykazy statystyczne 1818, sygn. Rep 60 B VI 5; Wykazy statystyczne 1819, sygn. Rep 60 B VI 6; Wykazy statystyczne 1820, sygn. Rep 60 B VI 7; Wykazy statystyczne 1821, sygn. Rep 60 B VI 8; Wykazy statystyczne 1822-1825, sygn. Rep 60 B VI 9; Wykazy statystyczne 1826, sygn. Rep 60 B VI 10; Wykazy statystyczne 1827, sygn. Rep 60 B VI 11; Wykazy statystyczne 1828, sygn. Rep 60 B VI 12; Wykazy statystyczne 1829, sygn. Rep 60 B VI 13; Wykazy statystyczne 1830, sygn. Rep 60 B VI 14; Wykazy statystyczne 1831, sygn. Rep 60 B VI 15; Wykazy statystyczne 1833, sygn. Rep 60 B VI 16; Wykazy statystyczne 1835, sygn. Rep 60 B VI 17; Wykazy statystyczne 1842, sygn. Rep 60 B VI 18; Wykazy statystyczne 1843, sygn. Rep 60 B VI 19; Wykazy statystyczne 1845, sygn. Rep 60 B VI 20; Wykazy statystyczne 1847, sygn. Rep 60 B VI 21; Wykazy statystyczne 1848, sygn. Rep 60 B

Za lata 1836-1841 oraz za 1844 r. wykazy prawdopodobnie nie zostały sporządzone, ponieważ nie występują one w zasobie archiwalnym. Zawartość statystyk z lat 1842, 1843, 1845, prowadzonych aż do 1857 r., ogranicza się do wykazów duchowieństwa świeckiego i zakonnego, ludności

VI 22; Wykazy statystyczne 1849, sygn. Rep 60 B VI 23; Wykazy statystyczne 1850, sygn. Rep 60 B VI 24; Wykazy statystyczne 1851, sygn. Rep 60 B VI 25; Wykazy statystyczne 1852, sygn. Rep 60 B VI 26; Wykazy statystyczne 1853, sygn. Rep 60 B VI 27; Wykazy statystyczne 1854, sygn. Rep 60 B VI 28; Wykazy statystyczne 1855, sygn. Rep 60 B VI 29; Wykazy statystyczne 1856, sygn. Rep 60 B VI 30; Wykazy statystyczne 1857, sygn. Rep 60 B VI 31; Wykazy statystyczne 1858, sygn. Rep 60 B VI 32; Wykazy statystyczne 1859, sygn. Rep 60 B VI 33; Wykazy statystyczne 1860, sygn. Rep 60 B VI 34; Wykazy statystyczne 1861, sygn. Rep 60 B VI 35; Wykazy statystyczne 1862, sygn. Rep 60 B VI 36; Wykazy statystyczne 1863, sygn. Rep 60 B VI 37; Wykazy statystyczne 1864, sygn. Rep 60 B VI 38; Wykazy statystyczne 1865-1866, sygn. Rep 60 B VI 39; Wykazy statystyczne 1867-1868, sygn. Rep 60 B VI 40; Wykazy statystyczne 1869, sygn. Rep 60 B VI 41; Wykazy statystyczne 1870, sygn. Rep 60 B VI 42; Wykazy statystyczne 1871, sygn. Rep 60 B VI 43; Wykazy statystyczne 1872, sygn. Rep 60 B VI 44; Wykazy statystyczne 1873, sygn. Rep 60 B VI 45; Wykazy statystyczne 1874, sygn. Rep 60 B VI 46; Wykazy statystyczne 1875, sygn. Rep 60 B VI 47; Wykazy statystyczne 1876, sygn. Rep 60 B VI 48; Wykazy statystyczne 1877, sygn. Rep 60 B VI 49; Wykazy statystyczne 1878, sygn. Rep 60 B VI 50; Wykazy statystyczne 1879, sygn. Rep 60 B VI 51; Wykazy statystyczne 1880, sygn. Rep 60 B VI 52; Wykazy statystyczne 1881, sygn. Rep 60 B VI 53; Wykazy statystyczne 1882, sygn. Rep 60 B VI 54; Wykazy statystyczne 1883, sygn. Rep 60 B VI 55; Wykazy statystyczne 1884, sygn. Rep 60 B VI 56; Wykazy statystyczne 1885, sygn. Rep 60 B VI 57; Wykazy statystyczne 1886, sygn. Rep 60 B VI 58; Wykazy statystyczne 1887, sygn. Rep 60 B VI 59; Wykazy statystyczne 1888, sygn. Rep 60 B VI 60; Wykazy statystyczne 1889-1890, sygn. Rep 60 B VI 61; Wykazy statystyczne 1891 i 1892, sygn. Rep 60 B VI 62; Wykazy statystyczne 1893-1894, sygn. Rep 60 B VI 63; Wykazy statystyczne 1895, sygn. Rep 60 B VI 64; Wykazy statystyczne 1896, sygn. Rep 60 B VI 65; Wykazy statystyczne 1897, sygn. Rep 60 B VI 66; Wykazy statystyczne 1898, sygn. Rep 60 B VI 67; Wykazy statystyczne 1899, sygn. Rep 60 B VI 68; Wykazy statystyczne 1900, sygn. Rep 60 B VI 69; Wykazy statystyczne 1901, sygn. Rep 60 B VI 70; Wykazy statystyczne 1902, sygn. Rep 60 B VI 71; Wykazy statystyczne 1903, sygn. Rep 60 B VI 72; Wykazy statystyczne 1904, sygn. Rep 60 B VI 73; Wykazy statystyczne 1905, sygn. Rep 60 B VI 74; Wykazy statystyczne 1906, sygn. Rep 60 B VI 75; Wykazy statystyczne 1907, sygn. Rep 60 B VI 76; Wykazy statystyczne 1907-1908, sygn. Rep 60 B VI 77; Wykazy statystyczne 1908-1909, sygn. Rep 60 B VI 78; Wykazy statystyczne 1909-1910, sygn. Rep 60 B VI 79; Wykazy statystyczne 1910-1911, sygn. Rep 60 B VI 80; Wykazy statystyczne 1911-1912, sygn. Rep 60 B VI 81; Wykazy statystyczne 1912-1913, sygn. Rep 60 B VI 82; Wykazy statystyczne 1913-1915, sygn. Rep 60 B VI 83; Wykazy statystyczne s.a., sygn. Rep 60 B VI 84; Wykazy statystyczne 1930-1932, sygn. Rep 61 B VI 4; Wykazy statystyczne 1933-1936, sygn. Rep 61 B VI 5; Wykazy statystyczne 1937-1939, sygn. Rep 61 B VI 6.

katolickiej w parafiach diecezji lubelskiej, wykazu wakujących plebanii oraz stanu budowli kościelnych, przy czym te dwie ostatnie kwestie nie pojawiają się w spisach regularnie. Ta sama problematyka pojawia się w zawartości wykazów z dalszych lat – od 1858 aż do 1860 r.

Jednak najistotniejsze są dla nas te wykazy, które podają informacje o innych wyznaniach i obrządkach. Pierwszy taki wykaz statystyczny z 1868 r.⁶ zawierający dane o liczbie i rozmieszczeniu cerkwi unickich w parafiach rzymskokatolickich diecezji lubelskiej, z powodu niekompletności i nieprzejrzyistości danych jest dla nas jedynie wykazem pomocniczym.

Za podstawowy dla naszych badań – w oparciu o który zobrazujemy zagadnienie struktury wyznaniowej diecezji lubelskiej w 1870 r. – jest wykaz statystyczny sporządzony za tenże rok: Wykaz duchowieństwa parafialnego świeckiego i zakonnego oraz ludności rzymsko katolickiej i l. unickiej r.g., w przybliżeniu – akatolików, prawosławnych, lutrów, kalwinów, oraz żydów i pogan od każdej parafii⁷. W naszej ocenie zasługuje on na szczególną uwagę z dwóch powodów. Pierwszym z nich jest obecność liczby innowierców w zestawieniu z liczbą rzymskich katolików dla każdej parafii. Drugi powód to zawarta w nim korekta i wykaz błędów występujących w schematyzmie na 1870 r. (wydanym w końcu 1869 r. i sporządzonym na podstawie danych z 1869 r.). Pokażna liczba błędów zawartych w schematyzmie dyskwalifikuje go jako podstawę źródłową do badań demograficznych. Jednocześnie wskazuje na większą uwagę i skrupulatność w zbieraniu danych przez duchowieństwo parafialne do statystyki diecezjalnej sporządzonej w 1870 r., w oparciu o którą wydano schematyzm na 1871 r.

Warto zaznaczyć, że na podstawie wiadomości z rękopiśmiennych wykazów statystycznych, redagowano treść schematyzmów drukowanych na poszczególne lata. Wykaz statystyczny, sporządzony na podstawie danych zebranych od proboszczów, a następnie dziekanów do listopada 1869 r., był podstawą dla sporządzenia schematyzmu drukowanego na 1870 r., zaś schematyzm na 1871 r. zawierał informacje zebrane w formie wykazów do listopada 1870 r. Ponieważ w oparciu o dane zawarte w wykazach statystycznych sporządzano schematyzmy diecezjalne, dlatego dokonując porównania obu źródeł możemy korygować błędy w katalogach drukowanych.

⁶ AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1867-1868, sygn. Rep 60 B VI 40.

⁷ AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1870, Wykaz duchowieństwa parafialnego świeckiego i zakonnego oraz ludności rzymsko katolickiej i l. unickiej r.g., w przybliżeniu – akatolików, prawosławnych, lutrów, kalwinów, oraz żydów i pogan od każdej parafii, sygn. Rep 60 B VI 42.

W związku z powyższym wykazy statystyczne nie tylko uzupełniają, ale także korygują informacje zwarte w schematyzmach diecezjalnych.

Omawiany przez nas wykaz ludności rzymskokatolickiej oraz innowierców z 1870 r., grupował wyznania w 4 kolumnach, wg następujących kategorii: 1. Ogólna ludność parafii rzymskokatolickiej; 2. Ludność unicka obrządku greckiego w obrębie parafii w przybliżeniu cyfrą oznaczona; 3. Ludność akatolicka w parafii tj. prawosławni, lutrzy, kalwini etc.; 4. Ludność żydowska, mahometańska, cygańska.

Rubryki te duchowieństwo parafialne wypełniało niejednolicie podając w większości przypadków łączną liczbę ludności akatolickiej, niekiedy natomiast podawano odrębne dane dla prawosławnych i odrębne dla protestantów – luteranów i kalwinów. Również oddzielnie liczone wyznawców judaizmu, mahometan i Cyganów. Schematyzm diecezji lubelskiej na 1871 r.⁸ podaje informacje o liczbie ludności rzymskokatolickiej, greckokatolickiej, żydowskiej, mahometańskiej, cygańskiej i akatolickiej, oddzielając liczebność Żydów od mahometan i Cyganów. Ponieważ liczba mahometan i Cyganów zamieszkujących obszar diecezji lubelskiej w 1870 r. była niewielka (powiemy o niej w tekście) – nie znajdzie oddzielnego odzwierciedlenia w materiale kartograficznym. Za przyjęciem statystyki zawartej w wykazie z 1870 r. i w schematyzmie na 1871 r., jako podstawy źródłowej dla zobrazowania struktury wyznaniowej diecezji lubelskiej w tym okresie, przemawia wcześniejsze jej skonfrontowanie z danymi już opublikowanymi, o których powiemy poniżej, jak również jej zestawienie i porównanie ze statystykami trzech kolejnych lat⁹. Ponadto, zgodnie z pismem z dnia 18 września 1870 r., przy sporządzaniu wykazów statystycznych za 1870 r. dziekani wraz z podległym im duchowieństwem diecezjalnym mieli się wykazać starannością i dokładnością oraz wskazać i poprawić błędy zawarte w schematyzmie z roku poprzedniego.

Bardzo istotne dla ilustracji przeobrażeń w strukturze wyznaniowej diecezji lubelskiej są kolejne wykazy statystyczne z lat 20. XX w. (począwszy od 1916 r.)¹⁰, zawierające liczbę konwersji w diecezji lubelskiej.

⁸ *Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1871.*

⁹ Zob. AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1871, sygn. Rep 60 B VI 43; AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1872, sygn. Rep 60 B VI 44; AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1873, sygn. Rep 60 B VI 45.

¹⁰ Zob. AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1914-1923, sygn. Rep 61 B VI 1; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1924, sygn. Rep 61 B VI 2; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie,

W 1920 r., na mocy okólnika wydanego przez Kurie Biskupią w Lublinie, dziekani poszczególnych dekanatów zobowiązani zostali do sporządzania statystyk z każdej parafii, które, obok danych za dany rok dotyczących liczby parafian, jak również liczby urodzonych, zaślubionych i zmarłych, miały zawierać: Wykaz nawróconych do wiary katolickiej z prawosławia, protestantyzmu lub innego wyznania od roku 1916 do 1920 z każdego roku i wyznania oddzielnie. W następnych latach wykazy dotyczące liczby konwersji w poszczególnych parafiach miały być regularnie sporządzane co roku. W związku z tym akta o wykazach statystycznych z lat 1920-1937 podają liczbę nawróconych w każdym roku w poszczególnych parafiach diecezji lubelskiej.

Cenne informacje o liczebności wiernych oraz o innych wyznaniach w każdej parafii diecezji lubelskiej zawierają statystyki z lat 1921-1924, podające liczbę katolików, prawosławnych, protestantów, Żydów oraz nawróconych. Szczególną wartość posiada statystyka za 1924 r.¹¹ ze względu na swoją kompletność oraz czas, kiedy została sporządzona – pozwala bowiem na pokazanie struktury wyznaniowej diecezji lubelskiej w roku stabilizacji demograficznej.

Informacje o liczbie konwersji w latach 1916-1924, zawarte w wykazach statystycznych, są możliwe do zweryfikowania w oparciu o znajdujące się również w Archiwum Archidiecezjalnym Lubelskim akta poświęcone nawróconym z prawosławia na katolicyzm i odpadłym¹². W źródle tym odnotowano przypadki konwersji wykazane przez proboszczów poszczególnych parafii na podstawie posiadanych przez nich *Liber conversorum*. Wartość tego materiału jest znacząca i niezwykle przydatna dla zobrazowania zagadnienia konwersji. Do weryfikacji danych źródłowych posłużyły nam wykazy konwersji za lata 1918-1937 opublikowane w pracy K. Grzesiaka: *Diecezja lubelska wobec prawosławia w latach 1918-1939*¹³. Szczegółową charakterystykę i ocenę rzymskokatolickich i prawosławnych statystyk konwersji, a jednocześnie próbę określenia wielkości konwersji, zawarł w swej pracy A. Szabaciuk: „*Rosyjski Ulster*”. *Kwestia chełmska*

Wykazy statystyczne 1925, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. I; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II.

¹¹ AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. I; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II.

¹² AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, O nawróconych z prawosławia na katolicyzm i odpadłych, sygn. Rep 61 B XIV 1.

¹³ K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia w latach 1918-1939*, Lublin 2010.

w polityce imperialnej Rosji w latach 1863-1915¹⁴. Nie ulega wątpliwości, że podjęcie problematyki konwersji jest niezbędne dla ilustracji zmian w strukturze wyznaniowej diecezji lubelskiej.

Przechodząc do omówienia publikacji, w oparciu o które możemy konfrontować, weryfikować i uzupełniać nasze dane o ludności różnych wyznań zamieszkującej w granicach rzymskokatolickich parafii i dekanatów diecezji lubelskiej, w pierwszej kolejności należy przywołać publikację J. Gawrysiakowej: *Grupy wyznaniowe ludności w Lubelskiem w XIX wieku w świetle rejestracji ruchu naturalnego*¹⁵ oraz pracę zbiorową pod redakcją T. Mencła: *Dzieje Lubelszczyzny*¹⁶, a szczególnie rozdział autorstwa A. Kopruckowniaka: *W okresie kształtowania się kapitalizmu (1864-1918)*¹⁷. Obecność ludności protestanckiej, skupiającej się w różnych parafiach na obszarze badanej diecezji, będziemy uzasadniać w oparciu o pracę W. Śladkowskiego: *Kolonizacja niemiecka w południowo-wschodniej części Królestwa Polskiego w latach 1815-1915*¹⁸. Przydatne dla nas będą dość liczne opracowania dotyczące funkcjonowania diecezji lubelskiej w tym okresie. Spośród nich z podejmowaną przez nas problematyką najściślej wiąże się publikacja F. Stopniaka: *Kościół na Lubelszczyźnie i Podlasiu na przełomie XIX i XX wieku*¹⁹, wskazane powyżej opracowanie K. Grzesiaka: *Diecezja lubelska wobec prawosławia w latach 1918-1939*, a także praca P. Rachwał: *Unici na Lubelszczyźnie w XIX wieku. Studium źródłoznawczo-demograficzne*²⁰ oraz publikacja zbiorowa pod redakcją J.R. Marczewskiego: *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*²¹, zawierająca wiele

¹⁴ A. Szabaciuk, „Rosyjski Ulster”. *Kwestia chełmska w polityce imperialnej Rosji w latach 1863-1915*, Studia Wschodnie Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2013.

¹⁵ J. Gawrysiakowa, *Grupy wyznaniowe ludności w Lubelskiem w XIX wieku w świetle rejestracji ruchu naturalnego*, Materiały Źródłowe do Dziejów Kościoła w Polsce, t. 10, Lublin 1992.

¹⁶ *Dzieje Lubelszczyzny*, red. T. Mencel, t. 1, Warszawa 1974.

¹⁷ A. Kopruckowniak, *W okresie kształtowania się kapitalizmu (1864-1918)*, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, red. T. Mencel, t. 1, Warszawa 1974, s. 641-736.

¹⁸ W. Śladkowski, *Kolonizacja niemiecka w południowo-wschodniej części Królestwa Polskiego w latach 1815-1915*, Lublin 1969.

¹⁹ F. Stopniak, *Kościół na Lubelszczyźnie i Podlasiu na przełomie XIX i XX wieku*, Warszawa 1975.

²⁰ P. Rachwał, *Unici na Lubelszczyźnie w XIX wieku. Studium źródłoznawczo-demograficzne*, Lublin 2017.

²¹ *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010.

cennych artykułów. Zauważalna, m.in. ze względu na zawartość informacji statystyczno-demograficznych dotyczących ludności prawosławnej, jest praca G.J. Pelicy: *Kościół prawosławny w województwie lubelskim (1918-1939)*²². W naszych analizach będziemy odwoływać się także do pracy F. Rzemieniuk: *Unici Polscy 1596-1946*²³ oraz publikacji o charakterze statystyczno-opisowym²⁴.

1.3. Metoda prezentacji i opisu

Jednym z celów pracy jest ukazanie statystyczno-geograficznego obrazu wyznań występujących na obszarze diecezji lubelskiej w latach 1870-1925. Zebrany materiał został zaprezentowany w postaci tabelarycznej, map statystycznych i wykresów. Ujęcia kartograficzne są najlepszym sposobem ukazania relacji przestrzennych między zjawiskami. Praca ma ukazywać zagadnienia wyznaniowe oraz problematykę konwersji w diecezji lubelskiej, dlatego pominięto w niej analizę przemian struktur administracyjnych, które zostały już wyczerpująco omówione w innych publikacjach.

Mapa rozmieszczenia parafii oraz okręgów parafialnych w 1870 r. (zob. mapa 1) ma charakter wprowadzający i pomocniczy. Podstawą analizy są mapy tematyczne uogólniające i systematyzujące zebrany materiał statystyczny, opracowany, tak by jak najlepiej oddać charakter i specyfikę zjawisk. Z faktu tego wynika różnorodność ujęć graficznych. Należy podkreślić, że celem map nie jest szczegółowa prezentacja danych, gdyż to zadanie spełniają wykazy i tabele, ale ukazanie procesów i zjawisk przestrzennych. Mapa ilustrująca liczbę ludności wg wyznań w parafiach diecezji lubelskiej w 1870 r. (zob. mapa 2) informuje szczegółowo o liczbie

²² G.J. Pelica, *Kościół prawosławny w województwie lubelskim (1918-1939)*, Lublin 2009.

²³ F. Rzemieniuk, *Unici Polscy 1596-1946*, Siedlce 1998.

²⁴ Najważniejsze z nich to: H. Wiercieński, *Opis statystyczny Guberni Lubelskiej*, Warszawa 1901; tenże, *Ziemia chełmska i Podlasie. Rys historyczny i obraz stanu dzisiejszego*, Warszawa-Lublin-Lódź-Kraków [b.r.]; *Rocznik Statystyczny Królestwa Polskiego. Rok 1913*, red. W. Grabski, Warszawa 1914; *Spółeczeństwo Królestwa Polskiego. Studia o uwarstwieniu i ruchliwości społecznej*, red. W. Kula, t. 3, Warszawa 1968; K. Dębiński, *Ukaz tolerancyjny z dnia 30 kwietnia 1905 roku w diecezji lubelskiej. Wolność unitom porzucenia prawosławia*, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 8(1918), s. 5-12, 93-101.

i rozmieszczeniu ludności. Na jej podstawie można prześledzić nie tylko wielkość poszczególnych parafii, lecz także strukturę wyznaniową każdej z nich. Możemy wreszcie wyróżnić tereny o przewadze osób obrządku greckokatolickiego czy rzymskokatolickiego. Uszczegółowieniem i rozwinięciem tej mapy są kartogramy ilustrujące bezwzględną liczbę ludności poszczególnych wyznań w okręgach parafialnych. Podstawową trudnością w redakcji tych map było pogrupowanie danych w takie przedziały klasowe, które ukażą właściwie relacje przestrzenne wszystkich wyznań. Szeroki zakres danych dla poszczególnych wyznań wymagał pogrupowania ich w nierówne przedziały klasowe.

Uniknięto w ten sposób zaszeregowania protestantów i prawosławnych oraz Żydów do jednej klasy, co skutkowałoby fałszywym obrazem równomiernego rozmieszczenia tych grup na obszarze diecezji. W trakcie prac poczyniono próbę uszczegółowienia (zwiększenia) liczby klas, jednak uzyskany obraz był chaotyczny i zaburzający rzeczywiste prawidłowości przestrzenne. Kartogramy przedstawiające odsetek wyznań wg okręgów parafialnych pozwalają na określenie korelacji z liczbą bezwzględną danego wyznania. Na poziomie ogólniejszym, gdy jako jednostkę odniesienia przyjmujemy dekanat, uchwycenie tych zależności jest jeszcze łatwiejsze.

Podobną rolę pełni kartogram przedstawiający gęstość zaludnienia (zob. mapa 6), który z kolei sugeruje zależności między liczbą ludności występującą na km² a poszczególnymi wyznaniem.

Analogiczną rolę, jak w przypadku map dla XIX w., pełnią mapy ilustrujące strukturę wyznaniową oraz problematykę konwersji dla XX w. W tym wypadku posłużono się głównie kartodiagramem jako najwłaściwszym sposobem prezentacji danych ilościowych. Podobnie jak wcześniej, starano się tak dobrać sposób prezentacji danych, by prawidłowo oddać ich charakter. Starano się, na ile to było możliwe ze względów redakcyjnych i technicznych, zachować jednakowe skale diagramów, co w sposób oczywisty ułatwia analizę porównawczą.

Dysproporcje przestrzenne oraz skala omawianych zjawisk były jednym z największych ograniczeń w opracowaniu map, które mają w założeniu nie tyle odwzorowywać tabelę, co przede wszystkim, mają być podstawą do prowadzenia analizy, porównań i wnioskowania, czyli czynności, które składają się na kartograficzną metodę badań.

Innym szeroko stosowanym sposobem prezentacji graficznej są wykresy. Należy je postrzegać jako uzupełnienie i rozwinięcie prezentacji kartograficznej. Podobnie jak w przypadku map, skala wykresów została dobrana, tak by cechowała je jak największa porównywalność. Również i tutaj problemem redakcyjnym były duże dysproporcje danych. Pewnym

rozwiązaniem okazało się zastosowanie zamiast skali proporcjonalnej, skali logarytmicznej, która doskonale pozwala na ukazanie zmian liczby konwersji z prawosławia na katolicyzm po 1905 r.

Głównym zadaniem map jest dostarczenie dodatkowych informacji i spostrzeżeń. Sporządzenie mapy jest złożonym procesem nie tylko technicznym, ale też twórczym, który zaczyna się od badań, analizy, opracowania i uogólnienia danych zawartych w materiałach źródłowych, co w dalszej kolejności ma na celu otrzymanie odmiennego jakościowo obrazu kartograficznego. Należy podkreślić, że procesu tego nie można rozpatrywać jako mechanicznego powtórzenia lub skopiowania materiału wyjściowego, ale właśnie jako sposób na ukazanie innego obrazu danych źródłowych.

Rozdział 2

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

2.1. Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku

Od 1870 aż do 1918 r. w strukturze terytorialnej diecezji lubelskiej nie dokonały się żadne istotne zmiany. Stabilność zachowała zarówno granica diecezji, jak również jej podział na dekanaty. Także w przypadku rozwoju sieci parafialnej w tym okresie możemy mówić o stagnacji, a nawet regresie, spowodowanym likwidacją parafii rzymskokatolickich głównie w tych dekanatach, gdzie występowała ludność greckokatolicka. W omawianym okresie powstało zaledwie 10 nowych parafii, z których 4 erygowano pomiędzy 1870 a 1905 r., natomiast 6 utworzono w okresie od wydania ukazu tolerancyjnego w 1905 do 1918 r. W tym samym czasie pomiędzy 1870, a 1900 r. skasowano 20 parafii w diecezji lubelskiej²⁵.

W badanym przez nas przedziale czasowym od 1867 do 1918 r., w strukturach terytorialnych diecezji lubelskiej znajdował się obszar przyłączonej do niej diecezji podlaskiej, a zniesionej ukazem cara Aleksandra II z dnia 10/22 maja 1867 r.

W wyniku nowego podziału administracyjnego Królestwa Polskiego – zaprowadzonego ukazem cara z dnia 19/31 grudnia 1866 r. – mającego

²⁵ Szerzej na ten temat zob. F. Stopniak, *Kościół na Lubelszczyźnie i Podlasiu...*; J. Kumor-Mielnik, *Sieć dekanalna i parafialna...*; J. Kumor-Mielnik, *Geografia historyczna Kościoła lubelskiego*, w: *Atlas historyczny (archi)diecezji lubelskiej 1805-2010. The Historical Atlas of the Lublin (Arch) Diocese 1805-2010*, red. H. Gapski, Lublin 2011, s. 44-87.

na celu skutecznie służyć polityce nadzoru policyjnego i rusyfikacji, z dotychczasowej guberni lubelskiej utworzono dwie: gubernię siedlecką i gubernię lubelską. Po przyłączeniu zniesionej diecezji podlaskiej do lubelskiej, terytorium diecezji lubelskiej znalazło się w granicach dwóch guberni, jednocześnie nowemu podziałowi obu guberni na powiaty miał odpowiadać podział na dekanaty, które zostały dostosowane do powiatów. Na skutek tego zredukowano liczbę dekanatów. W wyniku reformy administracji państwowej na obszarze guberni siedleckiej zamykającej w swych granicach terytorium byłej diecezji podlaskiej funkcjonowało w 1870 r. 9 dekanatów: bialski, garwoliński, konstantynowski, łukowski, radzyński, siedlecki, sokołowski, węgrowski, włodawski. W guberni lubelskiej, której granice pokrywały się z granicami diecezji lubelskiej z 1866 r., istniało 10 dekanatów: nowoaleksandryjski (puławski), biłgorajski, chełmski, hrubieszowski, janowski lubelski, krasnostawski, lubartowski, lubelski, tomaszowski i zamojski²⁶. Łącznie na obszarze diecezji obejmującym 31 146 km² funkcjonowało 19 dekanatów, 239 kościołów parafialnych i 37 kościołów filialnych. Podział diecezji lubelskiej na 19 dekanatów, podobnie jak podział guberni lubelskiej w 1866 r. na 2 jednostki (lubelską i siedlecką) z łączną liczbą 19 powiatów, utrzymał się do 1912 r. Pomimo, że na początku drugiego dziesięciolecia XX w. władze carskie przystąpiły do realizacji projektu wydzielenia Chełmszczyzny – a w dniu 23 czerwca/6 lipca 1912 r. utworzenie guberni chełmskiej, poprzez wydzielenie części terytorium guberni lubelskiej i siedleckiej, stało się faktem – to zmiany jakie na skutek tego dokonały się w administracji państwowej nie wpłynęły na podział diecezji na dekanaty²⁷. Dlatego na przestrzeni lat 1867-1918 istniała w diecezji lubelskiej (w kształcie z włączoną do niej diecezją podlaską) stała sieć dekanatów.

Obserwowany już od końca lat 50. XIX w. stały wzrost liczby ludności na obszarze badanej diecezji lubelskiej w sposób szczególny zaznaczył się pod koniec lat 70. tegoż wieku²⁸. Ustąpiły wówczas grasujące na Lubelszczyźnie przez pół wieku (z paroletnimi przerwami) epidemie cholery powodujące masowe straty w ludności. Jak skonstatowała J. Gawrysiakowa (za Z. Sułowskim), w okresie 1822-1906 największy wzrost

²⁶ Zob. A. Koprucki, *W okresie kształtowania się kapitalizmu...*, s. 643-644; W. Ćwik, J. Reder, *Lubelszczyzna. Dzieje rozwoju terytorialnego, podziałów administracyjnych i ustroju władz*, Lublin 1977, s. 103-106; J. Gawrysiakowa, *Grupy wyznaniowe ludności...*, s. 18.

²⁷ Zob. W. Ćwik, J. Reder, *Lubelszczyzna. Dzieje rozwoju terytorialnego...*, s. 107.

²⁸ Zob. J. Gawrysiakowa, *Grupy wyznaniowe ludności...*, s. 18-19.

liczby ludności zaobserwowano w pasie ciągnącym się równoleżnikowo przez środkową część ówczesnego województwa lubelskiego, szczególnie w powiecie chełmskim²⁹. Wzrost ten możemy częściowo uzasadnić procesami kolonizacyjnymi, a częściowo też budową i otwarciem w 1877 r. linii kolejowej – Drogi Żelaznej Nadwiślańskiej. W analogiczny sposób znaczący wzrost liczby ludności w dekanacie chełmskim, zaobserwowany pomiędzy 1875 a 1882 r., tłumaczył dziekan dekanatu chełmskiego ks. W. Szymański. Na pytanie Konsystorza Generalnego Lubelskiego w 1882 r. o zmiany zaszele w dekanacie chełmskim w latach 1875-1882 odpowiedział, że na skutek kolonizacji majątku Nowosiółki powstały 4 nowe wsie: Henrysin, Tutusin, Jankowice i Janów, natomiast kolejna miejscowość – Wolwinów – powstała na skutek „rozdania gruntów rządowych wojskowym”³⁰. Zaobserwował też w tym okresie znaczny przyrost liczby wiernych w parafiach Wojsławice i Chełm. W pierwszej z nich liczba dusz w 1874 r. wynosiła 3520, a w 1882 r. – 4005. W parafii chełmskiej liczba parafian w ciągu 8 lat wzrosła o ponad 700 dusz – z 3888 w 1874 r. do 4506 w 1882 r.³¹ W samym powiecie chełmskim po 1864 r. do początku XX w. powstało około 100 kolonii³², co stanowiło największą liczbę spośród wszystkich powiatów guberni lubelskiej i siedleckiej. Ponieważ w ówczesnym podziale administracyjnym obu guberni granice powiatów pokrywały się z granicami dekanatów, możemy powiedzieć, że największa liczba kolonii niemieckich powstała w dekanacie chełmskim, przez co dekanat ten posiadał największy odsetek ludności protestanckiej.

Gdy spojrzymy na mapę osadnictwa niemieckiego w południowo-wschodniej części Królestwa Polskiego w latach 1866-1912 (załączoną do publikacji W. Śladkowskiego³³) oraz na nakreślony przez nas kartograficzny obraz rozmieszczenia wyznawców protestantyzmu i prawosławia (zob. mapa 4, 5), to zauważymy znaczący wpływ kolonizacji niemieckiej na wzrost liczby ludności m.in. w powiecie chełmskim (na naszej mapie w dekanacie chełmskim), która, zakładając nowe kolonie, poszerzała tym samym krąg wyznawców protestantyzmu.

²⁹ Zob. tamże, s. 19.

³⁰ AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1882, Rep 60 B VI 54, k. 9.

³¹ Zob. AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1882, Rep 60 B VI 54, k. 8-9.

³² Zob. W. Śladkowski, *Kolonizacja niemiecka...*, s. 161-164.

³³ Zob. tamże.

W dekanacie chełmskim przeważały parafie, gdzie liczba wyznawców protestantyzmu wynosiła od 100 do ponad 300 osób, co z kolei przekładało się na znaczny odsetek protestantów wynoszący ponad 10% (parafie Chełm, Czulczyce, Olchowiec i Pawłów). Nie są to jedyne parafie o znaczącym udziale protestantów w ich strukturze wyznaniowej. Znaczna liczba protestantów występowała w parafii Czemierniki (767), Czerwonka Sokołowska (779), Dubienka (184), Firlej (252), Kijany (200), Końskowola (100), Lublin – parafia katedralna (232), Rudno (160), Sadowne (1941), Samogoszcz (150), Serokomla (380), Węgrów (160). Porównując kartogram obrazujący powyższe dane, z kartogramem ilustrującym odsetek protestantów i prawosławnych w ogólnej liczbie ludności, widać ścisły związek osadnictwa niemieckiego ze zmianami struktury wyznaniowej. Inaczej mówiąc, liczba protestantów w danych parafiach, mimo że mogła być stosunkowo niewielka, to w odniesieniu do pozostałej liczby ludności znacząco zmieniała obraz struktury wyznaniowej, jak również w sposób oczywisty znacząco wpływała na ogólną liczbę ludności parafii (nawet o ponad 10%). W odniesieniu do obszaru dekanatów obraz rozmieszczenia wyznawców religii protestanckiej jest bardziej jednolity. W dekanatach odsetek protestantów nie przekracza 4 (z wyjątkiem węgrowskiego), co w zestawieniu z danymi dotyczącymi parafii świadczy o tym, że osadnictwo niemieckie nie miało charakteru rozproszonego i równomiernego, ale było skoncentrowane na wybranych małych obszarach.

Napływ osadników niemieckich, stanowiących największy odsetek w powiatach chełmskim, lubartowskim, lubelskim, węgrowskim, był tylko jednym z czynników wzrostu liczby ludności. O zmianach demograficznych, ale także o zróżnicowaniu wyznaniowym, w przeważającej mierze decydował rozwój społeczno-gospodarczy, reformy gospodarcze, zmiany administracyjne, a także decyzje polityczne władz carskich. Od 1870 r., aż do wybuchu I wojny światowej, ludność guberni lubelskiej stale wzrastała, a największy przyrost zaznaczył się na początku lat 80. XIX w. – po wyjściu z kryzysu gospodarczego i dynamicznej industrializacji³⁴.

Według obliczeń dokonanych na podstawie zebranego przez nas materiału źródłowego liczba ludności diecezji lubelskiej (wraz z podlaską) wyniosła w 1870 r. – 1 126 722. W tej grupie rzymscy katolicy stanowili 66,87%, co było równe 753 467 wiernym. Liczba grekokatolików wyniosła 199 430, stanowiąc 17,7% ogółu ludności diecezji. Łączna liczba Żydów równała się 159 145, co odpowiadało 14,12%, natomiast odsetek

³⁴ Zob. A. Koprucki, *W okresie kształtowania się kapitalizmu...*, s. 648-649.

mahometan – 0,02% i Cyganów – 0,002% był nieznaczny. Liczba protestantów, prawosławnych oraz innych akatolików w przypadku większości parafii zapisana została przez proboszczów i dziekanów łącznie, dlatego również w naszych obliczeniach potraktowana została jako wartość wspólna, natomiast przy tych parafiach i dekanatach, które podały szczegółowe dane o liczbie protestantów i prawosławnych, liczba ich została zapisana w dwojaki sposób – oddzielnie dla każdego wyznania i wspólnie dla dwóch wyznań. Ponieważ przedstawienie na mapie niejednorodnych danych, nie było możliwe, gdyż pokazywała ona wówczas obraz nieprawdziwy, dlatego prawosławnych i protestantów przedstawiono w jednej grupie.

Tam gdzie istniała historycznie uzasadniona dominacja danego wyznania, staraliśmy się ją w przypadku większości parafii wyjaśnić. W 1870 r. wyznawcy protestantyzmu, prawosławia oraz pozostali akatolicy stanowili 1,3%, czyli 14 680 mieszkańców i byli najmniej liczną grupą wyznaniową zamieszkującą diecezję lubelską (zob. tabela 1).

Tabela 1. Wyznania diecezji lubelskiej w 1870 r.

Wyznania diecezji lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Ogółem w wartościach bezwzględnych	753 467	199 430	14 680	159 145	1 126 722*
Ogółem w %	66,87	17,7	1,3	14,12	100
* Jak podaje J.K. Janczak, liczba ludności guberni lubelskiej w 1866 r. (sprzed podziału na lubelską i siedlecką) wynosiła 1 107 953, zob. tenże, <i>Statystyka ludności Królestwa Polskiego 1845-1866</i> , „Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia” 1987, t. 17, s. 132-133. Dla wyjaśnienia podajemy, że obszar guberni lubelskiej sprzed podziału w 1866 r. (czyli w latach 1845-1866) był równy obszarowi obu guberni: lubelskiej i siedleckiej w 1870 r., zatem równy obszarowi diecezji lubelskiej z 1870 r., zob. W. Ćwik, J. Reder, <i>Lubelszczyzna dzieje rozwoju terytorialnego, podziałów administracyjnych i ustroju władz</i> , Lublin 1977, s. 96, 102.					

Źródło: opracowanie własne na podstawie AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1870, sygn. Rep 60 B VI 42.

Nieco inaczej procentowy udział poszczególnych wyznań w ogólnej liczbie ludności zamieszkującej w granicach diecezji lubelskiej przedstawia się dla każdej z guberni oddzielnie (zob. tabela 2). Podane informacje o ogólnej liczbie ludności różnych wyznań w guberni lubelskiej zostały skonfrontowane z danymi zaczerpniętymi z innych publikacji.

Tabela 2. Wyznania diecezji lubelskiej w 1870 r. w ramach guberni lubelskiej i siedleckiej

Wyznania guberni lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Ogółem w wartościach bezwzględnych	448 953**	92 807**	7 081**	92 118**	640 959*
Ogółem w %	70,04	14,47	1,1	14,37	100
Wyznania guberni siedleckiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Ogółem w wartościach bezwzględnych	304 185	105 623	7 189	68 294	485 291
Ogółem w %	62,68	21,76	1,48	14,02	100

* Według obliczeń a) H. Wiercieńskiego ogólna liczba ludności guberni lubelskiej w 1870 r. wynosiła – 701,376; według danych b) A. Koprukowniaka – 677,240.

** Dane dotyczące liczebności wyznań w guberni lubelskiej są następujące: według a) Henryka Wiercieńskiego w 1868 r.: liczba katolików – 442,511 (66,2%); unitów – 124,072 (18,53%); prawosławnych – 2,902 (0,4%); protestantów – 6,224 (0,9%); Żydów – 92,854 (13,8%); ogółem ludności wszystkich wyznań – 668,646; według b) A. Koprukowniaka w 1870 r.: liczba katolików – 449,850 (66,43%); grekokatolików – 123,728 (18,27%); prawosławnych – 2,906 (0,43%); protestantów – 7,317 (1,08%); Żydów – 93,375 (13,79%); innych – 9, ogółem ludności – 677,240; według c) J. Gawrysiakowej i P. Rachwała, w 1870 r. liczba grekokatolików na Lubelszczyźnie wyniosła – 123,341 wiernych.

a) H. Wiercieński, *Opis statystyczny Guberni Lubelskiej*, Warszawa 1901, s. 110-111, 145.

b) A. Koprukowniak, *W okresie kształtowania się kapitalizmu (1864-1918)*, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, red. T. Mencil, t. 1, Warszawa 1974, s. 648, 655.

c) J. Gawrysiakowa, *Grupy wyznaniowe ludności w Lubelskiem w XIX wieku w świetle rejestracji ruchu naturalnego*, Materiały Źródłowe do Dziejów Kościoła w Polsce, t. 10, Lublin 1992, s. 56; P. Rachwał, *Unici na Lubelszczyźnie w XIX wieku. Studium źródłoznawczo-demograficzne*, Lublin 2017, s. 540.

Źródło: opracowanie własne na podstawie AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1870, sygn. Rep 60 B VI 42.

Jak można wnioskować z powyższej tabeli, liczba ludności obrządku rzymskokatolickiego była wyższa w guberni lubelskiej niż w siedleckiej (pokrywającej się obszarowo z byłą diecezją podlaską), natomiast liczba ludności obrządku grekokatolickiego w guberni siedleckiej, wyraźnie przewyższała liczbę unitów w guberni lubelskiej. Wniosek ten jest błędny, wynikający z niedoszacowania unitów w guberni lubelskiej, szczególnie

w dekanatach tomaszowskim, hrubieszowskim i zamojskim. Z konfrontacji liczby grekokatolików w dekanacie zamojskim w 1870 r. (zob. tabela 7) z liczbą konwersji w tymże dekanacie w 1905 r. (zob. tabela 20), wynika, że liczba konwersji na początku XX w. była 2-krotnie wyższa od liczby unitów w 1870 r., co wydaje się być niemożliwe i trudne do uzasadnienia.

Jak wynika ze statystyk, udział wyznawców judaizmu w ogólnej liczbie ludności guberni lubelskiej był porównywalny do udziału grekokatolików, natomiast w guberni siedleckiej – liczba Żydów była niższa od liczby grekokatolików. Tymczasem grupa ludności protestanckiej, prawosławnej i akatolickiej była pod względem liczebności zbliżona w obu guberniach. Porównując zgromadzone przez nas dane dla guberni lubelskiej z danymi H. Wiercieńskiego, A. Koprukowniaka, J. Gawrysiakowej i P. Rachwała, zauważymy istotne różnice w liczebności grekokatolików, z tendencją do zaniżania ich liczby, natomiast liczba Żydów wg danych z poszczególnych źródeł i publikacji nie wykazuje większych dysproporcji.

Znacznie więcej wysuniemy wniosków, gdy przyjrzymy się statystyce grup wyznaniowych w poszczególnych dekanatach (zob. tabela 3, 4 i 5). W tabeli 3 zamieszczono wartości liczbowe odnoszące się do wyznań w dekanatach diecezji lubelskiej, oddzielnie dla każdej guberni. Tabela 4 zawiera dane dla wszystkich dekanatów diecezji lubelskiej ułożone hierarchicznie od dekanatów o największej ogólnej liczbie ludności do dekanatów o najmniejszej liczbie ludności. Tabela 5 natomiast segreguje statystykę wyznaniową wg dekanatów, które posiadają najliczniejszą grupę poszczególnych wyznań.

Tabela 3. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. w ramach guberni lubelskiej i siedleckiej

Wyznania w dekanatach w ramach guberni lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
biłgorajski	39 434	17 559	1 980	10 417	69 390
chełmski	27 397	22 954	2 288	7 259	59 898
hrubieszowski	19 689	27 850	254	9 700	57 493
janowski lubelski	64 210	29	53	5 348	69 640
krasnostawski	44 474	3 223	97	6 211	54 005
lubartowski	39 204	706	1 533	6 539	47 982
lubelski	68 934	99	373	17 509	86 915
nowoaleksandryjski (puławski)	60 827	0	356	12 659	73 842
tomaszowski	26 238	12 919	74	7 011	46 242

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 3. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Wyznania w dekanatach w ramach guberni lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
zamojski	58 546	7 468	73	9 465	75 552
Ogółem w wartościach bezwzględnych	448 953	92 807	7 081	92 118	640 959
Ogółem w %	70,04	14,47	1,1	14,37	100
Wyznania w dekanatach w ramach guberni siedleckiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
białski	9 948	40 773	393	11 173	62 287
garwoliński	64 130	0	1 746	9 686	75 562
konstantynowski	20 154	16 124	236	3 079	39 593
łukowski	60 752	0	406	6 601	67 759
radzyński	18 045	14 896	57	10 435	43 433
siedlecki	41 122	242	829	9 396	51 589
sokołowski	37 911	2 970	1 073	4 254	46 208
węgrowski	32 348	18	2 165	2 870	37 401
włodawski	19 775	30 600	284	10 800	61 459
Ogółem w wartościach bezwzględnych	304 185	105 623	7 189	68 294	485 291
Ogółem w %	62,68	21,76	1,48	14,02	100

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. wg ogólnej liczby ludności

Dekanat diecezji lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
lubelski	68 934	99	373	17 509	86 915
garwoliński	64 130	0	1 746	9 686	75 562
zamojski	58 546	7 468	73	9 465	75 552
nowoaleksandryjski (puławski)	60 827	0	356	12 659	73 842
janowski lubelski	64 210	29	53	5 348	69 640
biłgorajski	39 434	17 559	1 980	10 417	69 390
łukowski	60 752	0	406	6 601	67 759
białski	9 948	40 773	393	11 173	62 287
włodawski	19 775	30 600	284	10 800	61 459

Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku

Tabela 4. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Grekokatolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
chełmski	27 397	22 954	2 288	7 259	59 898
hrubieszowski	19 689	27 850	254	9 700	57 493
krasnostawski	44 474	3 223	97	6 211	54 005
siedlecki	41 122	242	829	9 396	51 589
lubartowski	39 204	706	1 533	6 539	47 982
tomaszowski	26 238	12 919	74	7 011	46 242
sokołowski	37 911	2 970	1 073	4 254	46 208
radzyński	18 045	14 896	57	10 435	43 433
konstantynowski	20 154	16 124	236	3 079	39 593
węgrowski	32 348	18	2 165	2 870	37 401

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. wg liczebności poszczególnych grup wyznaniowych

Dekanat	Rzymscy katolicy	Dekanat	Grekokatolicy	Dekanat	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Dekanat	Żydzi
lubelski	68 934	białski	40 773	chełmski	2 288	lubelski	17 509
janowski lubelski	64 210	włodawski	30 600	węgrowski	2 165	nowoaleksandryjski (puławski)	12 659
garwoliński	64 130	hrubieszowski	27 850	biłgorajski	1 980	białski	11 173
nowoaleksandryjski (puławski)	60 827	chełmski	22 954	garwoliński	1 746	włodawski	10 800
lukowski	60 752	biłgorajski	17 559	lubartowski	1 533	radzyński	10 435
zamojski	58 546	konstantynowski	16 124	sokołowski	1 073	biłgorajski	10 417
krasnostawski	44 474	radzyński	14 896	siedlecki	829	hrubieszowski	9 700
siedlecki	41 122	tomaszowski	12 919	lukowski	406	garwoliński	9 686
biłgorajski	39 434	zamojski	7 468	białski	393	zamojski	9 465
lubartowski	39 204	krasnostawski	3 223	lubelski	373	siedlecki	9 396

Tabela 5. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat	Rzymscy katolicy	Dekanat	Grekokatolicy	Dekanat	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Dekanat	Żydzi
sokołowski	37 911	sokołowski	2 970	nowoaleksandryjski (puławski)	356	chełmski	7 259
węgrowski	32 348	lubartowski	706	włodawski	284	tomaszowski	7 011
chełmski	27 397	siedlecki	242	hrubieszowski	254	lukowski	6 601
tomaszowski	26 238	lubelski	99	konstantynowski	236	lubartowski	6 539
konstantynowski	20 154	janowski lubelski	29	krasnostawski	97	krasnostawski	6 211
włodawski	19 775	węgrowski	18	tomaszowski	74	janowski lubelski	5 348
hrubieszowski	19 689	nowoaleksandryjski (puławski)	0	zamojski	73	sokołowski	4 254
radzyński	18 045	garwoliński	0	radzyński	57	konstantynowski	3 079
bialski	9 948	lukowski	0	janowski lubelski	53	węgrowski	2 870

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 5, największa liczba ludności obrządku rzymskokatolickiego występowała w 1870 r. w dekanatach: lubelskim, janowskim lubelskim, garwolińskim, nowoaleksandryjskim, lukowskim, zamojskim, krasnostawskim oraz siedleckim, czyli w dekanatach największych pod względem liczby parafii oraz w dekanatach, których stolice znajdowały się w dużych miastach takich jak: Lublin, Łuków, Zamość czy Krasnystaw³⁵, przy czym ten ostatni czynnik ze względu na dużą dynamikę zmian demograficznych, gospodarczych i urbanistycznych, a co za tym idzie przyrostu liczby ludności w miastach, w mniejszym stopniu przesądzał o liczebności wiernych w dekanatach. Określenie zależności liczby wiernych od liczby parafii w poszczególnych dekanatach ilustruje tabela 6.

³⁵ Zob. tamże, s. 651-652.

Tabela 6. Liczba ludności obrządku rzymskokatolickiego i parafii rzymskokatolickich w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r.

Dekanat diecezji lubelskiej w 1870 r.	Rzymscy katolicy	Liczba parafii w dekanacie	Liczba filii z duszpasterstwem w dekanacie
lubelski	68 934	18	3
janowski lubelski	64 210	16	4
garwoliński	64 130	23	0
nowoaleksandryjski (puławski)	60 827	17	3
łukowski	60 752	18	0
zamojski	58 546	11	3
krasnostawski	44 474	15	0
siedlecki	41 122	13	0
biłgorajski	39 434	9	0
lubartowski	39 204	10	1
sokołowski	37 911	14	1
węgrowski	32 348	11	0
chełmski	27 397	11	1
tomaszowski	26 238	12	0
konstantynowski	20 154	11	1
włodawski	19 775	8	1
hrubieszowski	19 689	8	0
radzyński	18 045	5	1
białski	9 948	9	1

Źródło: opracowanie własne.

Konstatując, największą liczbę wiernych wyznania rzymskokatolickiego posiadały duże dekanaty, których liczba parafii była większa od 15. Były to dekanaty: garwoliński, lubelski, łukowski, nowoaleksandryjski, zamojski i janowski. Oznacza to, że istniał związek między liczbą parafii łacińskich a liczbą wyznawców.

Powracając do analizy informacji zawartych w tabeli 5 można zauważyć, że społeczność wyznania greckokatolickiego obecna była głównie w dekanatach: białskim, włodawskim, hrubieszowskim, chełmskim, biłgorajskim, konstantynowskim, radzyńskim i tomaszowskim, gdzie liczba jej przekraczała 10 000 wyznawców.

Dowodzi to występowania zależności między rozmieszczeniem grekokatolików a rzymskich katolików w skali całej diecezji. Patrząc na kartogram określający liczbę i odsetek wiernych wg dekanatów (zob. mapa 3), można stwierdzić, że im mniejsza liczba i odsetek pierwszych, tym liczba i odsetek drugich są odpowiednio wyższe. Czyli im więcej było grekokatolików w danym dekanacie czy parafii, tym mniej było łacinników. Mapa 3 ukazuje też podział diecezji lubelskiej na zachodnią, zdominowaną przez obrządek rzymskokatolicki, i wschodnią – o mieszanym charakterze wyznaniowym. Analizując obraz kartograficzny należy mieć na uwadze niedoszacowanie unitów w południowo-wschodniej części diecezji, gdzie faktycznie było ich znacznie więcej, niż wskazuje na to statystyka kościelna. Większy odsetek grekokatolików w stosunku do rzymskich katolików zaobserwowano w dekanatach włodawskim i hrubieszowskim, jednak grekokatolicy nie są w nich wyznaniem dominującym, gdyż Żydzi stanowią w nich 12-18% ogółu ludności. Wyjątek stanowi dekanat bialski, w którym mamy 15% katolików obrządku łacińskiego i 65% grekokatolików. O pewnej równowadze między liczbą dwóch głównych wyznań możemy mówić jedynie w przypadku dekanatów radzyńskiego, hrubieszowskiego, chełmskiego i tomaszowskiego, przy czym w tym ostatnim liczba unitów została zaniżona.

Analizując strukturę wyznań w całej diecezji lubelskiej, jedynie dekanat hrubieszowski, radzyński i zachodnią część tomaszowskiego można uznać za obszar zróżnicowany pod względem wyznaniowym. Przewaga grekokatolików występuje tylko w dekanacie bialskim.

Z kolei Żydzi najliczniej zamieszkiwali w parafiach należących do dekanatów: lubelskiego, nowoaleksandryjskiego, bialskiego, włodawskiego, radzyńskiego, biłgorajskiego, również występując w liczbie powyżej 10 000.

Ludność wyznania protestanckiego i prawosławnego skupiała się głównie w dekanatach chełmskim, węgrowskim, biłgorajskim (głównie prawosławni), garwolińskim (częściowo protestanci, częściowo prawosławni), lubartowskim, lubelskim, nowoaleksandryjskim, ale także sokołowskim (tylko w parafii Czerwonka) i lukowskim (tylko w parafii Serokomla). Mimo, że jej odsetek w ramach dekanatów był niewielki to na podstawie tabeli 7 oraz map 4 i 5 możemy zauważyć, że w niektórych parafiach wynosił 10% i więcej, co świadczy o jej silnej koncentracji na niewielkich, wybranych obszarach.

Szczegółowe rozmieszczenie i statystykę wszystkich wyznań w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej w 1870 r. przedstawiają mapy (zob. mapa 1-6) oraz tabela 7.

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. w ramach guberni lubelskiej i siedleckiej

Parafia guberni lubelskiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Biłgoraj	biłgorajski	2 834	836	60	2 231	5 961
Górecko	biłgorajski	4 445	432	0	68	4 945
Huta Krzeszowska	biłgorajski	2 518	289	0	12	2 819
Józefów Ordynacki	biłgorajski	4 116	720	1	1 590	6 427
Krzeszów	biłgorajski	3 794	1 109	4	2 231	7 138
Łukowa	biłgorajski	5 836	3 786	890	80	10 592
Potok Górny	biłgorajski	4 050	2 150	210	30	6 440
Puszcza Solska	biłgorajski	5 620	1 199	0	50	6 869
Tarnogród	biłgorajski	6 221	7 038	815	4 125	18 199
Ogółem w wartościach bezwzględnych		39 434	17 559	1 980 (wyłącznie prawosławni)	10 417	69 390
Ogółem w %		56,83	25,30	2,85	15,01	100
Chelm	chełmski	3 860	3 481	304	3 221	10 866
Czulczyce	chełmski	580	993	111	9	1 693
Dorohusk filia	chełmski	771	1 150	986	16	2 923
Kumów	chełmski	3 687	4 100	21	72	7 880
Łańcuchów	chełmski	1 154	15	45	33	1 247
Milejów	chełmski	1 798	0	123	32	1 953
Olchowiec	chełmski	1 158	2 362	165	34	3 719
Pawłów	chełmski	4 474	4 711	269	1 311	10 765
Puchaczów	chełmski	3 240	0	105	802	4 147
Sawin	chełmski	1 800	2 679	99	268	4 846
Świerże	chełmski	1 470	1 445	54	340	3 309
Wojsławice	chełmski	3 405	2 018	6	1 121	6 550
Ogółem w wartościach bezwzględnych		27 397	22 954	2 288	7 259	59 898
Ogółem w %		45,74	38,32	3,82	12,12	100,00
Dubienka	hrubieszowski	2 324	2 000	202	2 200	6 726
Grabowiec	hrubieszowski	4 620	10 000	12	1 212	15 844
Horodło	hrubieszowski	1 603	3 216	16	615	5 450
Hrubieszów	hrubieszowski	3 616	4 500	15	3 440	11 571
Kryłów	hrubieszowski	1 385	2 236	4	821	4 446
Moniatycze	hrubieszowski	1 400	2 100	0	50	3 550
Trzeszczany	hrubieszowski	1 859	1 593	0	56	3 508
Uchanie	hrubieszowski	2 882	2 205	5	1 306	6 398
Ogółem w wartościach bezwzględnych		19 689	27 850	254	9 700	57 493
Ogółem w %		34,25	48,44	0,44	16,87	100,00

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni lubelskiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Batorz	janowski lubelski	4 000	0	0	0	4 000
Blinów filia	janowski lubelski	1 775	0	0	5	1 780
Boby	janowski lubelski	2 604	0	0	16	2 620
Boiska	janowski lubelski	1 067	0	2	15	1 084
Borów	janowski lubelski	2 570	0	10	30	2 610
Boża Wola filia	janowski lubelski	1 512	27	0	38	1 577
Dzierzkowice	janowski lubelski	3 477	0	0	86	3 563
Gościeradów	janowski lubelski	2 186	0	0	0	2 186
Janów Lubelski	janowski lubelski	13 923	0	20	2 000	15 943
Kraśnik	janowski lubelski	5 061	0	0	1 500	6 561
Księżomierz filia	janowski lubelski	735	0	0	0	735
Modliborzyce	janowski lubelski	3 684	0	5	500	4 189
Popkowice	janowski lubelski	1 853	0	3	30	1 886
Potok Wielki	janowski lubelski	3 410	0	4	48	3 462
Rzeczyca Ziem. filia	janowski lubelski	1 669	0	4	21	1 694
Świeciechów	janowski lubelski	3 598	0	5	400	4 003
Urzędów	janowski lubelski	2 675	0	0	69	2 744
Wilkołaz	janowski lubelski	2 698	0	0	0	2 698
Zaklików	janowski lubelski	2 300	0	0	530	2 830
Zakrzówek	janowski lubelski	3 413	2	0	60	3 475
Ogółem w wartościach bezwzględnych		64 210	29	53	5 348	69 640
Ogółem w %		92,20	0,04	0,08	7,68	100,00
Bończa	krasnostawski	346	400	0	2	748
Chłaniów	krasnostawski	1 716	0	1	16	1 733
Częstoborowice	krasnostawski	3 502	0	3	65	3 570
Fajslawice	krasnostawski	4 002	4	5	210	4 221
Gorzków	krasnostawski	4 077	0	3	500	4 580
Krasnystaw	krasnostawski	8 016	1 700	67	1 010	10 793
Łopiennik	krasnostawski	2 012	200	3	60	2 275
Plonka	krasnostawski	2 206	0	0	107	2 313
Siennica Różana	krasnostawski	1 990	600	0	40	2 630
Surhów	krasnostawski	1 784	200	0	30	2 014
Targowisko	krasnostawski	3 020	48	0	96	3 164
Tarnogóra	krasnostawski	2 963	0	5	1 832	4 800
Turobin	krasnostawski	4 820	69	2	1 183	6 074

Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni lubelskiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Wysokie	krasnostawski	1 495	2	3	280	1 780
Żółkiewka	krasnostawski	2 525	0	5	780	3 310
Ogółem w wartościach bezwzględnych		44 474	3 223	97	6 211	54 005
Ogółem w %		82,35	5,97	0,18	11,50	100
Czemierniki	lubartowski	7 564	0	767	320	8 651
Dys	lubartowski	3 196	0	0	76	3 272
Firlej filia	lubartowski	2 082	0	254	162	2 498
Kamionka	lubartowski	4 282	0	0	376	4 658
Kijany	lubartowski	3 064	6	200	90	3 360
Krasienin	lubartowski	846	0	80	56	982
Lubartów	lubartowski	4 988	0	10	2 180	7 178
Łączna	lubartowski	2 600	700	0	2 240	5 540
Michów	lubartowski	2 726	0	44	987	3 757
Rudno	lubartowski	5 126	0	170	40	5 336
Serniki	lubartowski	2 730	0	8	12	2 750
Ogółem w wartościach bezwzględnych		39 204	706	1 533 (głównie protestanci)	6 539	47 982
Ogółem w %		81,71	1,47	3,19	13,63	100,00
Abramowice	lubelski	2 766	0	0	478	3 244
Bełżyce	lubelski	2 977	0	2	1 028	4 007
Biskupice	lubelski	3 381	0	1	385	3 767
Bychawa	lubelski	3 016	25	1	1 000	4 042
Bychawka	lubelski	2 532	9	2	24	2 567
Bystrzyca	lubelski	3 523	0	0	23	3 546
Chodel	lubelski	4 055	0	15	278	4 348
Czerniejów	lubelski	1 027	0	0	36	1 063
Kiełczewice	lubelski	1 214	0	30	50	1 294
Konopnica	lubelski	2 469	3	0	32	2 504
Krężnica filia	lubelski	2 338	1	0	25	2 364
Krzczonów	lubelski	5 239	0	4	75	5 318
Lublin Kalinowszczyzna pw. św. Agnieszki	lubelski	3 618	4	14	2 000	5 636
Lublin Katedra	lubelski	14 420	55	299	9 981	24 755
Matczyn	lubelski	763	0	0	3	766

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni lubelskiej	Dekanat	Rzym-scy katolicy	Greko-katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Mełgiew	lubelski	4 409	0	0	39	4 448
Niedrzwica	lubelski	1 721	1	3	12	1 737
Piaski	lubelski	4 147	0	0	2 000	6 147
Ratoszyn filia	lubelski	1 567	0	0	0	1 567
Wojciechów filia	lubelski	2 470	0	2	4	2 476
Zemborzyce	lubelski	1 282	1	0	36	1 319
Ogółem w wartościach bezwzględnych		68 934	99	373 (głównie protestanci)	17 509	86 915
Ogółem w %		79,31	0,11	0,43	20,14	100
Baranów	nowoaleksandryjski	1 775	0	0	1 020	2 795
Bobrowniki	nowoaleksandryjski	2 335	0	21	640	2 996
Bochotnica	nowoaleksandryjski	1 267	0	0	10	1 277
Garbów	nowoaleksandryjski	7 431	0	30	60	7 521
Gołąb	nowoaleksandryjski	3 253	0	0	56	3 309
Karczmiska filia	nowoaleksandryjski	2 008	0	0	0	2 008
Kazimierz	nowoaleksandryjski	2 555	0	4	1 210	3 769
Klementowice	nowoaleksandryjski	1 545	0	0	0	1 545
Kluczkowice filia	nowoaleksandryjski	1 273	0	24	6	1 303
Końskowola	nowoaleksandryjski	5 000	0	100	1 625	6 725
Kurów	nowoaleksandryjski	3 232	0	4	1 510	4 746
Markuszów	nowoaleksandryjski	2 272	0	0	809	3 081
Opole	nowoaleksandryjski	5 320	0	22	2 100	7 442
Piotrawin	nowoaleksandryjski	2 920	0	0	35	2 955
Prawno filia	nowoaleksandryjski	1 262	0	98	67	1 427
Rybitwy	nowoaleksandryjski	1 745	0	0	1 979	3 724
Wąwolnica	nowoaleksandryjski	5 074	0	3	576	5 653
Wilków	nowoaleksandryjski	4 906	0	2	0	4 908
Włostowice	nowoaleksandryjski	3 280	0	48	956	4 284
Żyrzyn	nowoaleksandryjski	2 374	0	0	0	2 374
Ogółem w wartościach bezwzględnych		60 827	0	356 (głównie protestanci)	12 659	73 842
Ogółem w %		82,37	0,00	0,48	17,14	100
Chodywańce	tomaszowski	818	560	8	320	1 706
Dub	tomaszowski	2 112	1 070	0	20	3 202

Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni lubelskiej	Dekanat	Rzym-scy katolicy	Greko-katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Dzierążnia	tomaszowski	1 439	58	0	26	1 523
Gródek	tomaszowski	1 850	900	0	15	2 765
Łaszczów	tomaszowski	2 256	755	6	1 038	4 055
Nabróż	tomaszowski	2 789	1 807	0	121	4 717
Oszczów	tomaszowski	1 401	800	21	46	2 268
Rachanie	tomaszowski	1 536	664	0	150	2 350
Rzeplin	tomaszowski	941	700	20	10	1 671
Tomaszów Lubelski	tomaszowski	6 197	2 725	12	2 611	11 545
Tyszowce	tomaszowski	2 431	2 683	5	2 630	7 749
Wózuczyn	tomaszowski	2 468	197	2	24	2 691
Ogółem w wartościach bezwzględnych		26 238	12 919	74	7 011	46 242
Ogółem w %		56,74	27,94	0,16	15,16	100
Frampol filia	zamojski	2 117	22	0	1 240	3 379
Goraj	zamojski	5 974	300	0	960	7 234
Komarów filia	zamojski	1 800	306	0	1 020	3 126
Krasnobród	zamojski	7 962	1 460	0	876	10 298
Łabunie	zamojski	3 989	150	0	22	4 161
Mokrelipie	zamojski	4 723	0	0	60	4 783
Nielisz filia	zamojski	3 312	700	1	12	4 025
Radzięcín	zamojski	2 630	0	5	4	2 639
Sitaniec	zamojski	3 337	280	6	60	3 683
Skierbieszów	zamojski	3 300	1 300	8	60	4 668
Stary Zamość	zamojski	3 937	55	1	24	4 017
Szczebrzeszyn	zamojski	8 133	1 760	2	2 100	11 995
Wielącza	zamojski	3 282	126	0	22	3 430
Zamość	zamojski	4 050	1 009	50	3 005	8 114
Ogółem w wartościach bezwzględnych		58 546	7 468	73	9 465	75 552
Ogółem w %		77,49	9,88	0,10	12,53	100,00
Parafia guberni siedleckiej	Dekanat	Rzym-scy katolicy	Greko-katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Biała Podlaska	bialski	2 690	6 700	135	3 545	13 070
Horbów filia	bialski	329	1 000	30	80	1 439
Huszczka	bialski	2 529	500	0	17	3 046

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni siedleckiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Kodeń	bialski	850	8 000	3	900	9 753
Łomazy	bialski	550	4 000	0	1 660	6 210
Małowa Góra	bialski	330	1 250	85	20	1 685
Piszczac	bialski	407	9 375	0	1 060	10 842
Rossosz	bialski	1 100	4 700	0	300	6 100
Sławatycze	bialski	786	3 748	90	1 091	5 715
Terespol	bialski	377	1 500	50	2 500	4 427
Ogółem w wartościach bezwzględnych		9 948	40 773	393	11 173	62 287
Ogółem w %		15,97	65,46	0,63	17,94	100,00
Brzeziny	garwoliński	840	0	0	12	852
Drażgów	garwoliński	2 015	0	4	12	2 031
Garwolin	garwoliński	8 182	0	100	1 000	9 282
Gończyce	garwoliński	1 800	0	0	30	1 830
Goźlin	garwoliński	1 223	0	0	40	1 263
Górzno	garwoliński	2 528	0	3	30	2 561
Kłoczew	garwoliński	1 164	0	45	25	1 234
Korytnica	garwoliński	3 450	0	2	114	3 566
Łaskarzew	garwoliński	3 950	0	100	400	4 450
Maciejowice	garwoliński	5 425	0	21	825	6 271
Osieck	garwoliński	5 660	0	200	400	6 260
Ostrówek	garwoliński	865	0	0	8	873
Parysów	garwoliński	3 603	0	50	1 300	4 953
Pawłowice	garwoliński	1 140	0	0	20	1 160
Ryki	garwoliński	4 140	0	0	1 200	5 340
Samogoszcz	garwoliński	2 225	0	150 (protestanci)	20	2 395
Sobienie-Jeziory	garwoliński	1 070	0	0	700	1 770
Stężycza	garwoliński	3 304	0	540 (500 prawosławnych w twierdzy)	95	3 939
Wargocin	garwoliński	517	0	6	25	548
Warszawice	garwoliński	1 850	0	120	60	2 030
Wilga	garwoliński	1 602	0	300	150	2 052

Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestolecu XIX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni siedleckiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Żabianka	garwoliński	1 922	0	5	20	1 947
Żelechów	garwoliński	5 655	0	100	3 200	8 955
Ogółem w wartościach bezwzględnych		64 130	0	1 746	9 686	75 562
Ogółem w %		84,87	0,00	2,31	12,82	100,00
Bordziłówka	konstantynowski	460	520	0	30	1 010
Górki	konstantynowski	2 294	2 000	36	60	4 390
Hadynów filia	konstantynowski	1 116	1 400	0	60	2 576
Huszlew	konstantynowski	1 722	1 400	0	60	3 182
Janów Podlaski	konstantynowski	3 100	5 000	200	1 000	9 300
Leśna	konstantynowski	100	4	0	5	109
Łosice	konstantynowski	1 400	1 000	0	1 000	3 400
Niemojki	konstantynowski	1 615	1 000	0	40	2 655
Pratulín	konstantynowski	377	2 000	0	84	2 461
Przesmyki	konstantynowski	3 000	0	0	100	3 100
Rusków	konstantynowski	2 015	300	0	40	2 355
Sarnaki	konstantynowski	2 955	1 500	0	600	5 055
Ogółem w wartościach bezwzględnych		20 154	16 124	236	3 079	39 593
Ogółem w %		50,90	40,72	0,60	7,78	100,00
Adamów	łukowski	1 204	0	0	200	1 404
Borowie	łukowski	1 480	0	0	40	1 520
Kock	łukowski	8 956	0	0	2 050	11 006
Łuków	łukowski	9 463	0	26 (prawo- sławni)	2 794	12 283
Łysobyki	łukowski	2 691	0	0	310	3 001
Miastków	łukowski	1 850	0	0	28	1 878
Okrzeja	łukowski	3 175	0	0	67	3 242
Radoryż	łukowski	1 354	0	0	18	1 372
Serokomla	łukowski	1 238	0	380 (prote- stanci)	181	1 799
Stanin	łukowski	1 501	0	0	52	1 553
Stoczek Łukowski	łukowski	4 287	0	0	405	4 692
Trzebieszów	łukowski	7 493	0	0	33	7 526
Tuchowicz	łukowski	3 120	0	0	67	3 187

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni siedleckiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Ulan	lukowski	3 033	0	0	200	3 233
Wilczyńska	lukowski	4 078	0	0	100	4 178
Wojcieszków	lukowski	2 831	0	0	0	2 831
Wola Gułowska	lukowski	1 900	0	0	30	1 930
Zwola	lukowski	1 098	0	0	26	1 124
Ogółem w wartościach bezwzględnych		60 752	0	406	6 601	67 759
Ogółem w %		89,66	0,00	0,60	9,74	100,00
Kąkolewnica filia	radzyński	3 091	51	5	100	3 247
Komarówka	radzyński	1 100	4 000	3	93	5 196
Międzyrzec	radzyński	4 505	6 565	26	7 234	18 330
Ostrówki	radzyński	659	380	0	8	1 047
Radzyń	radzyński	7 150	400	18	2 000	9 568
Wohyń	radzyński	1 540	3 500	5	1 000	6 045
Ogółem w wartościach bezwzględnych		18 045	14 896	57	10 435	43 433
Ogółem w %		41,55	34,30	0,13	24,03	100,00
Domanice	siedlecki	2 550	0	0	60	2 610
Mokobody	siedlecki	2 500	0	0	250	2 750
Mordy	siedlecki	3 846	0	5	910	4 761
Niwiski	siedlecki	2 906	0	0	200	3 106
Paprotna	siedlecki	2 372	220	0	146	2 738
Pruszyń	siedlecki	1 166	0	0	20	1 186
Seroczyn	siedlecki	1 266	0	4	319	1 589
Siedlce	siedlecki	4 925	18	200	7 000	12 143
Skórzec	siedlecki	2 768	4	0	40	2 812
Suchożebry	siedlecki	3 910	0	0	61	3 971
Wodynie	siedlecki	2 310	0	10	60	2 380
Zbuczyn	siedlecki	8 430	0	0	260	8 690
Żeliszew	siedlecki	2 173	0	610	70	2 853
Ogółem w wartościach bezwzględnych		41 122	242	829	9 396	51 589
Ogółem w %		79,71	0,47	1,61	18,21	100,00
Ceranów	sokołowski	1 636	0	0	78	1 714
Czerwonka	sokołowski	1 037	0	779 (prote- stanci)	22	1 838

Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni siedleckiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Jabłonna	sokołowski	3 400	990	24	166	4 580
Knychówek	sokołowski	3 268	0	43	71	3 382
Kosów	sokołowski	4 500	0	0	964	5 464
Koźuchówek	sokołowski	2 890	0	0	9	2 899
Nieciecz	sokołowski	835	211	0	14	1 060
Rozbity Kamień	sokołowski	3 978	6	5	50	4 039
Skibniew	sokołowski	2 034	4	0	84	2 122
Skrzeszew	sokołowski	2 983	117	4	38	3 142
Sokołów	sokołowski	4 615	931	211	2 510	8 267
Sterdyń	sokołowski	3 227	201	3	206	3 637
Wierów filia	sokołowski	282	0	0	9	291
Wyrozęby	sokołowski	2 097	272	0	20	2 389
Zembrów	sokołowski	1 129	238	4	13	1 384
Ogółem w wartościach bezwzględnych		37 911	2 970	1 073	4 254	46 208
Ogółem w %		82,04	6,43	2,32	9,21	100,00
Grębków	węgrowski	3 442	0	21	86	3 549
Kopcie	węgrowski	1 798	0	2	50	1 850
Korytnica Węgrowska	węgrowski	4 474	0	7	65	4 546
Liw	węgrowski	2 273	7	10	156	2 446
Miedzna	węgrowski	3 300	3	1	90	3 394
Prostyń	węgrowski	2 304	0	0	215	2 519
Sadowne	węgrowski	4 164	0	1941 (protestanci)	42	6 147
Stara Wieś	węgrowski	3 632	0	5	136	3 773
Stoczek Węgrowski	węgrowski	2 900	0	6	360	3 266
Węgrów	węgrowski	2 810	8	172	1 645	4 635
Wyszków	węgrowski	1 251	0	0	25	1 276
Ogółem w wartościach bezwzględnych		32 348	18	2 165 (głównie protestanci)	2 870	37 401
Ogółem w %		86,49	0,05	5,79	7,67	100,00

Tabela 7. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia guberni siedleckiej	Dekanat	Rzym- scy katolicy	Greko- katolicy	Protestanci, prawosławni, akatolicy	Żydzi	Ogółem
Opole	włodawski	597	7 000	7	50	7 654
Orchówek filia	włodawski	171	2 300	1	100	2 572
Ostrów	włodawski	5 533	2 000	50	2 400	9 983
Parczew	włodawski	5 658	2 200	40	2 450	10 348
Sosnowica	włodawski	886	3 500	6	300	4 692
Uhrusk	włodawski	1 860	2 100	15	120	4 095
Wereszczyn	włodawski	2 246	2 200	100	130	4 676
Wisznice	włodawski	672	2 800	5	750	4 227
Włodawa	włodawski	2 152	6 500	60	4 500	13 212
Ogółem w wartościach bezwzględnych		19 775	30 600	284	10 800	61 459
Ogółem w %		32,18	49,79	0,46	17,57	100,00

Źródło: opracowanie własne.

Reasumując, najwyższa liczba ludności rzymskokatolickiej w 1870 r. została odnotowana w parafii katedralnej w Lublinie oraz w Janowie Lubelskim, a także w parafiach: Łuków, Kock, Zbuczyn, Garwolin. O ile na terenie lubelskiej parafii katedralnej współistnieli liczni wyznawcy różnych wyznań, o tyle w parafii Janów Lubelski, którą zamieszkiwali głównie rzymscy katolicy i Żydzi, a tylko w niewielkiej ilości protestanci, zaobserwowano najwyższy odsetek ludności rzymskokatolickiej spośród wszystkich parafii diecezji. Jednocześnie brak grekokatolików w tym dekanacie, szczególnie w takich parafiach jak Batorz, wydaje się być pewny.

Największe skupiska unitów w diecezji lubelskiej w 1870 r. występowały w dekanatach położonych na obszarze guberni siedleckiej: bialskim, konstantynowskim, radzyńskim, włodawskim, a także sokołowskim. Stolicami tych 5 dekanatów rzymskokatolickich były zarazem od 1866 r. stolicami dekanatów unickich³⁶ na obszarze guberni siedleckiej. Ludność

³⁶ Zob. D. Wereda, *Kościół unicki w dziejach diecezji siedleckiej*, w: *Diecezja Siedlecka 1818-2018. Studia i materiały z dziejów*, red. B. Błoński, R. Dmowski, D. Wereda, Diecezja Siedlecka, t. 10, Siedlce 2018, s. 407. Na skutek reformy administracji państwowej z 1866 r. liczbę dekanatów w chełmskiej diecezji unickiej zredukowano z 21 do 12, zob. J. Kania, *Diecezja Unicka*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. R. Łukasz, L. Bieńkowski, F. Gryglewicz, t. 3, Lublin 1979, kol. 134.

unicka nie występowała w dekanatach garwolińskim, łukowskim i siedleckim, a w dekanacie węgrowskim zamieszkiwało łącznie około 20 unitów w miejscowościach Węgrów, Liw i Miedzna. W guberni lubelskiej unicy najliczniej występowała w rzymskokatolickich dekanatach: biłgorajskim, chełmskim, hrubieszowskim, tomaszowskim i zamojskim. W dekanacie tomaszowskim (w parafiach Rzeplin, Chodywańce, Gródek, Dub, Łaszczów) oraz zamojskim ich liczba jest znacznie zaniżona. W dekanacie biłgorajskim największą grupę stanowili w parafii Tarnogród (7038 wiernych), w dekanacie chełmskim – w parafii Pawłów (4711) i Kumów (4100), w dekanacie hrubieszowskim – w parafii Grabowiec (10 000) oraz Hrubieszów (4500). W parafiach dekanatu tomaszowskiego i zamojskiego liczba grekokatolików nie przekraczała 3000 wiernych. Ich najwyższą liczbę w tych dekanatach odnotowano w parafiach Tomaszów Lubelski (2725) i Tyszowce (2683) w dekanacie tomaszowskim oraz w parafiach Szczepieszyn (1760) i Krasnobród (1460) w dekanacie zamojskim.

Najliczniejsza ich grupa, biorąc pod uwagę terytorium całej diecezji lubelskiej, zamieszkiwała na obszarze rzymskokatolickiej parafii Grabowiec w dekanacie hrubieszowskim, następnie w parafiach dekanatu bialskiego: Piszczacu, Kodniu i Białej Podlaskiej, w parafiach dekanatu włodawskiego: Opolu i Włodawie, w parafii Tarnogród w dekanacie biłgorajskim oraz w parafii Międzyrzec w dekanacie radzyńskim i w parafii Janów Podlaski w dekanacie konstantynowskim. Szczegółowe statystyki dotyczące rozmieszczenia unitów zawiera tabela 8.

Tabela 8. Grekokatolicy w rzymskokatolickich parafiach guberni lubelskiej i siedleckiej

Parafia guberni lubelskiej	Liczba grekokatolików	Parafia guberni siedleckiej	Liczba grekokatolików
Grabowiec	10 000	Piszczac	9 375
Tarnogród	7 038	Kodeń	8 000
Pawłów	4 711	Opole	7 000
Hrubieszów	4 500	Biała Podlaska	6 700
Kumów	4 100	Międzyrzec	6 565
Łukowa	3 786	Włodawa	6 500
Chełm	3 481	Janów Podlaski	5 000
Horodło	3 216	Rossosz	4 700
Tomaszów Lubelski	2 725	Łomazy	4 000
Tyszowce	2 683	Komarówka	4 000

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 8. Grekokatolicy w rzymskokatolickich parafiach... (cd.)

Parafia guberni lubelskiej	Liczba grekokatolików	Parafia guberni siedleckiej	Liczba grekokatolików
Sawin	2 679	Sławatycze	3 748
Olchowiec	2 362	Wohyń	3 500
Kryłów	2 236	Sosnowica	3 500
Uchanie	2 205	Wisznice	2 800
Potok Górny	2 150	Orchówek filia	2 300
Moniatycze	2 100	Parczew	2 200
Wojślawice	2 018	Wereszczyn	2 200
Dubienka	2 000	Uhrusk	2 100
Nabróż	1 807	Górki	2 000
Szczebrzeszyn	1 760	Pratulín	2 000
Krasnystaw	1 700	Ostrów	2 000
Trzeszczany	1 593	Terespol	1 500
Krasnobród	1 460	Sarnaki	1 500
Świerże	1 445	Hadynów filia	1 400
Skierbieszów	1 300	Huszlew	1 400
Puszcza Solska	1 199	Malowa Góra	1 250
Dorohusk filia	1 150	Horbów filia	1 000
Krzyszów	1 109	Łosice	1 000
Dub	1 070	Niemojki	1 000
Zamość	1 009	Jabłonna	990
Czulczyce	993	Sokolów	931
Gródek	900	Bordziłówka	520
Biłgoraj	836	Huszczza	500
Oszczów	800	Radzyń	400
Łaszczów	755	Ostrówki	380
Józefów Ordynacki	720	Rusków	300
Łęczna	700	Wyrozębny	272
Rzeplin	700	Zembrów	238
Nielisz filia	700	Paprotna	220
Rachanie	664	Nieciecz	211
Siennica Różana	600	Sterdyń	201

Tabela 8. Grekokatolicy w rzymskokatolickich parafiach... (cd.)

Parafia guberni lubelskiej	Liczba grekokatolików	Parafia guberni siedleckiej	Liczba grekokatolików
Chodywańce	560	Skrzeszew	117
Górecko	432	Kąkolewnica filia	51
Bończa	400	Siedlce	18
Komarów filia	306	Węgrów	8
Goraj	300	Liw	7
Huta Krzeszowska	289	Rozbity Kamień	6
Sitaniec	280	Leśna	4
Łopiennik	200	Skórzec	4
Surhów	200	Skibniew	4
Woźuczyn	197	Miedzna	3
Łabunie	150		
Wielącza	126		
Turobin	69		
Dzierążnia	58		
Lublin Katedra	55		
Stary Zamość	55		
Targowisko	48		
Boża Wola filia	27		
Bychawa	25		
Frampol filia	22		
Łańcuchów	15		
Bychawka	9		
Kijany	6		
Fajslawice	4		
Lublin pw. św. Agnieszki	4		
Konopnica	3		
Zakrzówek	2		
Wysokie	2		
Kreżnica filia	1		
Niedzwica	1		
Zemborzyce	1		

Źródło: opracowanie własne.

Jak zauważył P. Rachwał, cechą charakterystyczną rzymskokatolickiej parafii Grabowiec i unickiej parafii o tej samej nazwie, było oddziaływanie parafii rzymskokatolickiej na unicką, skutkujące częstym korzystaniem unitów z posług kapłana rzymskokatolickiego³⁷. Zjawisko to cechowało cały opisywany teren, a w parafii grabowieckiej zaowocowało największą liczbą konwersji byłych unitów, jaką odnotowano na początku XX w. na całym obszarze diecezji lubelskiej (w jej granicach z 1918 r.). Reasumując, ludność unicka zamieszkiwała pas diecezji lubelskiej ciągnący się od północy, wschodnią stroną diecezji, a kończący się na południowym wschodzie. Bardzo czytelnie ilustrują to załączone mapy (zob. mapa 2-6).

Likwidacja unickiej diecezji chełmskiej w 1875 r., a w jej konsekwencji przymusowe przypisanie ludności greckokatolickiej do prawosławia, znacząco wpłynęło na zmianę stosunków ludnościowo-wyznaniowych w ostatnim ćwierćwieczu XIX w. i w pierwszych latach XX w. na omawianym obszarze. Drugim wydarzeniem, które zachwiało strukturami wyznaniowymi w omawianym okresie, był ukaz tolerancyjny z dnia 17/30 kwietnia 1905 r. zezwalający byłym unitom – przymuszonym w 1875 r. do przyjęcia prawosławia – na ponowne przejście na katolicyzm³⁸.

Liczba ludności wyznania prawosławnego na obszarze diecezji lubelskiej w 1870 r. wykazywała duże wahania, bowiem jej wzrost lub spadek zależny był od konieczności zwiększenia lub zmniejszenia liczebności wojska na obszarze obu guberni. Prawosławni na badanym terenie stanowili wówczas w przeważającej mierze grupę ludności napływowej, pełniące obok służby wojskowej funkcje administracyjno-policyjne. W 1870 r. ich odsetek na obszarze guberni lubelskiej był nieznaczny i wyniósł, wg ustaleń J. Gawrysiakowej i A. Kopruckowniaka, około 0,4% wszystkich wyznań (2906 wiernych)³⁹. Największą grupę liczącą 1980 wiernych stanowili prawosławni w dekanacie biłgorajskim. Spośród parafii tego dekanatu najliczniej występowały w parafii: Łukowa (890), Tarnogród (815), Potok Górny (210), Biłgoraj (60). W parafii Stężycza w guberni siedleckiej kościelne statystyki wykazały obecność grupy liczącej około 500 prawosławnych pracujących od 1837 r. przy budowie twierdzy dęblińskiej (Iwangród). Napływ ludności

³⁷ Zob. P. Rachwał, *Unicy na Lubelszczyźnie...*, s. 153, 430.

³⁸ Zob. A. Kopruckowniak, *W okresie kształtowania się kapitalizmu...*, s. 655-656. O skutkach likwidacji chełmskiej diecezji unickiej zob. A. Szabaciuk, *Prześladowania wobec społeczności unickiej po 1875 r.*, w: *Diecezja Siedlecka 1818-2018. Studia i materiały z dziejów*, red. B. Błoński, R. Dmowski, D. Wereda, Diecezja Siedlecka, t. 10, Siedlce 2018, s. 429-453; tenże, „Rosyjski Ulster”...

³⁹ Zob. A. Kopruckowniak, *W okresie kształtowania się kapitalizmu...*, s. 649, 655; J. Gawrysiakowa, *Grupy wyznaniowe ludności...*, s. 20, 67, 196.

rosyjskiej w latach 70. XX w. był związany także z zapotrzebowaniem na robotników przy budowie kolei nadwiślańskiej Mława–Warszawa–Dęblin–Lublin–Kowel, z odgałęzieniem z Dębina do Łukowa. W 1885 r. ukończono budowę drugiej linii kolejowej Dęblin–Dąbrowa Górnicza, która połączyła Zagłębie Dąbrowskie z Brześciem przez Kielce i Dęblin. Powstał dębliński węzeł kolejowy. Na rzekach Wiśle i Wieprzu wznoszono mosty. Prawosławnych, a także protestanckich robotników zmarłych przy budowie twierdzy dęblińskiej chowano na rzymskokatolickim cmentarzu w Steżycy⁴⁰. W obrębie parafii Bobrowniki w guberni lubelskiej (w pobliżu wznoszonej twierdzy) powstawała w tym czasie osada Irena, zamieszkała przez ludność napływową – głównie rzemieślników i kupców – liczącą w 1864 r. 57 domów oraz 420 mieszkańców stałych i czasowych, w tym 358 Żydów⁴¹. Zapewne wpłynęło to na wzrost ogólnej liczby ludności w parafii Bobrowniki.

Jak pokazuje przykład parafii Steżycza i Bobrowniki, na kształtowanie się stałego lub tymczasowego obrazu struktury wyznaniowej miały wpływ wielorakie czynniki, które dały o sobie znać w sposób szczególny w okresie intensywnych XIX-wiecznych przemian gospodarczych, społecznych i religijnych. Kolejnym takim czynnikiem był napływ osadników niemieckich. Na południowo-wschodnich terenach Królestwa Polskiego prawie wszyscy koloniści byli protestantami – wyznawcami Kościoła luterańskiego, natomiast Kościół kalwiński był wśród kolonistów wiejskich reprezentowany nielicznie⁴². Po reformie uwłaszczeniowej najszybciej kolonizacja niemiecka postępowała w powiecie lubartowskim, a lata 70. były szczytowym punktem w procesie powstawania niemieckich osad na terenie tego powiatu. Następne lata zahamowały ten rozwój. Według danych opracowanych przez W. Śladowskiego, w 1872 r. liczba kolonistów w powiecie lubartowskim wyniosła 2563, liczba koloni 29, a liczba osad 777⁴³. W świetle informacji zawartych w wykazach statystycznych Archiwum Archidiecezjalnego Lubelskiego, liczba wyznawców protestantyzmu na obszarze dekanatu lubartowskiego w 1870 r. była równa 1511 (zob. tabela 9).

Drugim skupiskiem kolonistów niemieckich był powiat chełmski, na obszarze którego najwięcej kolonii powstało w latach 1870-1882. Intensywny, wewnętrzny rozwój kolonii, trwał w powiecie chełmskim aż do 1915 r., prowadząc do znaczącego wzrostu liczby gospodarstw i ludności⁴⁴.

⁴⁰ Zob. K. Kurzyp, *Steżycza nad Wisłą*, Steżycza 1989, s. 96, 108-109.

⁴¹ Zob. tamże, s. 110.

⁴² Zob. W. Śladkowski, *Kolonizacja niemiecka...*, s. 185.

⁴³ Zob. tamże, s. 128.

⁴⁴ Zob. tamże, s. 116-125.

W 1872 r. liczba kolonistów w powiecie chełmskim wyniosła 2704, liczba kolonii – 27, a liczba osad – 441⁴⁵. W posiadanej przez nas statystyce wyznań dla dekanatu chełmskiego liczba protestantów została zsumowana z liczbą prawosławnych, dlatego tabela 7 przedstawia ich łączną liczbę. Według źródeł w guberni lubelskiej wyznawcy protestantyzmu wyraźnie zaznaczyli się w dekanacie hrubieszowskim: w parafii Dubienka (184 wyznawców), w obrębie lubelskiej parafii katedralnej (224 wyznawców), w dekanacie nowoaleksandryjskim: w parafii Końskowola (100 wyznawców), w parafii filialnej Prawno (98 wyznawców).

**Tabela 9. Liczba protestantów
w parafiach dekanatu lubartowskiego w 1870 r.**

Parafia	Dekanat	Liczba protestantów
Czemierniki	lubartowski	767
Dys	lubartowski	0
Firlej filia	lubartowski	252
Kamionka	lubartowski	0
Kijany	lubartowski	200
Krasienin	lubartowski	80
Lubartów	lubartowski	0
Łączna	lubartowski	0
Michów	lubartowski	44
Rudno	lubartowski	160
Serniki	lubartowski	8
Ogółem		1 511

Źródło: opracowanie własne.

Koloniści niemieccy stanowili też pewien odsetek ludności na obszarze guberni siedleckiej, w powiatach: garwolińskim, radzyńskim, siedleckim, węgrowskim, a częściowo także łukowskim. Ze względu na fakt, iż większość z nich osiedliła się na tych terenach jeszcze przed 1864 r., stąd też rozwój kolonizacji niemieckiej w guberni siedleckiej nie był tak intensywny w latach 70. i w następnych dziesięcioleciach, jak w guberni lubelskiej, gdzie osadnictwo rozwijało się później⁴⁶. W dekanacie

⁴⁵ Zob. tamże, s. 128.

⁴⁶ Zob. tamże, s. 135; A. Koprucki, *W okresie kształtowania się kapitalizmu...*, s. 649.

garwolińskim protestanci najliczniej obecni byli w parafiach: Samogoszcz (150 osób), Stężycza (40) i Kłoczew (40). Spośród parafii dekanatu konstantynowskiego, tylko jedna posiadała w swych granicach ludność protestancką – parafia Górki (36 protestantów). Podobna sytuacja była w dekanacie łukowskim, gdzie protestanci w liczbie 380 występowali tylko w parafii Serokomla, a także w dekanacie sokołowskim, gdzie tworzyli liczną i jedyną na cały dekanat grupę w parafii Czerwonka (779). W dekanacie siedleckim protestanci skupiali się w kilku parafiach – najliczniej w Żeliszewie i Siedlcach. W dekanacie węgrowskim największą grupę stanowili w parafii Sadowne (1941 wiernych) i Węgrów (160 wiernych). Spośród wszystkich parafii diecezji lubelskiej w 1870 r., właśnie parafia Sadowne w guberni siedleckiej i powiecie (dekanacie) węgrowskim była najliczniej zamieszkiwaną przez protestantów. W większości skupiali się oni w pobliżu swoich miejsc kultu. Osadnictwo niemieckie implikowało powstawanie nowych jednostek parafialnych dla kolonistów wyznania protestanckiego. Biorąc pod uwagę strukturę terytorialną Kościoła ewangelicko-augsburskiego w 1870 r., obszar guberni lubelskiej i siedleckiej podlegał superintendenturze warszawskiej. Podział Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Królestwie Polskim na 4 superintendentury (warszawską, kaliską, augustowską i plocką) zaprowadzony został na mocy ukazu cara Mikołaja I z dnia 8/20 lutego 1849 r. Zgodnie z ukazem władzę zwierzchnią nad wyznaniem luterańskim sprawował Konsystorz, w którym skupione zostały wszystkie prerogatywy przysługujące najwyższej władzy kościelnej. Podlegał on bezpośrednio Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, a w jego skład wchodził członekowie pochodzący z nominacji cara lub jego namiestnika, co zapewniało władzom państwowym ścisły nadzór nad działalnością Kościoła ewangelicko-augsburskiego⁴⁷. W południowo-wschodniej części Królestwa Polskiego (w guberni lubelskiej i siedleckiej), na początku XIX w. funkcjonowały tylko 2 parafie ewangelicko-augsburskie: w Węgrowie, która obejmowała swoim zasięgiem województwo i gubernię podlaską, a później siedlecką; w Lublinie, w skład której wchodziły miejscowości z województwa (guberni) lubelskiego. W 1841 r. w Końskowoli, którą zamieszkiwali niemieccy tkacze (100 protestantów), powstał filiał należący do rzymskokatolickiej parafii lubelskiej. Rok później utworzony został filiał parafii węgrowskiej w Sadolesiu, które to położone było w granicach rzymskokatolickiej parafii Sadowne – stąd tak znacząca liczba protestantów w tej parafii.

⁴⁷ Zob. W. Śladkowski, *Kolonizacja niemiecka...*, s. 186; E. Alabrudzińska, *Protestantyzm w Polsce w latach 1918-1939*, Toruń 2004, s. 32.

W 1875 r. powstała w Chełmie druga w guberni lubelskiej parafia ewangelicko-augsburska, której siedzibę w 1877 r. przeniesiono do Kamienia. Rozproszenie niemieckiego osadnictwa spowodowało, że w większych koloniach położonych w znacznych odległościach od filiałów i parafii luteranckich powstawały kantoraty, a w mniejszych koloniach nabożeństwa odprawiano w domach prywatnych⁴⁸. Dla bardziej precyzyjnego przedstawienia rozłożenia skupisk ludności protestanckiej wymagana byłaby analiza dodatkowych informacji odnoszących się do siedzib kantoratów.

Wyznawcy religii mojżeszowej, zajmujący się głównie dzierżawą i handlem, stanowili istotny odsetek ludności miejskiej. Od końca lat 60. XIX w. ich liczba na obszarze diecezji lubelskiej dynamicznie rosła, by pod koniec lat 70. ulec podwojeniu. Na początku lat 90. nastąpiło jej potrojenie, a w 1900 r. ludność żydowska wzrosła ponad 3,5-krotnie⁴⁹. Było to wynikiem nie tylko przyrostu naturalnego wśród Żydów, ale także ich migracji, do rozwoju której przyczyniło się w 1862 r. przyznanie ludności żydowskiej prawa nabywania w całym kraju dóbr ziemskich (z wyjątkiem tylko niektórych kategorii) oraz całkowitej wolności nabywania nieruchomości w miastach⁵⁰. Na obszarze diecezji lubelskiej wyznawcy judaizmu stanowili w 1870 r. wysoki odsetek ludności wynoszący ponad 14% (159 145 osób). Rozproszeni byli po całym terytorium diecezji. Spośród dekanatów położonych w guberni lubelskiej największą liczbę ludności żydowskiej odnotowaliśmy w dekanatach: lubelskim, nowoaleksandryjskim, hrubieszowskim i zamojskim. Jeżeli przyjrzymy się skupiskom Żydów w dekanatach znajdujących się w granicach guberni siedleckiej, to najliczniejszą grupę stanowili oni w dekanatach: bialskim, radzyńskim, siedleckim i włodawskim. Wysoka liczba wyznawców religii mojżeszowej w danym dekanacie nie jest równoznaczna z ich odsetkiem. Pokażna liczba ludności danego wyznania w poszczególnych dekanatach wiązała się również z wielkością powierzchni określonego dekanatu, z liczbą parafii funkcjonujących w jego granicach, a także z liczbą miejscowości w okręgach parafialnych. Istniały dekanaty o bardzo rozległym terytorium, gęstej sieci osadniczej, a co za tym idzie wysokiej liczbie ludności (dekanat chełmski, janowski lubelski, zamojski, biłgorajski, nowoaleksandryjski)

⁴⁸ Zob. W. Śladkowski, *Kolonizacja niemiecka...*, s. 187-189.

⁴⁹ Zob. J. Gawrysiakowa, *Grupy wyznaniowe ludności...*, s. 85.

⁵⁰ Zob. A. Eisenbach, *Dobra ziemskie w posiadaniu Żydów*, w: *Spółeczeństwo Królestwa Polskiego. Studia o uwarstwieniu i ruchliwości społecznej*, red. W. Kula, Spółeczeństwo Królestwa Polskiego, t. 3, Warszawa 1968, s. 286-287; F. Stopniak, *Kościół na Lubelszczyźnie i Podlasiu...*, s. 32.

i o mniej rozległym terytorium (dekanat konstantynowski, radzyński, węgrowski). Biorąc pod uwagę cały obszar diecezji lubelskiej największy odsetek ludności żydowskiej występował w dekanacie radzyńskim (24,03%), lubelskim (20,14%), siedleckim (18,21%), bialskim (17,94%). Dalsze wartości bezwzględne i procentowe odnoszące się do liczby ludności wyznania mojżeszowego w dekanatach diecezji lubelskiej (w obu guberniach) w 1870 r. przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Liczba ludności wyznania mojżeszowego i jej procentowy udział w ogólnej liczbie ludności diecezji lubelskiej (obu guberni) w 1870 r.

Wyznania w dekanatach w ramach guberni lubelskiej w 1870 r.	Żydzi	Wartości w %
lubelski	17 509	20,14
nowoaleksandryjski (puławski)	12 659	17,14
biłgorajski	10 417	15,01
hrubieszowski	9 700	16,87
zamojski	9 465	12,53
chełmski	7 259	12,12
tomaszowski	7 011	15,16
lubartowski	6 539	13,63
krasnostawski	6 211	11,50
janowski lubelski	5 348	7,68
Ogółem w wartościach bezwzględnych i w %	92 118	14,18
Wyznania w dekanatach w ramach guberni siedleckiej w 1870 r.	Żydzi	Wartości w %
radzyński	10 435	24,03
siedlecki	9 396	18,21
bialski	11 173	17,94
włodawski	10 800	17,57
garwoliński	9 686	12,82
łukowski	6 601	9,74
sokołowski	4 254	9,21
konstantynowski	3 079	7,78
węgrowski	2 870	7,67
Ogółem w wartościach bezwzględnych i %	68 294	13,89

Źródło: opracowanie własne.

Zaledwie w 10 parafiach diecezji lubelskiej w 1870 r. nie odnotowano obecności Żydów (głównie w części dekanatu nowoaleksandryjskiego i janowskiego lubelskiego).

Współwystępujący w naszych statystykach mahometanie i Cyganie nie odgrywają znaczącej roli ze względu na ich znikomy odsetek i rozmieszczenie, ograniczające się w przypadku mahometan do 5 parafii: Łomazy, Horbów filia, Biała Podlaska, Pratulín, Międzyrzec, a w przypadku mniejszości cygańskiej – do 2: Oszczów i Firlej filia. Ogólna liczba mahometan wynosiła w 1870 r. – 271 wyznawców, stanowiąc 0,02% ogółu ludności, natomiast źródła statystyczne odnotowały obecność 33 Cyganów na obszarze diecezji lubelskiej, których udział w ogólnej liczbie ludności wyniósł 0,002%.

Zasadniczym elementem notowanego od lat 70. XIX w. dynamicznego wzrostu ludności w guberni lubelskiej i siedleckiej był przyrost naturalny, a w dalszej kolejności napływ osadników niemieckich z innych guberni Królestwa. Czynniki urbanizacyjne sprzyjały migracjom ludności żydowskiej do dynamicznie rozwijających się miast Lubelszczyzny. Zróżnicowanie ludności pod względem narodowo-wyznaniowym, nie wystąpiło w innych rejonach Królestwa w takich rozmiarach jak na Lubelszczyźnie⁵¹.

2.2. Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w okresie przedkonkordatowym

Po ukazie tolerancyjnym wcieleni do prawosławia unicy zaczęli powracać na łono Kościoła katolickiego przyjmując obrządek łaciński, bowiem grekokatolicki był nadal zakazany. Jak podaje F. Rzemieniuk (za K. Dębińskim), w latach 1905-1919 do katolicyzmu powróciło ponad 230 000 unitów⁵². Tym samym zmniejszyła się liczba prawosławnych. Statystyki opracowane przez A. Kopruckowniaka dla wybranych powiatów Lubelszczyzny informują o dużym spadku liczby prawosławnych, jaki nastąpił w rok po wydaniu ukazu tolerancyjnego. Podaje on, że w latach 1905-1906 na terenie guberni lubelskiej liczba prawosławnych zmniejszyła się o 62 426 osób⁵³. Masowe powroty byłych unitów na łono Kościoła kato-

⁵¹ Zob. *Z przeszłości dalekiej i bliskiej. Szkice z dziejów Lubelszczyzny*, red. A. Kopruckowniak, W. Śladkowski, Lublin 1980, s. 204.

⁵² Zob. F. Rzemieniuk, *Unicy Polscy...*, s. 106.

⁵³ Zob. A. Kopruckowniak, *W okresie kształtowania się kapitalizmu...*, s. 656-657.

lickiego wpłynęły w pewnym stopniu na utworzenie w 1912 r. – z części guberni lubelskiej i siedleckiej – guberni chełmskiej, wydzielonej z granic Królestwa Polskiego i zależnej administracyjnie od Generał-Gubernatorstwa kijowskiego⁵⁴.

Do kolejnych zmian administracyjnych na Lubelszczyźnie doszło podczas I wojny światowej. Wiosenna ofensywa w 1915 r., zakończona sukcesem państw centralnych na wschodzie, wyparła Rosjan z terenów Królestwa Polskiego i podzieliła Lubelszczyznę na 2 części: południową, która w 1915 r. znalazła się w zarządzie Austrii, gdzie utworzono Wojskowe Generał-Gubernatorstwo z siedzibą w Lublinie; północną – niemiecką, która częściowo weszła w skład Generał-Gubernatorstwa z siedzibą w Warszawie, a częściowo podlegała zarządowi niemieckiej komendy etapów Ober-Ost. Ustalona w grudniu 1915 r. granica między Generał-Gubernatorstwem lubelskim a niemieckim obszarem okupacyjnym, miała przebiegać wzdłuż rzeki Wieprz, Tyśmienica, dalej południową granicą dawnej guberni siedleckiej aż do Bugu. Władze austriackie anulowały podziały administracyjne wynikłe z utworzenia w 1912 r. guberni chełmskiej, opierając swój podział na granicach jednostek sprzed 1912 r. Powiaty w lubelskim Generał-Gubernatorstwie przemianowano w 1915 r. na obwody, których granice pokrywały się z granicami powiatów sprzed 1912 r.⁵⁵

Kolejne zmiany administracyjne nastąpiły dopiero w 1918 r. W końcu października tego roku Rada Regencyjna, w miejsce okręgów, na jakie dzieliło się lubelskie Generał-Gubernatorstwo, utworzyła powiaty nie zmieniając ich granic. W sierpniu 1919 r. utworzono województwo lubelskie, które obejmowało obszar dawnej guberni lubelskiej i siedleckiej oraz dzieliło się na 19 powiatów⁵⁶. W 1919 r. województwo lubelskie granicami i podziałem na powiaty odzwierciedlało granice diecezji lubelskiej i jej podział na dekanaty, jaki istniał w latach 1867-1918 r. (do reaktywacji diecezji podlaskiej). Po utworzeniu diecezji podlaskiej – przywróconej do życia na mocy bulli papieża Benedykta XV: *Commisum humilitati nostrae* z dnia 24 września 1918 r. – od diecezji lubelskiej odłączonych zostało 9 dekanatów, w których funkcjonowało 116 parafii (w tym 3 filie).

Pomimo utraty na rzecz diecezji podlaskiej 9 dekanatów, ich ilość w diecezji lubelskiej w 1918 r. wzrosła na skutek przywrócenia 4 dekanatów (kurowskiego, tarnogrodzkiego, tyszowieckiego i zaklikowskiego)

⁵⁴ Zob. tamże, s. 644.

⁵⁵ Zob. tamże, s. 647-648; W. Ćwik, J. Reder, *Lubelszczyzna dzieje rozwoju terytorialnego...*, s. 115-118.

⁵⁶ Zob. W. Ćwik, J. Reder, *Lubelszczyzna dzieje rozwoju terytorialnego...*, s. 124-125.

i utworzenia 7 nowych (bełżyckiego, biskupickiego, kraśnickiego, łączyńskiego, opolskiego, szczebrzeszyńskiego, turobińskiego). Konstatując, po 1918 r. obszar diecezji lubelskiej dzielił się na 21 dekanatów (bełżycki, biłgorajski, biskupicki, chełmski, hrubieszowski, janowski lubelski, krasnostawski, kraśnicki, kurowski, lubartowski, lubelski, łączyński, opolski, puławski, szczebrzeszyński, tarnogrodzki, tomaszowski, turobiński, tyśzowiecki, zaklikowski, zamojski), a wydana dnia 28 października 1925 r. bulla papieża Piusa XI: *Vix dum Poloniae unitas* pozostawiła ten podział bez zmian (nie wpłynęła na zmianę struktury dekanalnej)⁵⁷. Na mocy tegoż dokumentu papieskiego dokonana się niewielka korekta północnej i zachodniej granicy diecezji lubelskiej. Na północy od diecezji lubelskiej odłączono parafię Hańsk z dekanatu chełmskiego, przekazując ją diecezji podlaskiej. W zamian diecezja lubelska otrzymała parafie: Brzeźnica Bychawska, Brzeźnica Książęca, Ruda Huta i Świerszczów z dekanatu parczewskiego i włodawskiego oraz 10 miejscowości z parafii Kock⁵⁸.

W 1925 r. w granicach diecezji lubelskiej funkcjonowało 21 dekanatów, 211 parafii i 57 kościołów filialnych i taka przestrzeń stanowić będzie tło dla naszych rozważań nad strukturą wyznaniową diecezji lubelskiej. Pokazując obraz konwersji z lat 1905-1924 scharakteryzujemy go na tle struktury terytorialnej Kościoła lubelskiego z 1925 r. Wcześniej jednak przedstawimy statystykę wyznań w diecezji lubelskiej w 1924 r., w oparciu o relacje zdawane przez dziekanów do kurii lubelskiej.

Wykazy statystyczne XX-wieczne były sporządzane w latach 1914-1939, a zakres zawartych w nich informacji obok struktur terytorialnych i personalnych diecezji, ujmował zagadnienia o ruchu naturalnym ludności i sytuacji wyznaniowej w diecezji lubelskiej.

⁵⁷ Zob. AAL, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Akta dotyczące zniesionej Diecezji Podlaskiej w 1867 r. i jej przywrócenia w 1918 r., sygn. Rep 60 B I 135; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1914-1923, Statystyka za rok 1919/1920, sygn. Rep 61 B VI 1; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, O zmianie granic diecezji na podstawie bulli *Vix dum Poloniae unitas* 1925-1929, Dekret Nuncjusza Apostolskiego w Polsce Lorenzo Lauriego z dnia 11 XI 1925 r., sygn. Rep 61 B I 24; *Podział diecezji na dekanaty*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1(1919), nr 3, s. 72-74; [*Podział Kościoła w Polsce na prowincje*] *Akta Stolicy Apostolskiej. Nos Laurentius Lauri Archiepiscopus Tit. Ephesiensis Nuntius Apostolicus in Republica Polona*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 8(1926), nr 1, s. 1-2; J. Kumor-Mielnik, *Geografia historyczna...*, s. 72.

⁵⁸ Zob. J. Kumor, *Kształtowanie się granicy północnej i zachodniej diecezji lubelskiej na podstawie bulli „Vix dum Poloniae unitas” z 1925 roku*, „Nasza Przeszłość” 2007, t. 107, s. 247-264.

Akta o wykazach statystycznych obejmujące lata 1914-1915 zawierają, co prawda, statystykę ludności katolickiej, jednak statystyki te nie obejmują wszystkich dekanatów, a jedynie zebrane zostały z niektórych z nich. Niepełne są także wykazy z lat 1916-1917 zawierające informacje głównie demograficzne, tj. dotyczące: liczby ludności w parafiach, liczby urodzonych, zaślubionych, zmarłych oraz liczby duchowieństwa. Podobna zawartość charakteryzuje statystyki za lata 1917-1918, 1918-1919, 1919-1920.

Dopiero statystyka za 1924 r. została sporządzona wg rozbudowanego kwestionariusza zagadnień: 1. Liczba ludności; 2. Liczba katolików, prawosławnych, protestantów, Żydów, nawróconych; 3. Miejscowości należące do parafii z podaniem ich przynależności gminnej oraz odległości od parafii; 4. Liczba i miejsce kaplic publicznych, zakładowych, prywatnych z wyjaśnieniem kto jest ich właścicielem; 5. Bractwa kościelne; 6. Stowarzyszenia i organizacje katolickie; 7. Szkoły; 8. Ostatnia poczta, telegraf, telefon, stacja kolejowa; 9. Odległość od księdza dziekana. Jest ona statystyką zasługującą na uwagę ze względu na kompletność podawanych przez dziekanów informacji (dla wszystkich parafii i dekanatów), wpisywanych do jednolitego formularza. Brakuje w niej jedynie danych z 5 parafii: Chełm, Gdeszyn, Czartowiec, Krynice, Tuczępy.

Jak zauważył K. Grzesiak – co możemy potwierdzić – liczby zawarte w formularzach odnoszące się do statystyki wyznaniowej w parafiach, często podawane były w wartościach przybliżonych⁵⁹, niemniej są dla nas źródłem informacji, które z jednej strony należy weryfikować mając świadomość jego mankamentów, a z drugiej strony, w oparciu o tego typu źródło, możemy pokazać przybliżony, kartograficzny obraz struktury wyznaniowej diecezji. Jednocześnie niemożliwe jest odnalezienie statystyki wiernie odzwierciedlającej strukturę wyznaniową badanej diecezji, gdyż, ponownie podzielając zdanie K. Grzesiaka, nawet statystyki wyznaniowe prowadzone przez organy administracji państwowej, mimo że opierały się na oficjalnych spisach ludności, nie są pozbawione wewnętrznych sprzeczności. Jest to przyczyna, dla której tak trudno ustalić prawdziwy stan rzeczy, zwłaszcza w odniesieniu do liczebności poszczególnych grup wyznaniowych⁶⁰. Dowiódł tego A. Szabaciuk, poświęcając jeden z rozdziałów swojej pracy kontrowersjom wokół statystyk konwersji⁶¹.

⁵⁹ Zob. K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia...*, s. 67.

⁶⁰ Zob. tamże, s. 68.

⁶¹ Zob. A. Szabaciuk, „*Rosyjski Ulster*”..., s. 145-187.

Zróznicowane pod względem składu narodowościowego terytorium diecezji lubelskiej, zamieszkiwali – obok Polaków – Ukraińcy, Białorusini, Rosjanie, Żydzi i Niemcy. W 1924 r. ogólna liczba ludności na omawianym terytorium wyniosła 1 273 116. Rozważając udział poszczególnych wyznań w ogólnej liczbie wiernych największy odsetek (75,37%) stanowili katolicy, a w dalszej kolejności – Żydzi (13,47%), którzy liczebnie przeważali nad prawosławnymi, a których udział wyniósł 10,14%. Protestanci stanowili 0,88%, a mariawici – 0,04 % (zob. tabela 11).

Tabela 11. Wyznania diecezji lubelskiej w 1924 r.

Wyznania diecezji lubelskiej w 1924 r.	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bez-wyznaniowcy	Inni	Ogółem
Ogółem w wartościach bezwzględnych	959 556	129 149	11 171	171 456	479	23	1 282	1 273 116
Ogółem w %	75,37	10,14	0,88	13,47	0,04	0,00	0,10	100,00

Według danych z powszechnego spisu ludności z 1921 r., statystyka wyznaniowa w całym województwie lubelskim przedstawiała się następująco: katolicy obrządku łacińskiego – 77,6%; katolicy obrządku greckiego – 0,2%; prawosławni – 7,3%; ewangelicy – 0,8%; Żydzi – 13,8%; inni – 0,3%, zob. M. Pirożyński, S. Szczęch, *Rocznik statystyczny Kościoła katolickiego w Polsce. Rok pierwszy 1937*, Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej Ogólnego Zbioru, t. 39, Lublin 1938, s. 14.

Źródło: opracowanie własne.

W 1924 r. (w porównaniu z 1870 r.) obserwujemy znaczący wzrost liczby katolików, prawosławnych oraz wyznawców religii mojżeszowej, przy jednoczesnym zmniejszeniu odsetka protestantów (zob. mapa 7). Średnia ilość ludności w dekanatach diecezji lubelskiej wyniosła 60 624, a w parafiach – 5874. Podobnie jak w XIX w., najbardziej zaludniony był dekanat lubelski, a w dalszej kolejności: chełmski, hrubieszowski, zamojski, lubartowski, krasnostawski i kraśnicki. Najliczniej katolicy występowali w dekanatach: lubelskim, zamojskim, lubartowskim, szczebrzeszyńskim oraz biskupickim. Z kolei prawosławni największą grupę wyznaniową stanowili w dekanatach południowo-wschodnich: hrubieszowskim, chełmskim, tyszowieckim, tarnogrodzkim tomaszowskim i zamojskim. Protestantyzm najwięcej swoich wyznawców posiadał nadal w dekanacie chełmskim, podobnie wyznawcy religii mojżeszowej – niezmiennie skupiali się w dekanatach: lubelskim, chełmskim, hrubieszowskim, tomaszowskim i zamojskim. Szczegółowe dane zamieszczone

Terytorium i ludność diecezji lubelskiej w okresie przedkonkordatowym

zostały w tabeli 12 i 13 oraz zilustrowane na wykresie 1. Tabela 14 przedstawia natomiast rozmieszczenie wszystkich grup wyznaniowych w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r. w porządku alfabetycznym.

**Tabela 12. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r.
wg ogólnej liczby ludności**

Dekanaty diecezji lubelskiej w 1924 r.	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
lubelski	84 138	397	456	36 397	265	23	168	121 844
chełmski	55 174	27 603	8 352	25 941	0	0	130	117 200
hrubieszowski	40 080	37 453	417	17 265	0	0	0	95 215
zamojski	69 081	6 894	230	8 860	0	0	0	85 065
lubartowski	66 186	5	317	6 157	0	0	0	72 665
krasnostawski	53 569	6 113	15	5 494	0	0	0	65 191
kraśnicki	54 165	14	0	8 573	0	0	0	62 752
biskupicki	56 497	7	3	5 468	17	0	500	62 492
szczebrzeszyński	57 730	471	1	3 216	0	0	0	61 418
bełżycki	48 373	0	245	6 095	10	0	0	54 723
tomaszowski	32 122	9 591	0	9 959	0	0	27	51 699
tarnogrodzki	32 597	14 125	1	4 230	0	0	10	50 963
tyszowiecki	23 724	20 621	1	5 000	0	0	41	49 387
opolski	43 181	11	6	5 787	0	0	0	48 985
janowski lubelski	43 292	1 002	0	1 544	0	0	0	45 838
kurowski	35 833	0	1	5 615	157	0	0	41 606
biłgorajski	32 470	3 380	0	4 905	0	0	0	40 755
puławski	37 622	100	92	2 450	0	0	7	40 271
turobiński	35 464	45	0	2 829	0	0	0	38 338
zaklikowski	34 261	10	0	2 085	0	0	0	36 356
łęczyński	23 997	1 307	1 034	3 586	30	0	399	30 353
Ogółem w wartościach bezwzględnych	959 556	129 149	11 171	171 456	479	23	1 282	1 273 116
Ogółem w %	75,37	10,14	0,88	13,47	0,04	0,00	0,10	100,00

Źródło: opracowanie własne.

**Tabela 13. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r.
wg liczebności poszczególnych grup wyznaniowych**

Dekanat	Katolicy	Dekanat	Prawosławni	Dekanat	Protestanci	Dekanat	Żydzi
lubelski	84 138	hrubieszowski	37 453	chełmski	8 352	lubelski	36 397
zamojski	69 081	chełmski	27 603	łęczyński	1 034	chełmski	25 941
lubartowski	66 186	tyszowiecki	20 621	lubelski	456	hrubieszowski	17 265
szczebrzeszyński	57 730	tarnogrodzki	14 125	hrubieszowski	417	tomaszowski	9 959
biskupicki	56 497	tomaszowski	9 591	lubartowski	317	zamojski	8 860
chełmski	55 174	zamojski	6 894	bełżycki	245	kraśnicki	8 573
kraśnicki	54 165	krasnostawski	6 113	zamojski	230	lubartowski	6 157
krasnostawski	53 569	biłgorajski	3 380	puławski	92	bełżycki	6 095
bełżycki	48 373	łęczyński	1 307	krasnostawski	15	opolski	5 787
janowski lubelski	43 292	janowski lubelski	1 002	opolski	6	kurowski	5 615
opolski	43 181	szczebrzeszyński	471	biskupicki	3	krasnostawski	5 494
hrubieszowski	40 080	lubelski	397	kurowski	1	biskupicki	5 468
puławski	37 622	puławski	100	szczebrzeszyński	1	tyszowiecki	5 000
kurowski	35 833	turobiński	45	tarnogrodzki	1	biłgorajski	4 905
turobiński	35 464	kraśnicki	14	tyszowiecki	1	tarnogrodzki	4 230
zaklikowski	34 261	opolski	11	biłgorajski	0	łęczyński	3 586
tarnogrodzki	32 597	zaklikowski	10	janowski lubelski	0	szczebrzeszyński	3 216
biłgorajski	32 470	biskupicki	7	kraśnicki	0	turobiński	2 829
tomaszowski	32 122	lubartowski	5	tomaszowski	0	puławski	2 450
łęczyński	23 997	bełżycki	0	turobiński	0	zaklikowski	2 085
tyszowiecki	23 724	kurowski	0	zaklikowski	0	janowski lubelski	1 544

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r. w porządku alfabetycznym

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Bełżyce	bełżycki	6 940			2 370				9 310
Bychawka	bełżycki	5 572			29	8			5 609
Chodel	bełżycki	8 890			3 210				12 100
Kielczewice	bełżycki	3 755		110	95				3 960
Kreżnica	bełżycki	4 948		6	100				5 054
Maczyn	bełżycki	1 409							1 409
Niedzwica	bełżycki	6 258		129	164				6 551
Ratoszyn	bełżycki	4 219			25				4 244
Wojciechów	bełżycki	6 382			102	2			6 486
Ogółem w wartościach bezwzględnych		48 373	0	245	6 095	10	0	0	54 723
Ogółem w %		88,40	0,00	0,45	11,14	0,02	0,00	0,00	100,00
Biłgoraj	biłgorajski	5 086	150		4 200				9 436
Huta Krzeszowska	biłgorajski	3 632	301		49				3 982
Krzeszów	biłgorajski	4 752	1 231		396				6 379
Lipiny	biłgorajski	3 497	655		111				4 263
Majdan Stary	biłgorajski	2 600	326		22				2 948
Potok Górny (Ordynacki)	biłgorajski	3 503	350		106				3 959
Puszczą Solska	biłgorajski	5 503	9						5 512
Sól	biłgorajski	3 897	358		21				4 276
Ogółem w wartościach bezwzględnych		32 470	3 380	0	4 905	0	0	0	40 755
Ogółem w %		79,67	8,29	0,00	12,04	0,00	0,00	0,00	100,00
Biskupice	biskupicki	7 342						500	7 842
Bychawa	biskupicki	7 760			1956				9 716

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Fajslawice	biskupicki	7 550			300				7 850
Kawęczyn	biskupicki	2 690							2 690
Krzczonów	biskupicki	10 027			52	17			10 096
Mełgiew	biskupicki	7 587			160				7 747
Milejów	biskupicki	4 100							4 100
Piaski Wielkie	biskupicki	9 441	7	3	3 000				12 451
Ogółem w wartościach bezwzględnych		56 497	7	3	5 468	17	0	500	62 492
Ogółem w %		90,41	0,01	0,00	8,75	0,03	0,00	0,80	100,00
Chełm**	chełmski	10 727	3 805	1 863	17 354				33 749
Cyców	chełmski	2 033	923	1 457	324				4 737
Czulczyce	chełmski	1 434	3 500						4 934
Dorohusk	chełmski	1 842	2 145	504	225				4 716
Hańsk	chełmski	1 507	1 600	1 200	1 000				5 307
Kamień	chełmski	2 136	1 756	876	192				4 960
Kanie	chełmski	3 200	170		60				3 430
Klesztów	chełmski	872	1 763	596	173				3 404
Kumów	chełmski	4 055	2 264	18	410				6 747
Olchowiec	chełmski	1 270	2 830	510	211			28	4 849
Pawłów	chełmski	4 050	150						4 200
Podgórze	chełmski	1 855	300	180					2 335
Rejowiec	chełmski	3 300	170	50	3 036				6 556
Sawin	chełmski	3 505	2 396	707	305				6 913
Siedliszcze	chełmski	4 998	673	144	1 400			102	7 317
Świerże	chełmski	2 529	784	247	470				4 030

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Turowiec	chełmski	750	716		9				1 475
Wojślawice	chełmski	4 011	958		727				5 696
Żdźżanne	chełmski	1 100	700		45				1 845
Ogółem w wartościach bezwzględnych		55174	27 603	8 352	25 941	0	0	130	117 200
Ogółem w %		47,08	23,55	7,13	22,13	0,00	0,00	0,11	100,00
Buśno	hrubieszowski	1 249	1 842	4	92				3 187
Dubienka	hrubieszowski	3 847	1 654	410	2 700				8 611
Grabowiec	hrubieszowski	5 510	1 451		1 652				8 613
Horodło	hrubieszowski	4 249	4 139	3	1 917				10 308
Hrubieszów	hrubieszowski	4 618	4 638		7 875				17 131
Kryłów	hrubieszowski	2 500	3 900		800				7 200
Moniatycze	hrubieszowski	2 317	2 712		120				5 149
Oszczów	hrubieszowski	3 288	4 974		266				8 528
Sahryń	hrubieszowski	1 437	1 770		15				3 222
Szpikotoły	hrubieszowski	800	850						1 650
Trzeszczany	hrubieszowski	3 218	1 315		184				4 717
Uchanie	hrubieszowski	4 175	1 851		1 525				7 551
Werbkowice	hrubieszowski	1 500	4 599		119				6 218
Zawalów	hrubieszowski	1 372	1 758						3 130
Ogółem w wartościach bezwzględnych		40 080	37 453	417	17 265	0	0	0	95 215
Ogółem w %		42,09	39,34	0,44	18,13	0,00	0,00	0,00	100,00
Batorz	janowski	6 480							6 480
Blinów	janowski	2 349							2 349
Boża Wola	janowski	3 185							3 185

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyzna- niowcy	Inni	Ogółem
Branew	janowski	950							950
Dzwola	janowski	3 800							3 800
Janów Lubelski	janowski	17 489							17 489
Modliborzyce	janowski	6 020			1 524				7 544
Otrocz	janowski	766	1 000						1 766
Wierzchowska	janowski	2 253	2		20				2 275
Ogółem w wartościach bezwzględnych		43 292	1 002	0	1 544	0	0	0	45 838
Ogółem w %		94,45	2,19	0,00	3,37	0,00	0,00	0,00	100,00
Bończa	krasnostawski	1 820	3 000						4 820
Borowica	krasnostawski	814	280						1 094
Częstoborowice	krasnostawski	8 300		2					8 302
Gorzków	krasnostawski	8 360	1						8 361
Krasnystaw	krasnostawski	12 863	352	7	1 464				14 686
Łopiennik	krasnostawski	4 852	67		85				5 004
Orłów Murowany	krasnostawski	2 696	3	1	19				2 719
Siennica Różana	krasnostawski	3 257	9		60				3 326
Stężyca Łęczyńska	krasnostawski	1 497	832		16				2 345
Surhów	krasnostawski	3 626	1 559		600				5 785
Tarnogóra	krasnostawski	5 484	10	5	3 250				8 749
Ogółem w wartościach bezwzględnych		53 569	6 113	15	5 494	0	0	0	65 191
Ogółem w %		82,17	9,38	0,02	8,43	0,00	0,00	0,00	100,00
Boby	kraśnicki	4 830	2		100				4 932
Boiska	kraśnicki	3 352							3 352
Dzierzkowice	kraśnicki	5 909			80				5 989

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Kraśnik	kraśnicki	11 937	5		7 250				19 192
Księżomierz	kraśnicki	2 302							2 302
Popkowie	kraśnicki	3 316			56				3 372
Rzeczycza Ziemiańska	kraśnicki	4 684			32				4 716
Urzędów	kraśnicki	4 740			450				5 190
Wilkołaz	kraśnicki	5 730			25				5 755
Zakrzówek	kraśnicki	7 365	7		580				7 952
Ogółem w wartościach bezwzględnych		54 165	14	0	8 573	0	0	0	62 752
Ogółem w %		86,32	0,02	0,00	13,66	0,00	0,00	0,00	100,00
Bochotnica	kurowski	3 075		1	215				3 291
Garbów	kurowski	13 685				6			13 691
Klementowice	kurowski	3 163							3 163
Kurów	kurowski	2 600			500	17			3 117
Markuszów	kurowski	4 190			1 400	134			5 724
Wąwolnica	kurowski	9 120			3 500				12 620
Ogółem w wartościach bezwzględnych		35 833	0	1	5 615	157	0	0	41 606
Ogółem w %		86,12	0,00	0,00	13,50	0,38	0,00	0,00	100,00
Abramów	lubartowski	4 213			25				4 238
Czemierniki	lubartowski	6 702		128	1 038				7 868
Firlej	lubartowski	4 362		182	180				4 724
Kamionka	lubartowski	7 397							7 397
Krasienin	lubartowski	2 900			15				2 915
Leszkowice	lubartowski	1 676							1 676
Lubartów	lubartowski	12 105	5		2 720				14 830

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyzna- niowcy	Inni	Ogółem
Michów	lubartowski	5 700		2	2 153				7 855
Niemce	lubartowski	2 291							2 291
Ostrówek	lubartowski	2 200							2 200
Rudno	lubartowski	9 083							9 083
Serniki	lubartowski	4 487		5					4 492
Suchowola	lubartowski	3 070			26				3 096
Ogółem w wartościach bezwzględnych		66 186	5	317	6 157	0	0	0	72 665
Ogółem w %		91,08	0,01	0,44	8,47	0,00	0,00	0,00	100,00
Abramowice	lubelski	4 376		18	365			23	4 782
Czerniejów	lubelski	3 183			13				3 196
Dys	lubelski	4 993			5			92	5 090
Konopnica	lubelski	3 549		4	18	8			3 579
Lublin									
Kalinowszczyzna pw. św. Agnieszki	lubelski	6 331	41	40	2 216	15			8 643
Lublin Czwartek św. Mikołaja	lubelski	3 870	15	9	7 725	184	5		11 808
Lublin Katedra	lubelski	11 986	169	211	20 433	25			32 824
Lublin św. Michała Archanioła	lubelski	20 048	39	27	2 550	33	18	53	22 768
Lublin Nawrócenia pw. św. Pawła	lubelski	21 000	133	147	3 072				24 352
Motycz	lubelski	2 042							2 042
Zemborzyce	lubelski	2 760							2 760
Ogółem w wartościach bezwzględnych		84 138	397	456	36 397	265	23	168	121 844
Ogółem w %		69,05	0,33	0,37	29,87	0,22	0,02	0,14	100,00

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Bystrzyca	łęczyński	5 557	2	1	41				5 601
Kijany	łęczyński	4 720				30		250	5 000
Łańcuchów	łęczyński	2 500			53				2 553
Łęczna	łęczyński	3 913	1	1	3 165				7 080
Łuszczów	łęczyński	1 157	7		6				1 170
Puchaczów	łęczyński	4 150	37	732	221			69	5 209
Rogóżno	łęczyński	2 000	1 260	300	100			80	3 740
Ogółem w wartościach bezwzględnych		23 997	1 307	1 034	3 586	30	0	399	30 353
Ogółem w %		79,06	4,31	3,41	11,81	0,10	0,00	1,31	100,00
Karczmiska	opolski	4 469							4 469
Kluczkowice	opolski	3 903							3 903
Kraczewice	opolski	3 950							3 950
Opole	opolski	10 254	6	4	3 665				13 929
Piotrawin	opolski	3 528	2	2	4				3 536
Prawno	opolski	2 300							2 300
Rybitwy	opolski	4 653	3		2 118				6 774
Wilków	opolski	5 902							5 902
Zagłoba	opolski	4 222							4 222
Ogółem w wartościach bezwzględnych		43 181	11	6	5 787	0	0	0	48 985
Ogółem w %		88,15	0,02	0,01	11,81	0,00	0,00	0,00	100,00
Baranów	puławski	5 504			924				6 428
Gołab	puławski	5 557			12			7	5 576
Kazimierz	puławski	6 660			650				7 310

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyzna- niowcy	Inni	Ogółem
Końskowola	puławski	8 018		17	812				8 847
Puławy	puławski	3 628	100	75					3 803
Włostowice	puławski	2 718			11				2 729
Żyrzyn	puławski	5 537			41				5 578
Ogółem w wartościach bezwzględnych		37 622	100	92	2 450	0	0	7	40 271
Ogółem w %		93,42	0,25	0,23	6,08	0,00	0,00	0,02	100,00
Frampol	szczebrzeszyński	5 305	12		2 200				7 517
Goraj	szczebrzeszyński	7 651		1					7 652
Mokrelepie	szczebrzeszyński	10 257	3		162				10 422
Nielisz	szczebrzeszyński	6 210	250		150				6 610
Radzięcín	szczebrzeszyński	5 008			28				5 036
Szczebrzeszyn	szczebrzeszyński	11 475	85						11 560
Tereszpol	szczebrzeszyński	4 013	37		40				4 090
Topólcza	szczebrzeszyński	2 060	72						2 132
Trzęsiny	szczebrzeszyński	2 036	12		13				2 061
Zwierzyniec	szczebrzeszyński	3 715			623				4 338
Ogółem w wartościach bezwzględnych		57 730	471	1	3 216	0	0	0	61 418
Ogółem w %		94,00	0,77	0,00	5,24	0,00	0,00	0,00	100,00
Biszczka	tarnogrodzki	2 405	2 726		216				5 347
Górecko	tarnogrodzki	5 652	40		74				5 766
Józefów Biłgorajski	tarnogrodzki	5 900	30		1 050				6 980
Księżpól	tarnogrodzki	1 022	1 915		185				3 122
Luchów Górny	tarnogrodzki	1 872	225		26				2 123

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Łukowa	tarnogrodzki	5 211	2 104		283				7 598
Majdan Sopocki	tarnogrodzki	2 921	120		50				3 091
Obsza	tarnogrodzki	2 320	3 719		274				6 313
Tarnogród	tarnogrodzki	5 294	3 246	1	2 072			10	10 623
Ogółem w wartościach bezwzględnych		32 597	14 125	1	4 230	0	0	10	50 963
Ogółem w %		63,96	27,72	0,00	8,30	0,00	0,00	0,02	100,00
Chodywańce	tomaszowski	1 300	2 364		310			17	3 991
Dzierażnia	tomaszowski	2 597	11					9	2 617
Gródek	tomaszowski	3 950	1 519		150				5 619
Komarów	tomaszowski	4 700	870		2 124				7 694
Łosiniec	tomaszowski	1 573	1 321		30				2 924
Podhorce	tomaszowski	1 925	173		96				2 194
Rachanie	tomaszowski	2 450	840		200				3 490
Susiec	tomaszowski	2 502	80		14			1	2 597
Tarnawatka	tomaszowski	2 189	791		27				3 007
Tomaszów Lubelski	tomaszowski	8 936	1 622		7 008				17 566
Ogółem w wartościach bezwzględnych		32 122	9 591	0	9 959	0	0	27	5 1699
Ogółem w %		62,13	18,55	0,00	19,26	0,00	0,00	0,05	100,00
Chłaniów	turobiński	3 254							3 254
Czernięcin	turobiński	2 788			19				2 807
Płonka	turobiński	5 157			86				5 243
Targowisko	turobiński	4 000			27				4 027
Turobin	turobiński	9 248	20		950				10 218

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Wysokie	turobiński	5 917	25		447				6 389
Żółkiewka	turobiński	5 100			1 300				6 400
Ogółem w wartościach bezwzględnych		35 464	45	0	2 829	0	0	0	38 338
Ogółem w %		92,50	0,12	0,00	7,38	0,00	0,00	0,00	100,00
Dub	tyszowiecki	4 000	900						4 900
Łaszczów	tyszowiecki	3 000	1 200		800				5 000
Mircze	tyszowiecki	1 376	1 407		44				2 827
Nabroź	tyszowiecki	2 930	2 437		182			41	5 590
Perespa	tyszowiecki	1 411	1 390		55				2 856
Rzeplin	tyszowiecki	3 000	7 500		250				10 750
Tyszowce	tyszowiecki	2 266	2 430		3 456				8 152
Wisznów	tyszowiecki	790	3 000		75				3 865
Wozuczyn	tyszowiecki	4 951	357	1	138				5 447
Ogółem w wartościach bezwzględnych		23 724	20 621	1	5 000	0	0	41	49 387
Ogółem w %		48,04	41,75	0,00	10,12	0,00	0,00	0,08	100,00
Annopol	zaklikowski	3 450	9						3 459
Borów	zaklikowski	4 500	1		90				4 591
Gościeradów	zaklikowski	5 637							5 637
Potok Wielki	zaklikowski	9 834			195				10 029
Świeciechów	zaklikowski	3 820							3 820
Zaklików	zaklikowski	7 020			1 800				8 820
Ogółem w wartościach bezwzględnych		34 261	10	0	2 085	0	0	0	36 356
Ogółem w %		94,24	0,03	0,00	5,73	0,00	0,00	0,00	100,00

Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej... (cd.)

Parafia	Dekanat	Katolicy	Prawosławni	Protestanci	Żydzi	Mariawici	Bezwyznaniowcy	Inni	Ogółem
Horyszów Polski	zamojski	4 615	1 920	1	122				6 658
Kosobudy	zamojski	2 980	497		12				3 489
Krasnobród	zamojski	10 462	48						10 510
Lipsko	zamojski	1 714	15		12				1 741
Łabunie	zamojski	8 900	52		48				9 000
Monastyrek (Kalinówka)	zamojski	1 689	126		8				1 823
Sitaniec	zamojski	4 370	300		60				4 730
Skierbieszów	zamojski	6 620	1 124		219				7 963
Stary Zamość	zamojski	7 876			9				7 885
Suchowola	zamojski	3 450	162						3 612
Wieląca	zamojski	6 010	2 450						8 460
Zamość	zamojski	10 395	200	229	8 370				19 194
Ogółem w wartościach bezwzględnych		69 081	6 894	230	8 860	0	0	0	85 065
Ogółem w %		81,21	8,10	0,27	10,42	0,00	0,00	0,00	100,00

* Brak w jednostce archiwalnej parafii: Czartowiec (er. 1922 r., dek. tyszowiecki), Krynice (er. 1925 r., dek. zamojski), Gdeszyn (er. 1921 r., dek. hrubieszowski) i Tuczępy (er. 1920 r., dek. hrubieszowski).

** Informacje o statystyce wyznań w parafii Chełm podane na 1929 r., zob. AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II, k. 209-210.

Informacje dotyczące parafii Krynice (dek. zamojski) liczba katolików – 1910, liczba prawosławnych – 4; brak innych wyznań, zob. AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II, k. 398; dane nt. parafii Gdeszyn (dek. hrubieszowski): liczba katolików – 1340; liczba prawosławnych – 2500; liczba Żydów – 45, zob. AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II, k. 351-352.

Źródło: opracowanie własne na podstawie AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. I; AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II.

Najwyższy odsetek katolików o wartości równej i powyżej 94% zamieszkiwał na terenie dekanatu janowskiego lubelskiego, szczebrzeszyńskiego i zaklikowskiego. Prawosławni swój największy udział w ogólnej liczbie mieszkańców posiadali w dekanatach chełmskim, hrubieszowskim, tarnogrodzkim, tomaszowskim i tyszowieckim. Protestanci najliczniej skupiali się w dekanacie chełmski i łączyńskim.

Drugą pod względem wielkości grupą narodowościowo-wyznaniową byli Żydzi, których udział w ogólnej liczbie ludności województwa lubelskiego w 1931 r. wyniósł 12,8%, a zatem był zbliżony do otrzymanego przez nas wyniku. Rozproszeni na całym terytorium diecezji lubelskiej, zamieszkiwali głównie w dekanatach miejskich (z dużym odsetkiem ludności miejskiej) oraz w pobliżu dużych miast: Lublina, Zamościa, Chełma, Hrubieszowa, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego, Biłgoraja⁶².

Prawosławni stanowili w województwie lubelskim 8,6%, natomiast protestanci – 0,6%. Udział innych wyznań wyniósł 1%. Są to statystyki dla całego obszaru województwa lubelskiego, którego częścią była diecezja lubelska. Po I wojnie światowej zróżnicowanie narodowościowe województwa lubelskiego było większe niż innych regionów kraju. Przyczyną tego były migracje ludności spowodowane m.in. ewakuacją ludności prawosławnej w głąb Rosji w 1915 r.⁶³, a od 1918 r. – napływem repatriantów. Od 1916 do 1921 r. na teren Lubelszczyzny przybyło 235 911 repatriantów, zaś od 1 czerwca 1921 r. do 30 czerwca 1922 r. – 60 135. Względna stabilizacja ludności zamieszkującej województwo lubelskie nastąpiła dopiero po tym okresie⁶⁴. Reemigracja wyznawców prawosławia na tereny diecezji lubelskiej doprowadziła do odbudowy struktur terytorialnych Kościoła prawosławnego. W 1924 r. na badanym przez nas obszarze rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej znajdowały się 4 dekanaty Kościoła prawosławnego: chełmski (obejmujący powiaty chełmski, krasnostawski, lubelski, lubartowski i janowski), tomaszowski (powiaty tomaszowski i zamojski), a także hrubieszowski i biłgorajski (obejmujące powiaty o tychże nazwach i o tym samym zasięgu terytorialnym). Na obszarze

⁶² W 1931 r. najwyższy odsetek ludności miejskiej w powiatach województwa lubelskiego (położonych na obszarze diecezji lubelskiej) odnotowano m.in. w powiatach: Zamość (21,2%), Chełm (18%), Hrubieszów (13,2%), zob. *Z przeszłości dalekiej i bliskiej...*, s. 281.

⁶³ Według H. Wiercieńskiego z 10 powiatów: bialskiego, konstantynowskiego, radzyńskiego, włodawskiego, biłgorajskiego, chełmskiego, hrubieszowskiego, krasnostawskiego, tomaszowskiego i zamojskiego, wyjechało 184 857 prawosławnych, a pozostało – 21 283, zob. H. Wiercieński, *Ziemia chełmska i Podlasie...*, s. 14.

⁶⁴ Zob. *Z przeszłości dalekiej i bliskiej...*, s. 280-281.

całego województwa lubelskiego (obejmującego obok katolickiej diecezji lubelskiej również diecezję podlaską) zamieszkiwało wówczas 144 188 wyznawców prawosławia, w posiadaniu których znajdowało się 49 parafii i 5 filii. Na jedną parafię przypadało średnio 2950 wiernych, a na placówkę – 2666. Jak pisze K. Grzesiak, sieć parafialna Kościoła prawosławnego na Lubelszczyźnie, ustalona w 1924 r., stanowiła jedynie piątą część stanu sprzed 1915 r.⁶⁵ Według analizowanych przez nas danych z diecezjalnych wykazów statystycznych z 1924 r. największy odsetek wyznawców prawosławia występował w dekanacie tyszowieckim (41,75%), następnie hrubieszowskim (39,34%), chełmskim (23,55%), a także tomaszowskim (18,55%). Wierni Kościoła prawosławnego nie występowali w dekanatach bełżyckim i kurowskim, a swoją obecność w liczbie zaledwie kilku wyznawców zaznaczyli w dekanatach biskupickim, lubartowskim, opolskim i zaklikowskim⁶⁶. Biorąc pod uwagę liczbę prawosławnych w parafiach katolickich diecezji lubelskiej w 1924 r., najliczniejsze skupisko stanowili w parafii Rzeplin w dekanacie tyszowieckim (7500 wiernych – dwukrotnie przewyższających liczbę katolików⁶⁷), następnie w parafii Oszczów w dekanacie hrubieszowskim (4974) i w parafii Hrubieszów (4638). Liczby te zawiera tabela 14, natomiast stosunki wyznaniowe ukazane zostały na wykresach 1-5, a ilustruje je mapa 7. Na wskazanej mapie zobrazowano, że obszarem zdominowanym przez ludność prawosławną jest dekanat tyszowiecki (dawniej wschodnia część tomaszowskiego), południowa część dekanatu hrubieszowskiego i południowo-zachodnia tarnogrodzkiego. Nowe parafie łacińskie powstawały także na terenach, gdzie w strukturze ludności wyznanie prawosławne stanowiło większość.

Wierni wyznania mojżeszowego, jak już pisaliśmy, najliczniej zamieszkiwali w dekanatach, których stolice zlokalizowane były w dużych miastach lub które posiadały w swych granicach znaczące ośrodki miejskie (zob. wykres 3). Największy odsetek Żydów występował w dekanacie lubelskim (29,87%), a konkretnie – w parafiach Lublina. W parafii katedralnej liczba wyznawców judaizmu wynosiła 20 433 i była prawie dwukrotnie wyższa od liczby katolików tejże parafii. Takie same proporcje zaobserwowano w parafii lubelskiej pw. św. Mikołaja na Czwartku,

⁶⁵ Zob. K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia...*, s. 56-58; G.J. Pelica, *Kościół prawosławny...*, s. 44-45.

⁶⁶ Nasza analiza – z racji tej samej podstawy źródłowej – jest zbieżna z analizą K. Grzesiaka.

⁶⁷ Krzysztof Grzesiak podaje liczbę 8500, z uwagą, że jest ona zapewne zawyżona, zob. K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia...*, s. 90.

gdzie wyznawcy judaizmu w liczbie 7725 dwukrotnie przewyższali liczbę katolików (3870). Wysoki odsetek Żydów, oscylujący w granicach 20%, odnotowano w dekanatach: Chełm (22,13%), Tomaszów Lubelski (19,26), Hrubieszów (18,13%), natomiast odsetek przekraczający 10% występował w dekanatach: bełżyckim, biłgorajskim, kraśnickim, kurowskim, łączyńskim, opolskim, tyszowieckim i zamojskim. Rozmieszczenie ludności żydowskiej w dekanatach nie było równomierne, gdyż Żydzi skupiali się głównie w miastach, dlatego też analiza liczebności Żydów na obszarze danego dekanatu może rodzić wątpliwości. Raczej należałoby przyjrzeć się tej grupie wyznaniowej w parafiach, w ramach poszczególnych dekanatów. I tak w dekanacie bełżyckim, wyznawcy judaizmu obecni byli głównie w Bełżycach i Chodlu, nie odnotowano ich natomiast w parafii Matczyn, a w pozostałych parafiach tego dekanatu stanowili nieznaczne skupiska. W dekanacie biłgorajskim występowali głównie w stolicy tego dekanatu i w parafii Krzeszów, a w dekanacie biskupickim zamieszkiwali w dość licznej grupie w parafiach Piaski oraz Bychawa. W dekanacie chełmskim Żydzi obecni byli w przeważającej liczbie w Chełmie, Rejowcu, Siedliszczu i Hańsku. Zastanawiający jest brak Żydów w parafii Pawłów, bowiem w 1870 r. stanowili w niej liczną grupę. Nieobecność ludności wyznania mojżeszowego w tej parafii wynikać może z błędu statystyki. Siedzibami ludności żydowskiej w dekanacie hrubieszowskim były: Hrubieszów, Dubienka, Horodło, Grabowiec i Uchanie. Spośród parafii dekanatu janowskiego statystyka z 1924 r. odnotowała występowanie wyznawców judaizmu jedynie w parafii Modliborzyce, co zapewne jest błędem, bowiem w XIX w. 2000 Żydów zamieszkiwało parafię Janów Lubelski. W 1870 r. byli oni obecni także w innych parafiach dekanatu janowskiego. W dekanacie krasnostawskim najliczniej zamieszkiwali w parafii Tarnogóra i Krasnystaw, w kraśnickim – w parafii Kraśnik, a w kurowskim – w parafiach Wąwolnica i Markuszów. W przypadku dekanatu lubartowskiego tylko na części jego obszaru obecni byli członkowie wyznania mojżeszowego, którzy osiedlili się głównie w parafiach: Lubartów, Michów, Czemierniki. W 6 parafiach tego dekanatu było ich bardzo niewiele. W dekanacie łączyńskim ludność żydowska była obecna w Łęcznej, w dekanacie opolskim – w Opolu i Rybitwach, w dekanacie puławskim – w Baranowie, Kazimierzu i Końskowoli, a w dekanacie szczebrzeszyńskim – we Frampolu, a także w Zwierzyńcu. Statystyka nie odnotowała zamieszkiwania Żydów w parafii Szczebrzeszyn i Goraj, gdzie w XIX w. stanowili kilkutysięczną społeczność. W dekanacie tarnogrodzkim najliczniejszą grupę stanowili w parafiach Tarnogród i Józefów Biłgorajski, a w tomaszowskim – w parafiach Tomaszów Lubelski i Komarów,

w dekanacie turobińskim – w parafii Żółkiewka i Turobin, w dekanacie tyszowieckim – w parafii Tyszowce, a w dekanacie Zaklikowskim – w parafii Zaklików. W dekanacie zamojskim zamieszkiwali głównie w Zamościu. Pomimo, że w XIX w. liczną grupę stanowili w parafii Krasnobród, to wykazy kościelne z 1924 r. wyraźnie ich pominęły.

Prawie wszystkie wymienione miejscowości, będące siedzibami parafii i charakteryzujące się w 1924 r. dużym odsetkiem ludności żydowskiej, posiadały już w 1867 r. prawa miejskie. Praw tych nie posiadały tylko 3 siedziby parafii: Siedliszcze, Hańsk i Zwierzyniec. Co prawda w 1870 r. zdegradowano do rzędu osad aż 47 miast guberni lubelskiej⁶⁸ (prawie wszystkie wymienione przez nas miasta zostały pozbawione ustroju miejskiego), jednak nie spowodowało to ani odpływu, ani też spadku liczby ludności żydowskiej, której wartość w ośrodkach miejskich stale wzrastała.

Analizując tabelę, wykresy oraz mapę wyznań diecezji lubelskiej w 1924 r. należy mieć na uwadze istotne luki w statystyce odnoszące się do liczebności wyznawców judaizmu w takich parafiach rzymskokatolickich jak: Biskupice (dekanat biskupicki), Puszcza Solska (dekanat biłgorajski), Pawłów (dekanat chełmski), Janów Lubelski (dekanat janowski), Gorzków (dekanat krasnostawski), Kamionka (dekanat lubartowski), Puławy i Włostowice (dekanat puławski), Goraj i Szczebrzeszyn (dekanat szczebrzeszyński), Świeciechów (dekanat zaklikowski) oraz Krasnobród (dekanat zamojski).

Podsumowując rozważania nad strukturą wyznaniową diecezji lubelskiej w 1924 r., ukazaną w oparciu o wykazy diecezjalne, odniesiemy ją do statystyki wyznaniowej sporządzonej na podstawie powszechnego spisu ludności z 1931 r. W przypadku badanej przez nas diecezji lubelskiej liczby pochodzące z obu statystyk (kościelnej z 1924 r. i państwowej z 1931 r.), wykazują zbliżone wartości. W świetle powszechnego spisu ludności z 1931 r. liczba ludności diecezji lubelskiej wynosiła 1 523 000 (w 1924 r. – 1 273 116), w tym liczba katolików obrządku łacińskiego – 1 148 000 (75,4%), prawosławnych – 155 000 (10,2%), protestantów – 14 000 (0,9%), Żydów 193 000 (12,7%), innych wyznań – 13 000 (0,8%)⁶⁹. Wartości te są zbieżne z przedstawionymi danymi dla 1924 r. (zob. tabela 11).

⁶⁸ Zob. W. Ćwik, J. Reder, *Lubelszczyzna. Dzieje rozwoju terytorialnego...*, s. 105-106, 111.

⁶⁹ Dane zaczerpnięte z tabeli: Ludność diecezji polskich obrządku łacińskiego według wyznania na podstawie powszechnego spisu ludności D. 9 XII 1931 r.,

2.3. Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego oraz ich wpływ na strukturę wyznaniową diecezji lubelskiej

Na skutek wydanego przez cara Mikołaja II ukazu tolerancyjnego z dnia 17/30 kwietnia 1905 r., wcieleni do prawosławia unicy zaczęli masowo przechodzić na obrządek łaciński. Jak zaznacza K. Grzesiak, liczba tych, którzy pozostali przy prawosławiu była podobna do liczby porzucających to wyznanie. W literaturze podaje się, że na terenie dawnej unickiej diecezji chełmskiej na obrządek łaciński przeszło od 160 000 do 200 000, a nawet 230 000 osób⁷⁰. Szczegółowych danych dotyczących przypadków konwersji w parafiach diecezji lubelskiej nie udało się jak dotąd zebrać, aby móc dokładnie przyjrzeć się skali i zasięgowi tego zjawiska. Częściowo dokonał tego K. Grzesiak dla lat 1918-1937, jednak, jak sam zauważył, największa fala powrotu byłych unitów na łono Kościoła katolickiego miała miejsce w pierwszym roku po wydaniu ukazu tolerancyjnego. Liczba tych, którzy opuścili szeregi prawosławia w latach 1906-1914, była wielokrotnie niższa w porównaniu z 1905 r.⁷¹ Przez kolejne 4 lata liczba dawnych unitów przyjmujących obrządek łaciński nie wykazywała nagłego wzrostu czy spadku – cechowała ją w naszej ocenie ciągłość i zarazem stabilność. Pewien wzrost nastąpił w latach 1918-1923, aczkolwiek K. Grzesiak zauważa go już w latach 1915-1918. Wzrost, zarejestrowany na podstawie zebranego przez nas materiału źródłowego, widoczny jest na wykresie liniowym (zob. wykres 6).

Zwiększenie liczby konwersji w latach 1915-1918 K. Grzesiak uzasadnia zanikiem struktur Kościoła prawosławnego na Lubelszczyźnie⁷², a w związku z tym koniecznością przechodzenia prawosławnych

zob. M. Pirożyński, S. Szczech, *Rocznik statystyczny Kościoła katolickiego w Polsce. Rok pierwszy 1937*, Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej Ogólnego Zbioru, t. 39, Lublin 1938, s. 12-13.

⁷⁰ Zob. K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia...*, s. 410; K. Grzesiak, J.R. Marczewski, *Biskup lubelski Marian Leon Fulman wobec ruchu neounijnego, w: Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010, s. 50-51; F. Rzemieniuk, *Unicy Polscy...*, s. 106.

⁷¹ Zob. K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia...*, s. 411. W aneksie do swojej pracy G.J. Pelica zamieścił *Imienne tablice konwertytów z obrządku greko-unickiego na łaciński dla XIX w.*, zob. tenże, *Rodzinny obrządek wschodni w Rzeczypospolitej. Opracowania archiwalne i studia z dziejów diecezji chełmsko-lubelskiej*, Lublin 2015/2016, s. 723-738.

⁷² Zob. K. Grzesiak, *Diecezja lubelska wobec prawosławia...*, s. 411.

na katolicyzm z powodu braku dostępu do opieki duszpasterskiej. Interesujący nas okres, w którym ten proces się dokonywał, dotyczy lat 1905-1925. Wybór takiego przedziału czasowego dla analizy skali i zasięgu konwersji na obszarze rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej został podyktowany chronologią materiału źródłowego. Materiałem tym jest statystyka nawróconych, spisana w 1927 r., a odnosząca się do lat 1905-1926⁷³. W naszych badaniach 1925 r. przyjęliśmy za datę końcową, ze względu na drobne korekty granic dekanalnych diecezji lubelskiej, jakie miały miejsce w kolejnym roku. Ponadto założyliśmy, że datą zamykającą nasze rozważania będzie rok zawarcia konkordatu. Statystyka, będąca podstawą do analizy liczebności konwersji, zawiera dane informujące o przypadkach konwersji w parafiach w diecezji lubelskiej w latach 1905-1926. Sporządzona została na polecenie władz diecezjalnych, które z kolei otrzymały takie zadanie od arcybiskupa wileńskiego w piśmie z dnia 10 grudnia 1926 r. Kierując swoją prośbę do biskupa ordynariusza lubelskiego, arcybiskup wileński Romuald Jałbrzykowski, pełniący w latach 1925-1926 funkcję Sekretarza Generalnego Episkopatu Polski, zaznaczył, że dokładna statystyka o liczbie nawróconych i odpadłych od katolicyzmu w latach 1905-1926 może mieć poważniejsze znaczenie wobec zagranicy i Rzymu⁷⁴. Na polecenie Kurii Biskupiej w Lublinie proboszczowie mieli wypełniać nadesłane im formularze informacjami zawartymi w *Liber conversorum*. Fakt, że dane te pochodziły z wpisów do ksiąg konwersji, pozwala nam na pozytywną ocenę wiarygodności materiału źródłowego. Jednak nie wszystkie księgi konwersji spisywane były systematycznie – część z nich, jak podano, zaginęła lub została zniszczona, dlatego odtworzenie pełnego zestawienia konwersji wydaje się być niemożliwe. W świetle informacji podanych przez administratorów parafii księgi *Liber conversorum* za okres 1905-1920 zaginęły w parafii Dorohusk w dekanacie chełmskim i w parafii Chodywańce w dekanacie tomaszowskim, natomiast w parafii Świerże w dekanacie chełmskim księga konwersji za lata 1905-1919 została zniszczona przez bolszewików. Parafia Siedliszcze w dekanacie chełmskim nie posiada rejestru nawróceń za lata 1907-1917. Również w parafiach Fajslawice i Krzczonów w dekanacie biskupickim księgi nawróceń do 1919 r. zaginęły – prawdopodobnie zostały spalone w czasie działań wojennych. Księgi konwersji z dwóch ostatnich parafii nie mają dla nas większego

⁷³ AAL, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, O nawróconych z prawosławia na katolicyzm i odpadłych, sygn. Rep 61 B XIV 1 [brak paginacji].

⁷⁴ Zob. tamże.

znaczenia ze względu na pojedyncze przypadki odchodzenia od prawosławia, jakie odnotowano w tych parafiach po 1919 r. Innym problemem są parafie erygowane po 1918 r., które nie posiadają rejestru konwersji za okres wcześniejszy, gdyż był on prowadzony przez parafię macierzystą – tą z której dana parafia została wydzielona. Warto zaznaczyć, że w latach 1918-1925 erygowano 60 nowych parafii, z czego aż 42 powstały przy świątyniach pounickich i poprawosławnych wyświęconych na kościoły rzymskokatolickie⁷⁵. Poniżej zamieściliśmy wykaz nowych parafii z podaniem ich parafii macierzystej i zaznaczeniem, które z nich erygowano przy świątyniach pocerkiwnych (zob. tabela 15). Jak zauważył K. Grzesiak, akcja przejmowania przez katolików kościołów pocerkiwnych, głównie pounickich, nie wywarła większego wpływu na liczbę konwersji z prawosławia na katolicyzm⁷⁶. Liczne konwersje w pewnym stopniu generowały potrzebę tworzenia nowych parafii rzymskokatolickich w tej części diecezji lubelskiej, gdzie najliczniej występowali konwertyci. Uzasadnia to fakt, że w latach 1918-1925 najwięcej parafii rzymskokatolickich erygowano we wschodnich i południowo-wschodnich dekanatach diecezji lubelskiej. Potrzebę tworzenia nowych parafii, a przez to objęcia opieką duszpasterską ludności, która przyjmowała obrządek łaciński, dostrzegł bp Marian Leon Fulman, mianowany ordynariuszem lubelskim dnia 24 września 1918 r.⁷⁷ Podejmując akcję wyświęcania kościołów pounickich na świątynie rzymskokatolickie, jednocześnie zdawał sobie sprawę, że uboga sieć parafii rzymskokatolickich w diecezji lubelskiej, spowodowana stuletnim okresem jej zastoju, zapóźnieniami w tworzeniu nowych parafii i niedostatkiem budynków sakralnych, nie zaspokoi potrzeb duszpasterskich ludności, która przymuszona do prawosławia w 1875 r., powracała na łono Kościoła katolickiego. Zapewnienie stałej i niezbyt oddalonej opieki duszpasterskiej nowym wyznawcom, a tym samym troska o dogodny

⁷⁵ Zob. J. Kumor-Mielnik, *Sieć dekanalna i parafialna...*, s. 237-240.

⁷⁶ Zob. K. Grzesiak, *Wizytacyjna działalność biskupa Mariana Leona Fulmana w parafiach diecezji lubelskiej*, w: *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010, s. 166.

⁷⁷ Zob. E. Walewander, *Fulman Marian Leon bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. L. Bieńkowski i in., t. 5, Lublin 1989, kol. 757-758; *Biskup Lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, red. E. Walewander, Lublin 2010; J. Chapska, *Dokumenty dotyczące biskupa Mariana Leona Fulmana w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie*, w: *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010, s. 18.

dla nich dostęp do sakramentów świętych, jak również możliwość wykorzystania dla duszpasterstwa rzymskokatolickiego rewindykowanych cerkwi i jednocześnie nadrobienia poważnych zaległości w rozwoju sieci parafialnej, przyczynił się do powstania wielu parafii w okresie kierowania diecezją lubelską przez bpa M.L. Fulmana. Ponadto zaraz po objęciu funkcji ordynariusza lubelskiego przystąpił do wizytacji parafii, przyznając pierwszeństwo tym, w których ludność katolicka współegzystowała z ludnością prawosławną⁷⁸. Z uwagi na to, bp M.L. Fulman, w pierwszym roku swej pasterskiej posługi wizytował głównie parafie dekanatu chełmskiego, hrubieszowskiego, zamojskiego licznie zamieszkałe przez konwertytów. Z dotychczasowych rzymskokatolickich parafii wyodrębnił nowe placówki parafialne, głównie tam gdzie liczba konwersji była największa oraz gdzie istniały świątynie pocerkiwne, które, wyświęcane na kościoły rzymskokatolickie, stawały się siedzibami nowych parafii. Toteż niewątpliwie na rozwój rzymskokatolickiej sieci parafialnej w diecezji lubelskiej miały wpływ skutki ukazowania tolerancyjnego z 1905 r. powodując gwałtowny wzrost liczby wiernych w parafiach rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej. Świadczy o tym fakt, że w latach 1918-1939 z jednej parafii wydzielano trzy nowe. Taka sytuacja miała miejsce w parafii Pawłów, z obszaru której w 1919 r. wydzielono trzy nowe parafie (Borowica, Kanie, Rejowiec), a już wcześniej (w 1907 r.) wyodrębniono parafię Siedliszcze. Warto zauważyć, że w parafii Pawłów odnotowano największą liczbę konwersji spośród wszystkich parafii diecezji lubelskiej (zob. mapa 10, 11; wykres 8, 9).

Również 4 nowe placówki duszpasterskie powstały poprzez podział terytorium parafii pw. Rozesłania św. Apostołów w Chełmie. Z parafii tej w 1920 r. wydzielono parafię Kamień, w 1924 r. – parafię Podgórze, w 1929 r. – parafię Depułtycze, a w 1931 r. erygowano drugą parafię w Chełmie pw. Narodzenia NMP (na Górcy). Z obszarów parafii Goraj, Szczebrzeszyn, Tarnogród i Tyszowce utworzono po 3 nowe parafie. Parafia Goraj przekazała część swojego terytorium nowym parafiom: Branew (w 1919 r.), Chrzanów (w 1932 r.) oraz Gilów (w 1932 r.). Z parafii Szczebrzeszyn wydzielono parafię: Zwierzyniec (w 1919 r.), Topólcza (w 1922 r.) oraz Trzęsiny (w 1925 r.). Również z parafii Tarnogród wyodrębniono w 1919 r. 2 nowe placówki – Biszczę i Luchów Górny, a kolejną w 1922 r. – Księżpol. Z parafii tyszowieckiej powstały parafie: Perespa (w 1921 r.), Sahryń (w 1923 r.) i Turkowice (w 1939 r.). Wskutek podziału obszaru parafii: Dub, Grabowiec, Krasnobród, Puszcza Solska,

⁷⁸ Zob. K. Grzesiak, *Wizytacyjna działalność biskupa...*, s. 165.

w których odsetek konwersji był dość wysoki, powstały po 2 nowe ośrodki parafialne. Dążenie bpa M.L. Fulmana do stworzenia wiernym dogodnych warunków dla wypełniania praktyk religijnych, przyczyniło się w znacznym stopniu do zagęszczenia sieci parafii we wschodniej i południowo-wschodniej części diecezji lubelskiej w całym okresie dwudziestolecia międzywojennego.

**Tabela 15. Parafie utworzone w latach 1918-1925
na obszarze diecezji lubelskiej**

Parafia nowo erygowana	Rok erygowania	Parafia macierzysta
Zawalów*	1918	Dub
Biszczka*	1919	Tarnogród
Branew*	1919	Goraj
Horyszów Polski*	1919	Grabowiec
Kanie*	1919	Pawłów
Kosobudy*	1919	Wielącza
Lipisko*	1919	Zamość
Luchów Górny*	1919	Tarnogród
Łosiniec*	1919	Tomaszów
Majdan Sopocki*	1919	Józefów Biłgorajski
Majdan Stary*	1919	Puszcza Solska
Mircze*	1919	Nabroź
Monastyrek (Kalinówka)*	1919	Skierbieszów
Puławy	1919	Włostowice
Obsza*	1919	Łukowa
Otrocze*	1919	Batorz
Podhorce*	1919	Gródek
Rejowiec Osada	1919	Pawłów
Sól*	1919	Puszcza Solska
Suchowola Zamojska*	1919	Krasnobród
Tereszpol*	1919	Górecko
Topólcza*	1919	Szczebrzeszyn
Werbkowice*	1919	Trzeszczany

Tabela 15. Parafie utworzone w latach 1918-1925... (cd.)

Parafia nowo erygowana	Rok erygowania	Parafia macierzysta
Zwierzyniec	1919	Szczebrzeszyn
Żdżanne*	1919	Siennica Różana
Dzwola	1920	Janów Lubelski (Biała)
Kamień*	1920	Chełm pw. Rozesłania św. App.
Klesztów*	1920	Kumów
Kraczewice	1920	Wąwolnica
Lipiny*	1920	Potok Ordynacki
Suchowola Radzyńska	1920	Czemierniki
Szpikołosy*	1920	Hrubieszów pw. św. Mikołaja
Tuczepy*	1920	Grabowiec
Borowica	1921	Pawłów
Buśno*	1921	Uchanie
Cyców*	1921	Olchowiec
Firlej	1921	Lubartów pw. św. Anny
Hańsk*	1921	Sawin
Kawęczyn	1921	Mełgiew
Leszkowice	1921	Czemierniki
Lublin pw. św. Michała Archanioła	1921	Lublin pw. Nawrócenia św. Pawła
Ostrówek	1921	Czemierniki
Perespa*	1921	Tyszowce
Tarnawatka*	1921	Krasnobród
Turowiec*	1921	Wojsławice
Czartowiec*	1922	Łaszczów
Księżpol*	1922	Tarnogród
Motycz	1922	Konopnica
Rogóżno*	1922	Łęczna pw. św. Marii Magdaleny
Wierzchowiska	1922	Modliborzyce
Wiszniów*	1922	Nabród
Sahryń*	1923	Tyszowce

Tabela 15. Parafie utworzone w latach 1918-1925... (cd.)

Parafia nowo erygowana	Rok erygowania	Parafia macierzysta
Orłów Murowany	1924	Krasnystaw pw. św. Franciszka
Podgórze*	1924	Chełm pw. Rozesłania św. App.
Zagłoba	1924	Piotrawin
Abramów	1925	Rudno
Krynice	1925	Łabunie
Stężycza Łęczyńska*	1925	Krasnystaw
Trzęsiny*	1925	Szczebrzeszyn
* Parafia erygowana przy świątyni rekuncyliowanej		

Źródło: opracowanie własne.

Jak zostało wykazane powyżej, problem porzucania prawosławia i przechodzenia ludności na katolicyzm w diecezji lubelskiej, obecny był w zasadniczym stopniu w jej wschodniej i południowo-wschodniej części, w 9 dekanatach zlokalizowanych wzdłuż wschodniej i południowo-wschodniej granicy diecezji: biłgorajskim, chełmskim, hrubieszowskim, szczebrzeszyńskim, tarnogrodzkim, tomaszowskim, tyśowieckim, turobińskim i zamojskim. Zjawisko to dotyczyło również 2 dekanatów zlokalizowanych centralnie: lubelskiego i krasnostawskiego. Natomiast w pozostałych 10 dekanatach diecezji lubelskiej problem konwersji prawie nie istniał lub istniał w niewielkim tylko zakresie, gdyż nie było na tych terenach ludności prawosławnej. Najczęściej odnotowywano pojedyncze przypadki odejścia od prawosławia, na przykład w dekanatach: bełżyckim, biskupickim, janowskim lubelskim, kraśnickim, kurowskim, lubartowskim, łączyńskim, opolskim, puławskim i zaklikowskim. Informacje o liczbie konwersji w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925 zamieszczone zostały w tabelach (zob. tabela 16-19). Ponadto problem konwersji zobrazowany został na mapach (zob. mapa 8-11) i wykresach (zob. wykres 6-13). Zarówno tabele, jak i mapy przedstawiają strukturę terytorialną rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej z 1925 r., mimo iż zakres danych dotyczących konwersji odnosi się również do wcześniejszych lat. Pokazanie granic diecezji i podziału dekanalnego z tego roku podyktowane zostało układem statystyk w materiale źródłowym (wg struktury dekanalno-parafialnej diecezji z 1925 r.).

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok																		Ogółem			
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922		1923	1924	1925
		lubelski	Lublin Katedra	598	54	22	11	4	16	9	6	2	12	1	4	13	6	39	35		27	32	27
lubelski	Lublin pw. Nawrócenia św. Pawła	92	13	14	3	9	11	21	7	36	25	1	1	0	7	25	18	27	12	17	15	13	367
lubelski	Lublin pw. św. Agnieszki	2	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	3	4	1	0	5	5	2	6	32
lubelski	Lublin pw. św. Mikołaja	2	2	0	2	1	0	1	2	1	13	0	0	0	1	0	8	0	3	4	1	2	43
lubelski	Lublin pw. św. Michała Archanioła	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	2	12	31	13	26	24	9	7	124
lubelski	Abramowice	6	2	0	4	0	1	0	0	4	2	0	0	0	0	0	0	1	2	1	1	0	24
lubelski	Czerniejów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2
lubelski	Dys	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	18
lubelski	Konopnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	3
lubelski	Motycz	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0	0	3	3
lubelski	Zemborzyce	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ogółem w wartościach bezwzględnych		715	72	38	20	14	28	31	15	44	52	2	6	13	19	80	94	69	82	80	52	51	1 577
Ogółem w %		45,34	4,57	2,41	1,27	0,89	1,78	1,97	0,95	2,79	3,30	0,13	0,38	0,82	1,20	5,07	5,96	4,38	5,20	5,07	3,30	3,23	100
bełżycki	Bełżyce	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4
bełżycki	Bychawka	14	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
bełżycki	Chodel	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
bełżycki	Kielcewice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	7
bełżycki	Krzężnica Jara	3	3	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	1	16
bełżycki	Matczyn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bełżycki	Niedzwica	0	1	0	0	0	0	1	0	2	2	0	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	12
bełżycki	Ratoszyn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bełżycki	Wojciechów	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	11
Ogółem w wartościach bezwzględnych		42	4	0	0	0	0	6	0	2	4	0	1	0	1	5	2	1	1	10	0	1	80
Ogółem w %		52,5	5	0	0	0	0	7,5	0	2,5	5	0	1,25	0	1,25	6,25	2,5	1,25	1,25	12,5	0	1,25	100

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok																	Ogółem					
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921		1922	1923	1924	1925	
		chełmski	Kumów	1 112	139	64	57	45	26	22	40	36	37	14	12	10	9	12		14	7	11	13	8
chełmski	Olchowiec	341	25	32	7	7	8	13	3	13	36	4	0	2	5	19	30	17	12	10	14	9	607	
chełmski	Pawłów	8 148	276	81	60	25	68	62	95	184	26	21	17	4	16	23	29	19	20	15	16	9	9 214	
chełmski	Podgórze	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	2	2	
chełmski	Rejowiec	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1	2	0	12	27	16	25	22	29	162	
chełmski	Ruda Huta	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1	1	2	4	
chełmski	Sawin	730	39	33	21	6	5	6	21	246	63	7	0	0	0	12	8	18	13	19	20	5	1 272	
chełmski	Siedliszcze	bp	bp	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	14	18	12	17	9	7	10	11	101	
chełmski	Świerże	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1074*	14	12	6	13	7	52	
chełmski	Turowiec	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1	4	1	0	0	6	
chełmski	Wojślawice	573	59	21	15	1	20	14	6	78	2	1	6	1	20	15	12	11	17	4	9	12	897	
chełmski	Żdzianne	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	26	35	25	27	19	11	9	152	
Ogółem w wartościach bezwzględnych		12 728	769	337	242	98	152	132	188	568	169	50	67	46	105	289	283	245	323	269	247	190	1 7497	
Ogółem w %		68,54	4,14	1,81	1,30	0,53	0,82	0,71	1,01	3,06	0,91	0,27	0,36	0,25	0,57	1,56	1,52	1,32	1,74	1,45	1,33	1,02	94,22	
hrubieszowski	Buśno	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	9	13	9	6	3	40	
hrubieszowski	Dubienka	840	14	29	9	57	19	8	6	16	18	15	59	15	10	20	3	9	14	19	28	10	1 218	
hrubieszowski	Gdeszyn	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1	4	0	5	10	
hrubieszowski	Grabowiec	2 086	133	75	43	32	49	6	7	60	25	22	99	32	60	85	47	58	24	40	14	11	3 008	
hrubieszowski	Horodlo	1 443	48	19	4	5	30	20	20	41	11	2	34	4	4	26	16	11	13	7	9	12	1 779	
hrubieszowski	Hrubieszów	3 222	175	101	73	27	26	29	20	39	23	1	10	3	22	39	41	12	60	17	38	29	4 007	
hrubieszowski	Kryłów	266	96	32	19	2	14	7	3	3	0	2	0	3	6	16	6	11	16	7	10	16	535	
hrubieszowski	Moniatycze	229	98	22	9	8	8	5	6	0	9	3	13	7	9	12	21	1	4	2	5	13	484	
hrubieszowski	Oszczów	328	51	20	32	10	3	6	3	14	3	1	28	5	6	4	6	5	8	18	12	3	566	
hrubieszowski	Sahryń	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	8	3	0	11
hrubieszowski	Szpikoloty	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	17	1	18	11	6	3	3	59	

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok														Ogółem							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918		1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
		hrubieszowski	Trzeszczany	691	80	28	8	4	6	2	12	2	2	2	19		7	21	51	15	26	4	13
hrubieszowski	Tuczepy	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	2	2	9	4	0	0	17
hrubieszowski	Uchanie	763	80	19	11	0	22	11	7	8	7	0	57	1	9	20	14	8	9	13	13	8	1 080
hrubieszowski	Werbkowice	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	20	-	-	11	5	7	15	58
hrubieszowski	Zawałów	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	28	16	7	16	11	4	5	6	93
Ogółem w wartościach bezwzględnych		9 868	775	345	208	145	177	94	84	183	98	48	319	77	175	326	179	186	208	176	164	140	13 975
Ogółem w %		70,61	5,55	2,47	1,49	1,04	1,27	0,67	0,60	1,31	0,70	0,34	2,28	0,55	1,25	2,33	1,28	1,33	1,49	1,26	1,17	1,00	100,00
janowski lubelski	Batorz	6	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	4	6	0	0	0	0	0	0	19
janowski lubelski	Blinów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Boża Wola	41	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	50
janowski lubelski	Branew	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Dzwola	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0	0	2	0	0	2
janowski lubelski	Janów Lubelski	34	2	1	0	0	0	0	2	2	0	0	5	0	0	6	1	0	1	3	0	1	58
janowski lubelski	Modliborzycze	16	0	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	21
janowski lubelski	Otrocz	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	15	19	6	2	1	0	0	43
janowski lubelski	Wierzchowiska	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1	0	0	1
Ogółem w wartościach bezwzględnych		97	8	3	0	1	0	1	2	3	0	0	5	2	4	28	20	6	3	9	1	1	194
Ogółem w %		50,00	4,12	1,55	0,00	0,52	0,00	0,52	1,03	1,55	0,00	0,00	2,58	1,03	2,06	14,43	10,31	3,09	1,55	4,64	0,52	0,52	100,00
kraśnicki	Boby	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kraśnicki	Boiska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kraśnicki	Dzierzkowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kraśnicki	Kraśnik	1	3	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	1	0	1	2	4	3	26
kraśnicki	Księżomierz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kraśnicki	Popkowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kraśnicki	Rzeczycza Ziemianska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
kraśnicki	Urzędów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok														Ogółem							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918		1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
		0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0		0	0	0	0	0	0	0
82	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	1	1	1	0	3	94
Ogółem w wartościach bezwzględnych		83	10	4	0	1	0	0	1	1	1	1	0	2	2	3	2	2	2	6	6	7	133
Ogółem w %		62,41	7,52	3,01	0,00	0,75	0,00	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,00	1,50	2,26	1,50	1,50	1,50	1,50	4,51	4,51	5,26	100,00
krasnostawski	Bończa	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	7	6	6	8	7	9	7	50
krasnostawski	Czestoborowice	51	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	55
krasnostawski	Gorzków	21	3	4	0	0	6	0	7	0	3	0	1	0	4	5	0	0	3	1	3	0	61
krasnostawski	Krasnystaw	660	55	40	0	6	13	7	3	7	2	0	6	6	7	25	29	38	34	22	24	17	1 001
krasnostawski	Lopiennik	996	11	4	4	1	2	3	2	5	9	1	12	1	12	9	5	16	4	1	5	4	1 107
krasnostawski	Orłów Murowany	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0	0
krasnostawski	Siennica Różana	620	63	0	0	2	1	7	8	5	0	5	1	2	0	0	0	0	1	0	0	1	716
krasnostawski	Surbów	476	44	30	3	1	1	0	2	0	3	0	6	5	11	4	14	9	7	9	5	6	636
Ogółem w wartościach bezwzględnych		2 824	177	78	7	10	23	17	22	17	17	17	1	30	13	36	50	54	70	40	46	35	3 626
Ogółem w %		77,88	4,88	2,15	0,19	0,28	0,63	0,47	0,61	0,47	0,47	0,47	0,03	0,83	0,36	0,99	1,38	1,49	1,93	1,63	1,10	1,27	100,00
kurowski	Bochotnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kurowski	Garbów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
kurowski	Klementowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kurowski	Kurów	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0	1	8
kurowski	Markuszów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kurowski	Wawolnica	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6
Ogółem w wartościach bezwzględnych		6	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0	2	15
Ogółem w %		33,33	5,56	0,00	0,00	5,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,56	0,00	5,56	11,11	0,00	5,56	11,11	83,33
lubartowski	Abramów	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0
lubartowski	Brzeźnica Bychawska	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Brzeźnica Książęca	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Czemierniki	50	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	58

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok														Ogółem							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918		1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
		lubartowski	Firlej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Kamionka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
lubartowski	Krasienin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
lubartowski	Leszkowice	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0
lubartowski	Lubartów	23	3	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2	3	0	1	0	0	34
lubartowski	Michów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2
lubartowski	Niemce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Ostrówek	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0
lubartowski	Rudno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
lubartowski	Serniki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Starościń	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0
lubartowski	Suchowola	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0
Ogółem w wartościach bezwzględnych		73	3	1	0	0	0	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	4	4	0	2	4	99
Ogółem w %		73,74	3,03	1,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,01	2,02	2,02	2,02	2,02	2,02	2,02	2,02	4,04	4,04	0,00	2,02	4,04	100,00
łęczyński	Bystrzyca	2	0	0	0	0	0	0	0	7	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	15
łęczyński	Kijary	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	2	0	1	0	37
łęczyński	Łanuchów	39	1	0	0	0	0	1	0	5	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	51
łęczyński	Łęczna	119	16	2	4	2	2	2	2	4	7	1	0	0	0	8	12	7	6	6	2	0	200
łęczyński	Łuszczów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
łęczyński	Puchaczów	201	7	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	0	1	0	1	223
łęczyński	Rogóżno	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	38
Ogółem w wartościach bezwzględnych		391	24	8	4	2	2	2	2	10	4	16	2	0	4	0	12	12	11	12	28	14	564
Ogółem w %		69,33	4,26	1,42	0,71	0,35	0,35	1,77	0,71	2,84	0,95	0,00	0,71	0,00	0,71	2,13	2,13	1,95	2,13	4,96	2,48	1,42	100,00
opolski	Opole	5	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	10
opolski	Karczmiska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	4
opolski	Kluczkowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok														Ogółem								
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918		1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	
		opolski	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp		bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp
opolski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
opolski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
opolski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
opolski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
opolski	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	5	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	14	
Ogółem w %	35,71	0,00	7,14	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,14	7,14	100,00	
pulawski		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
pulawski		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
pulawski		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
pulawski		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
pulawski	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	0	
pulawski	12	2	2	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	
pulawski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	12	2	2	1	1	1	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	7	57	
Ogółem w %	21,05	3,51	3,51	1,75	1,75	1,75	1,75	0,00	0,00	0,00	3,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,75	0,00	1,75	3,51	15,79	19,30	100,00	
szczebrzeszyński		106	0	1	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	6	5	3	0
szczebrzeszyński		706	2	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	718
szczebrzeszyński		245	5	3	4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	4
szczebrzeszyński		506	36	10	8	2	0	0	3	1	16	0	1	10	18	75	12	4	9	12	4	9	12	7
szczebrzeszyński		90	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	103
szczebrzeszyński		3 831	31	15	19	6	28	4	1	12	17	2	51	12	50	43	21	19	20	17	6	17	6	
szczebrzeszyński		bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	38
szczebrzeszyński		bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	56
szczebrzeszyński		bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok																				Ogółem	
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924		1925
		bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp		bp
Ogółem w wartościach bezwzględnych	5 484	74	29	31	8	28	7	6	39	18	3	53	23	69	134	56	41	64	56	49	38	6 310	
Ogółem w %	86,91	1,17	0,46	0,49	0,13	0,44	0,11	0,10	0,62	0,29	0,05	0,84	0,36	1,09	2,12	0,89	0,65	1,01	0,89	0,78	0,60	100,00	
tarnogrodzki	Biszcza	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	
tarnogrodzki	Górecko	1 916	27	7	4	1	0	5	0	0	3	5	2	0	2	2	4	15	0	2	6	2 001	
tarnogrodzki	Józefów Biłgorajski	922	4	0	6	4	0	0	2	1	0	15	0	0	6	3	1	1	0	1	0	2 968	
tarnogrodzki	Kścieńpol	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	4	
tarnogrodzki	Luchów Górny	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	3	
tarnogrodzki	Łukowa	275	24	11	7	2	1	1	1	8	1	0	1	3	10	23	6	8	4	4	1	392	
tarnogrodzki	Majdan Sopocki	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	43	13	8	17	2	5	128	
tarnogrodzki	Obsza	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	22	
tarnogrodzki	Tarnogród	398	34	6	9	0	16	0	0	0	2	10	30	13	22	3	1	6	12	3	6	571	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	3 511	89	24	26	7	17	6	3	9	1	5	31	35	36	104	72	39	47	48	16	27	4 153	
Ogółem w %	84,54	2,14	0,58	0,63	0,17	0,41	0,14	0,07	0,22	0,02	0,12	0,75	0,84	0,87	2,50	1,73	0,94	1,13	1,16	0,39	0,65	100,00	
tomaszowski	Dzierżnia	229	8	6	5	0	0	0	0	0	4	0	0	0	2	5	0	1	1	2	1	0 264	
tomaszowski	Gródek	323	73	24	11	0	33	3	17	51	6	0	7	3	15	21	7	4	6	1	2	608	
tomaszowski	Komarów	464	35	6	14	0	25	6	1	2	1	0	19	3	1	20	5	4	12	5	3	630	
tomaszowski	Łosiniec	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	20	10	3	7	4	5	5	54	
tomaszowski	Podhorcie	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	1	6	3	3	2	3	2	20	
tomaszowski	Rachanie	706	24	25	16	0	2	1	1	8	1	0	1	0	5	15	7	7	6	10	5	844	
tomaszowski	Susiec	83	8	5	6	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	3	2	0	1	0	0	114	
tomaszowski	Tarnawatka	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	26	
tomaszowski	Tomaszów	929	77	110	42	9	12	14	8	41	17	0	3	7	37	50	24	19	29	11	20	1 473	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	2 734	225	176	94	9	72	24	27	102	31	1	30	13	61	135	61	42	68	45	46	37	4 033	
Ogółem w %	67,79	5,58	4,36	2,33	0,22	1,79	0,60	0,67	2,53	0,77	0,02	0,74	0,32	1,51	3,35	1,51	1,04	1,69	1,12	1,14	0,92	100,00	
turobiński	Chłaniów	37	0	1	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0 43	
turobiński	Czerniecin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok																Ogółem					
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920		1921	1922	1923	1924	1925
		turobiński	19	0	0	0	0	0	3	0	17	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0
turobiński	39	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41
turobiński	175	60	23	13	7	8	12	22	11	4	3	5	17	6	0	4	8	6	4	7	5	400	
turobiński	30	0	0	0	0	0	4	2	6	0	0	1	3	1	7	1	2	2	2	0	0	61	
turobiński	46	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	52	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	346	61	24	13	8	10	19	25	38	4	3	7	20	7	7	5	11	8	6	9	6	637	
Ogółem w %	54,32	9,58	3,77	2,04	1,26	1,57	2,98	3,92	5,97	0,63	0,47	1,10	3,14	1,10	1,10	0,78	1,73	1,26	0,94	1,41	0,94	100,00	
tyszowiecki	Czartowiec	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	2	2	2	0	6
tyszowiecki	Dub	1 435	70	36	12	1	4	5	9	2	1	10	8	9	25	20	8	43	17	16	22	1 758	
tyszowiecki	Łaszczów	258	18	19	18	3	8	3	7	39	2	6	9	0	11	3	2	3	19	8	11	6	453
tyszowiecki	Mircze	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	16	19	10	8	8	10	87	
tyszowiecki	Nabroź	569	154	45	30	4	29	25	3	22	8	1	1	15	97	36	20	16	12	10	7	1 105	
tyszowiecki	Perespa	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	-	3	13	8	2	26	
tyszowiecki	Rzeplin	68	14	4	3	5	9	4	0	16	3	0	3	4	2	5	4	2	8	6	4	169	
tyszowiecki	Tyszowce	683	58	34	13	2	22	10	17	11	6	0	0	2	17	22	18	13	14	3	11	977	
tyszowiecki	Wiszniów	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	-	4	3	3	10	
tyszowiecki	Wozuczyn	660	37	18	3	0	21	31	4	8	4	1	21	19	15	26	15	14	8	12	11	944	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	3673	351	156	79	15	93	78	36	105	25	9	44	34	69	194	115	88	122	94	79	76	5 535	
Ogółem w %	66,36	6,34	2,82	1,43	0,27	1,68	1,41	0,65	1,90	0,45	0,16	0,79	0,61	1,25	3,50	2,08	1,59	2,20	1,70	1,43	1,37	100,00	
zaklikowski	Annopol	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zaklikowski	Borów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	0	1	6	
zaklikowski	Gościeradów	4	0	0	0	0	2	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	
zaklikowski	Potok Wielki	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	17	
zaklikowski	Świeciechów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
zaklikowski	Zaklików	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	6	
Ogółem w wartościach bezwzględnych	22	0	0	1	0	2	0	0	5	0	0	0	0	0	1	0	2	4	1	0	2	40	
Ogółem w %	55	0	0	2,5	0	5	0	0	12,5	0	0	0	0	0	2,5	0	5	10	2,5	0	5	100	

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Parafia	Rok														Ogółem							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	
		zamojski	Horyszów Polski	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	40	50	34	24	11	7	13
zamojski	Monastyrek	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	34	45	13	6	4	5	7	114
zamojski	Kosobudy	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	21	145	27	2	5	10	6	9	225
zamojski	Krasnobród	1 575	33	41	19	13	109	17	15	25	2	3	1	4	10	17	2	3	7	5	5	8	1 914
zamojski	Krynice	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	-
zamojski	Lipisko	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	-	-	-	-	-	0	2	2
zamojski	Łabunie	628	32	31	6	0	9	0	2	2	0	0	0	0	4	12	4	16	7	1	0	1	758
zamojski	Sitaniec	902	34	18	14	1	4	8	4	17	16	0	7	3	14	9	4	5	5	8	0	4	1 077
zamojski	Skierbieszów	1 838	72	50	27	6	14	5	3	3	2	2	3	19	103	26	20	17	17	8	12	9	2 256
zamojski	Stary Zamość	559	7	5	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	5	2	0	0	588
zamojski	Suchowola	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	bp	4	11	9	8	10	6	6	54
zamojski	Wielęcza	909	24	13	2	0	3	5	11	129	31	6	12	22	72	83	4	7	5	1	6	2	1 347
zamojski	Zamość	3 163	52	27	6	7	29	5	5	24	3	1	5	8	51	37	23	22	26	18	25	18	3 555
Ogółem w wartościach bezwzględnych		9 574	254	185	83	27	168	40	40	200	54	12	28	59	316	417	174	118	102	74	78	70	12 073
Ogółem w %		79,30	2,10	1,53	0,69	0,22	1,39	0,33	0,33	1,66	0,45	0,10	0,23	0,49	2,62	3,45	1,44	0,98	0,84	0,61	0,65	0,58	100,00

bp – brak parafii

- – brak danych

*1074 – suma konwersji za lata 1905-1921 w parafii Świerże

*600 – suma konwersji za lata 1905-1915 w parafii Krzeszów

Tabela nie uwzględnia kilku parafii z powodu nie wykazanych przez nie przypadków konwersji. Dotyczy to parafii: Kawęczyn (danych nie nadesłała), Borowica (księga konwersji nie była prowadzona), Tarnogóra (księga konwersji zniszczona w czasie wojny), Chodywańce (księga konwersji nie występuje w parafii), Świerzczów (parafia nie wykazała konwersji ze względu na dotychczasową przynależność do diecezji podlaskiej – do 1925 r.).

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 17. Parafie diecezji lubelskiej wg liczby konwersji w latach 1905-1925 i w 1905 r.

Parafia*	Liczba konwersji w latach 1905-1925	Parafia	Liczba konwersji w 1905 r.
Pawłów	9 214	Pawłów	8 148
Szczebrzeszyn	4 226	Szczebrzeszyn	3 831
Hrubieszów	4 007	Hrubieszów	3 222
Zamość	3 555	Zamość	3 163
Grabowiec	3 008	Puszcza Solska	2 573
Puszcza Solska	2 673	Grabowiec	2 086
Chelm	2 568	Górecko	1 916
Skierbieszów	2 256	Skierbieszów	1 838
Górecko	2 001	Krasnobród	1 575
Krasnobród	1 914	Horodło	1 443
Horodło	1 779	Dub	1 435
Dub	1 758	Chelm	1 427
Kumów	1 702	Kumów	1 112
Tomaszów	1 473	Biłgoraj	1 090
Wielącza	1 347	Łopiennik	996
Sawin	1 272	Tomaszów	929
Biłgoraj	1 227	Józefów Biłgorajski	922
Dubienka	1 218	Wielącza	909
Świerże	1 126	Sitaniec	902
Łopiennik	1 107	Dubienka	840
Nabróż	1 105	Uchanie	763
Uchanie	1 080	Sawin	730
Sitaniec	1 077	Goraj	706
Trzeszczany	1 010	Rachanie	706
Krasnystaw	1 001	Trzeszczany	691
Tyszowce	977	Tyszowce	683
Józefów Biłgorajski	968	Krasnystaw	660
Lublin Katedra	960	Woźuczyn	660
Woźuczyn	944	Łabunie	628
Wojsławice	897	Siennica Różana	620
Rachanie	844	Lublin Katedra	598
Krzyszów	759	Wojsławice	573
Łabunie	758	Nabróż	569

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 17. Parafie diecezji lubelskiej wg liczby konwersji... (cd.)

Parafia*	Liczba konwersji w latach 1905-1925	Parafia	Liczba konwersji w 1905 r.
Nielisz	738	Stary Zamość	559
Goraj	718	Nielisz	506
Siennica Różana	716	Surhów	476
Surhów	636	Komarów	464
Komarów	630	Tarnogród	398
Gródek	608	Czulczyce	397
Olchowiec	607	Olchowiec	341
Stary Zamość	588	Oszczów	328
Czulczyce	573	Gródek	323
Tarnogród	571	Łukowa	275
Oszczów	566	Kryłów	266
Kryłów	535	Łaszczów	258
Moniatycze	484	Mokrelicie	245
Łaszczów	453	Dzierążnia	229
Turobin	400	Moniatycze	229
Łukowa	392	Potok Górny (Ordynacki)	227
Lublin pw. Nawrócenia św. Pawła	367	Puchaczów	201
Potok Górny (Ordynacki)	317	Turobin	175
Mokrelicie	275	Biskupice	147
Dzierążnia	264	Huta Krzeszowska	137
Kosobudy	225	Bychawa	123
Puchaczów	223	Łęczna	119
Biskupice	215	Frampol	106
Łęczna	200	Lublin pw. Nawrócenia św. Pawła	92
Horyszów Polski	183	Radzięcín	90
Huta Krzeszowska	173	Susiec	83
Rzeplin	169	Zakrzówek	82
Rejowiec	162	Rzeplin	68
Żdżanne	152	Piaski	59
Bychawa	146	Milejów	53
Majdan Sopocki	128	Częstoborowice	51
Frampol	125	Czemierniki	50

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 17. Parafie diecezji lubelskiej wg liczby konwersji... (cd.)

Parafia*	Liczba konwersji w latach 1905-1925	Parafia	Liczba konwersji w 1905 r.
Lublin pw. św. Michała Archanioła	124	Żółkiewka	46
Monastyrek	114	Boża Wola	41
Susiec	114	Łańcuchów	39
Radzięcin	103	Targowisko	39
Siedliszcze	101	Chłaniów	37
Kamień	99	Janów Lubelski	34
Zakrzówek	94	Kijany	30
Zawalów	93	Wysokie	30
Milejów	88	Lubartów	23
Mircze	87	Gorzków	21
Piaski	78	Mełgiew	19
Biszczka	64	Płonka	19
Gorzków	61	Modliborzyce	16
Wysokie	61	Chodel	15
Szpikołosy	59	Dys	15
Czemierniki	58	Potok Wielki	15
Janów Lubelski	58	Bychawka	14
Werbkowice	58	Włostowice	12
Topólcza	56	Wojciechów	8
Częstoborowice	55	Abramowice	6
Łosiniec	54	Batorz	6
Suchowola	54	Krzczonów	5
Żółkiewka	52	Opole	5
Łańcuchów	51	Gościeradów	4
Bończa	50	Wąwolnica	4
Boża Wola	50	Kreżnica Jara	3
Dorohusk	44	Zaklików	3
Chłaniów	43	Bełżyce	2
Lublin pw. św. Mikołaja	43	Bystrzyca	2
Otrocz	43	Kurów	2
Targowisko	41	Lublin pw. św. Agnieszki	2
Buśno	40	Lublin pw. św. Mikołaja	2
Płonka	39	Kraśnik	1

Tabela 17. Parafie diecezji lubelskiej wg liczby konwersji... (cd.)

Parafia*	Liczba konwersji w latach 1905-1925
Rogóżno	38
Tereszpol	38
Kijany	37
Mełgiew	36
Lubartów	34
Lublin pw. św. Agnieszki	32
Puławy	31
Cyców	30
Zwierzyniec	30
Kraśnik	26
Perespa	26
Tarnawatka	26
Abramowice	24
Sól	24
Włostowice	23
Obsza	22
Modliborzyce	21
Podhorce	20
Batorz	19
Dys	18
Majdan Stary	18
Potok Wielki	17
Tuczepy	17
Kreżnica Jara	16
Bychawka	15
Bystrzyca	15
Chodel	15
Lipiny Górne	14
Niedrzwica	12
Gościeradów	11
Krzczonów	11
Sahryń	11
Wojciechów	11
Gdeszyn	10
Opole	10
Wilkołaz	10
Wiszniów	10

Tabela 17. Parafie diecezji lubelskiej wg liczby konwersji... (cd.)

Parafia*	Liczba konwersji w latach 1905-1925
Kanie	9
Wąwolnica	9
Kurów	8
Kiełczewice	7
Borów	6
Czartowiec	6
Turowiec	6
Zaklików	6
Bełżyce	4
Karczmyska	4
Księżpol	4
Ruda Huta	4
Klesztów	3
Konopnica	3
Luchów Górny	3
Motycz	3
Rudno	3
Rzeczyca Ziemiańska	3
Czerniejów	2
Dzwola	2
Fajslawice	2
Końskowola	2
Lipsko	2
Michów	2
Podgórze	2
Czernięcin	1
Garbów	1
Gołąb	1
Kamionka	1
Krasienin	1
Trzęsiny	1
Wierzchowiska	1
Zemborzyce	1
* W tabeli zaznaczono tylko te parafie, w których występowały konwersje.	

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 18. Konwersje w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Rok																	Ogółem w wartościach bezwzględnych	Ogółem w %				
	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921			1922	1923	1924	1925
lubelski	715	72	38	20	14	28	31	15	44	52	2	6	13	19	80	94	69	82	80	52	51	1 577	2,04
belżycki	42	4	0	0	0	0	6	0	2	4	0	1	0	1	5	2	1	1	10	0	1	80	0,10
biłgorajski	4 027	54	20	15	5	2	1	1	5	22	1	607	10	45	98	39	39	50	54	64	46	5 205	6,72
biskupicki	406	41	11	4	9	9	7	6	13	8	0	4	2	0	12	6	10	8	9	7	4	576	0,74
chełmski	12 728	769	337	242	98	152	132	188	568	169	50	67	46	105	289	1 357	245	323	269	247	190	18 571	23,97
hrubieszowski	9 868	775	345	208	145	177	94	84	183	98	48	319	77	175	326	179	186	208	176	164	140	13 975	18,04
janowski lubelski	97	8	3	0	1	0	1	2	3	0	0	5	2	4	28	20	6	3	9	1	1	194	0,25
kraśnicki	83	10	4	0	1	0	0	1	1	1	0	0	2	2	3	2	2	2	6	6	7	133	0,17
krasnostawski	2 824	177	78	7	10	23	17	22	17	17	1	30	13	36	50	54	70	59	40	46	35	3 626	4,68
kurowski	6	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	2	0	1	2	18	0,02
lubartowski	73	3	1	0	0	0	0	1	2	2	2	0	0	0	1	2	4	0	2	4	2	99	0,13
łęczyński	391	24	8	4	2	2	10	4	16	2	0	4	0	0	12	12	11	12	28	14	8	564	0,73
opolski	5	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3	1	1	0	14	0,02
puławski	12	2	2	1	1	1	0	0	2	0	0	0	1	0	1	2	9	11	5	7	0	57	0,07
szczebrzeszyński	5 484	74	29	31	8	28	7	6	39	18	3	53	23	69	134	56	41	64	56	49	38	6 310	8,15
tarnogrodzki	3 511	89	24	26	7	17	6	3	9	1	5	31	35	36	104	72	39	47	48	16	27	4 153	5,36
tomaszowski	2 734	225	176	94	9	72	24	27	102	31	1	30	13	61	135	61	42	68	45	46	37	4 033	5,21
turobiński	346	61	24	13	8	10	19	25	38	4	3	7	20	7	7	5	11	8	6	9	6	637	0,82
tyzowiecki	3 673	351	156	79	15	93	78	36	105	25	9	44	34	69	194	115	88	122	94	79	76	5 535	7,14
zaklikowski	22	0	0	1	0	2	0	0	5	0	0	0	0	0	1	0	2	4	1	0	2	40	0,05
zamojski	9 574	254	185	83	27	168	40	40	200	54	12	28	59	316	417	174	118	102	74	78	70	12 073	15,58
Ogółem w wartościach bezwzględnych	56 621	2 994	1 442	829	361	784	473	461	1 354	508	137	1 237	350	945	1 898	2 255	995	1 179	1 013	891	743	77 470	100
Ogółem w %	73,09	3,86	1,86	1,07	0,47	1,01	0,61	0,60	1,75	0,66	0,18	1,60	0,45	1,22	2,45	2,91	1,28	1,52	1,31	1,15	0,96	100,00	

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 19. Zbiorcza liczba konwersji w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925

Dekanat diecezji lubelskiej w 1925 r.	Zbiorcza liczba konwersji w latach 1905-1925	Ogółem w %
chełmski	18 571	23,97
hrubieszowski	13 975	18,04
zamojski	12 073	15,58
szczepczyński	6 310	8,15
tyszowiecki	5 535	7,14
biłgorajski	5 205	6,72
tarnogrodzki	4 153	5,36
tomaszowski	4 033	5,21
krasnostawski	3 626	4,68
lubelski	1 577	2,04
turobiński	637	0,82
biskupicki	576	0,74
łęczyński	564	0,73
janowski lubelski	194	0,25
kraśnicki	133	0,17
lubartowski	99	0,13
bełżycki	80	0,10
puławski	57	0,07
zaklikowski	40	0,05
kurowski	18	0,02
opolski	14	0,02
Ogółem w wartościach bezwzględnych	77 470	100

Źródło: opracowanie własne.

Zawarte w tabelach wartości wskazujące na rozmiar konwersji (z prawosławia na katolicyzm) na obszarze rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej są bardzo zróżnicowane i wykazują duże dysproporcje. Z tego powodu dla zobrazowania zakresu konwersji na niektórych wykresach posłużono się skalą logarytmiczną. Ogólna liczba konwertytów z prawosławia na katolicyzm w diecezji lubelskiej (w granicach z 1925 r.), w latach 1905-1925 wyniosła 77 470, z czego ponad połowa przypadków konwersji miała miejsce w 3 dekanatach: chełmskim (18 571 konwersji), hrubieszowskim (13 975) i zamojskim (12 073). Największa liczba prawosławnych przechodzących na katolicyzm obrządku łacińskiego odnotowana została w dekanacie chełmskim, w parafii Pawłów (9214), w dalszej kolejności

w parafii Szczebrzeszyn (4226) w dekanacie szczebrzeszyńskim, a następnie w stolicy dekanatu hrubieszowskiego (4007) i stolicy dekanatu zamojskiego (3555). Powyżej 3000 wyznawców porzucających prawosławie odnotowano w księgach konwersji w parafii Grabowiec, a powyżej 2500 w parafiach Chełm i Puszcza Solska. Ponieważ najczęściej przypadków konwersji odnotowano w pierwszym roku po wydaniu ukazu tolerancyjnego i stanowiły one 73% wszystkich „nawróceń”, warto zauważyć, że liczba ich w ciągu jednego roku była imponująca. Śledząc liczbę konwersji w poszczególnych latach, począwszy od 1905 do 1925 r., możemy powiedzieć, że przez te wszystkie lata, konwersje najliczniej dokonywały się w parafiach dekanatu: chełmskiego, hrubieszowskiego, zamojskiego, szczebrzeszyńskiego, tyszowieckiego i tomaszowskiego. Bywały dekanaty, gdzie na terytorium jednej parafii występowali konwertyci w dość znaczącej liczbie, natomiast w drugiej, sąsiedniej parafii odnotowywano ich zaledwie kilku. Takie zróżnicowanie zaobserwowano w dekanatach krasnostawskim i łączyńskim. W 1905 r. liczba konwertytów stanowiła ponad 7% wszystkich katolików obrządku łacińskiego diecezji lubelskiej (bez uwzględniania części podlaskiej), natomiast po 20 latach stanowili oni największy odsetek. Między innymi na skutek konwersji nastąpił bardzo duży wzrost liczby wiernych w parafiach rzymskokatolickich diecezji lubelskiej. Wzrost ten – uzasadniany zazwyczaj czynnikami gospodarczo-ekonomicznymi, a co za tym idzie przyrostem naturalnym – tylko częściowo był ich pochodną. W zasadniczej mierze był on determinowany uwarunkowaniami religijnymi, takimi jak konwersje, które spowodowały, że w niektórych parafiach liczba wiernych w ciągu niespełna półwiecza wzrosła 4-krotnie. Dla przykładu: parafia Pawłów liczyła w 1870 r. 4474 wiernych, w 1904 r. – 7515, a w 1913 r. – 18 030; parafia Chełm liczyła w 1870 r. 3860 dusz, w 1904 r. – 6741, a w 1913 r. – 10 878. Liczba wiernych w parafii Szczebrzeszyn wzrosła z 8133 w 1870 r. do 12 108 w 1904 r. i do 18 030 w 1913 r., a w parafii Zamość z 4050 w 1870 r. do 5528 w 1904 r. i do 10 010 w 1913 r. Dwukrotny wzrost liczby wiernych odnotowano w parafii Hrubieszów i Grabowiec. Ogólna liczba wiernych w diecezji lubelskiej (licząc bez części podlaskiej) zwiększała się od około 449 000 w 1870 r. do 807 000 w 1904 r., następnie 902 000 w 1913 r. i 959 000 w 1924 r.⁷⁹

⁷⁹ Porównanie liczebności wiernych na podstawie: *Catalogus Ecclesiarum et utriusque Cleri tam Saecularis quam Regularis Dioecesis Lublinensis pro Anno Domini 1905*; *Catalogus Ecclesiarum et utriusque Cleri tam Saecularis quam Regularis Dioecesis Lublinensis pro Anno Domini 1914*.

Statystyka konwersji scharakteryzowana została w ramach granic i struktury dekanalno-parafialnej rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej z 1925 r. (zob. tabela 16-18). Dla porównania, te same dane statystyczne pokażemy wg podziału dekanalnego diecezji z lat 1905-1912, odnosząc je tylko do tej części diecezji lubelskiej, która do 1912 r. funkcjonowała w granicach guberni lubelskiej, a której terytorium pokrywało się z granicami diecezji z 1925 r. Identyczne statystyki, oparte na tym samym materiale źródłowym, jednakże ukazane wg dekanatów do 1915 r., przedstawił w swojej pracy A. Szabaciuk, który dodatkowo podjął próbę porównania ich ze statystykami państwowymi, a wykazując różnice pomiędzy liczbą prawosławnych i katolików w statystykach władz diecezjalnych i urzędowych zwrócił uwagę na kilka bardzo ważkich czynników. Ostatecznie doszedł do wniosku, że: „Najbardziej wiarygodne wydają się zestawienia rzymskokatolickie i późniejsze zestawienia cerkiewne, które szacowały liczbę konwertytów na terenie guberni siedleckiej i lubelskiej w latach 1905-1909 na około 170 tys.”⁸⁰. Poniżej w tabeli 20 zawarte zostały te same dane statystyczne, które występują w tabelach 16-19. Przedstawione są jednak wg podziału dekanalnego diecezji z lat 1905-1912 i odnoszą się do tej jej części, która znajdowała się w granicach guberni lubelskiej.

Tabela 20. Konwersje w dekanatach i parafiach części diecezji lubelskiej położonej w granicach guberni lubelskiej w latach 1905-1912

Dekanat diecezji lubelskiej w 1905 r. w ramach guberni lubelskiej	Parafia	Rok							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
biłgorajski	Biłgoraj	1 090	0	0	2	0	0	0	0
biłgorajski	Górecko	1 916	27	7	4	1	0	5	0
biłgorajski	Huta Krzeszowska	137	11	0	2	0	0	0	0
biłgorajski	Józefów Biłgorajski	922	4	0	6	4	0	0	2
biłgorajski	Krzeszów	-	-	-	-	-	-	-	-
biłgorajski	Łukowa	275	24	11	7	2	1	1	1
biłgorajski	Potok Górny (Ordynacki)	227	26	11	6	0	0	0	0
biłgorajski	Puszczza Solska	2 573	17	9	5	5	2	1	1
biłgorajski	Tarnogród	398	34	6	9	0	16	0	0
Ogółem w wartościach bezwzględnych		7 538	143	44	41	12	19	7	4
chełmski	Chełm	1 427	190	90	65	13	20	12	20
chełmski	Czulczyce	397	41	16	17	1	5	3	3

⁸⁰ A. Szabaciuk, „Rosyjski Ulster”..., s. 179-187.

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 20. Konwersje w dekanatach i parafiach części diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1905 r. w ramach guberni lubelskiej	Parafia	Rok							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
chełmski	Kumów	1 112	139	64	57	45	26	22	40
chełmski	Łańcuchów	39	1	0	0	0	0	1	0
chełmski	Milejów	53	10	0	3	5	0	1	1
chełmski	Olchowiec	341	25	32	7	7	8	13	3
chełmski	Pawłów	8 148	276	81	60	25	68	62	95
chełmski	Puchaczów	201	7	6	0	0	0	0	0
chełmski	Sawin	730	39	33	21	6	5	6	21
chełmski	Świerże	-	-	-	-	-	-	-	-
chełmski	Wojsławice	573	59	21	15	1	20	14	6
Ogółem w wartościach bezwzględnych		13 021	787	343	245	103	152	134	189
hrubieszowski	Dubienka	840	14	29	9	57	19	8	6
hrubieszowski	Grabowiec	2 086	133	75	43	32	49	6	7
hrubieszowski	Horodło	1 443	48	19	4	5	30	20	20
hrubieszowski	Hrubieszów	3 222	175	101	73	27	26	29	20
hrubieszowski	Kryłów	266	96	32	19	2	14	7	3
hrubieszowski	Moniatycze	229	98	22	9	8	8	5	6
hrubieszowski	Oszczów	328	51	20	32	10	3	6	3
hrubieszowski	Trzeszczany	691	80	28	8	4	6	2	12
hrubieszowski	Uchanie	763	80	19	11	0	22	11	7
Ogółem w wartościach bezwzględnych		9 868	775	345	208	145	177	94	84
janowski lubelski	Annopol	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Batorz	6	0	0	0	0	0	1	0
janowski lubelski	Blinów	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Boby	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Boiska	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Borów	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Boża Wola	41	6	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Dzierzkowice	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Gościeradów	4	0	0	0	0	2	0	0
janowski lubelski	Janów Lubelski	34	2	1	0	0	0	0	2
janowski lubelski	Kraśnik	1	3	4	0	1	0	0	0
janowski lubelski	Księżomierz	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Modliborzyce	16	0	2	0	1	0	0	0
janowski lubelski	Popkowice	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Potok Wielki	15	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Rzeczyca Ziemiańska	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Świeciechów	0	0	0	0	0	0	0	0

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 20. Konwersje w dekanatach i parafiach części diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1905 r. w ramach guberni lubelskiej	Parafia	Rok							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
janowski lubelski	Urzędów	0	0	0	0	0	0	0	0
janowski lubelski	Wilkołaz	0	5	0	0	0	0	0	1
janowski lubelski	Zaklików	3	0	0	1	0	0	0	0
janowski lubelski	Zakrzówek	82	2	0	0	0	0	0	0
Ogółem w wartościach bezwzględnych		202	18	7	1	2	2	1	3
krasnostawski	Chłaniów	37	0	1	0	0	0	0	0
krasnostawski	Czernięcin	0	0	0	0	0	0	0	0
krasnostawski	Częstoborowice	51	1	0	0	0	0	0	0
krasnostawski	Fajslawice	0	0	0	0	0	0	0	0
krasnostawski	Gorzków	21	3	4	0	0	6	0	7
krasnostawski	Krasnystaw	660	55	40	0	6	13	7	3
krasnostawski	Łopiennik	996	11	4	4	1	2	3	2
krasnostawski	Płonka	19	0	0	0	0	0	3	0
krasnostawski	Siennica Różana	620	63	0	0	2	1	7	8
krasnostawski	Surhów	476	44	30	3	1	1	0	2
krasnostawski	Targowisko	39	1	0	0	1	0	0	0
krasnostawski	Turobin	175	60	23	13	7	8	12	22
krasnostawski	Wysokie	30	0	0	0	0	0	4	2
krasnostawski	Żółkiewka	46	0	0	0	0	2	0	1
Ogółem w wartościach bezwzględnych		3 170	238	102	20	18	33	36	47
lubartowski	Czemierniki	50	0	1	0	0	0	0	0
lubartowski	Dys	15	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Firlej	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Kamionka	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Kijany	30	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Krasienin	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Lubartów	23	3	0	0	0	0	0	1
lubartowski	Łęczna	119	16	2	4	2	2	2	4
lubartowski	Łuszczów	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Michów	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Niemce	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Rudno	0	0	0	0	0	0	0	0
lubartowski	Serniki	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem w wartościach bezwzględnych		237	19	3	4	2	2	2	5
lubelski	Abramowice	6	2	0	4	0	1	0	0
lubelski	Bełżyce	2	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Biskupice	147	23	4	0	0	6	4	1

Struktura wyznaniowa diecezji lubelskiej na przełomie XIX i XX wieku

Tabela 20. Konwersje w dekanatach i parafiach części diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1905 r. w ramach guberni lubelskiej	Parafia	Rok							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
lubelski	Bychawa	123	5	3	1	3	1	1	0
lubelski	Bychawka	14	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Bystrzyca	2	0	0	0	0	0	7	0
lubelski	Chodel	15	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Czerniejów	0	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Kielczewice	0	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Konopnica	0	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Kreżnica Jara	3	3	0	0	0	0	5	0
lubelski	Krzczonów	5	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Lublin Katedra	598	54	22	11	4	16	9	6
lubelski	Lublin pw. Nawrócenia św. Pawła	92	13	14	3	9	11	21	7
lubelski	Lublin pw. św. Agnieszki	2	0	2	0	0	0	0	0
lubelski	Lublin pw. św. Mikołaja	2	2	0	2	1	0	1	2
lubelski	Matczyn	0	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Melgiew	19	1	3	0	1	1	1	3
lubelski	Niedrzwica	0	1	0	0	0	0	1	0
lubelski	Piaski	59	2	1	0	0	1	0	1
lubelski	Ratoszyn	0	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Wojciechów	8	0	0	0	0	0	0	0
lubelski	Zemborzyce	0	1	0	0	0	0	0	0
Ogółem w wartościach bezwzględnych		1 097	107	49	21	18	37	50	20
nowoaleksandryjski	Baranów	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Bochotnica	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Garbów	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Gołab	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Karczmiska	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Kazimierz	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Klementowice	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Kluczkowice	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Końskowola	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Kurów	2	1	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Markuszów	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Opole	5	0	1	1	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Piotrawin	0	0	0	0	0	0	0	0

Konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego

Tabela 20. Konwersje w dekanatach i parafiach części diecezji lubelskiej... (cd.)

Dekanat diecezji lubelskiej w 1905 r. w ramach guberni lubelskiej	Parafia	Rok							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
nowoaleksandryjski	Prawno	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Puławy	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Rybitwy	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Wąwolnica	4	0	0	0	1	0	0	0
nowoaleksandryjski	Wilków	0	0	0	0	0	0	0	0
nowoaleksandryjski	Włostowice	12	2	2	1	1	1	0	0
nowoaleksandryjski	Żyrzyn	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem w wartościach bezwzględnych		23	3	3	2	2	1	0	0
tomaszowski	Dub	1 435	70	36	12	1	4	5	5
tomaszowski	Dzierążnia	229	8	6	5	0	0	0	0
tomaszowski	Gródek	323	73	24	11	0	33	3	17
tomaszowski	Komarów	464	35	6	14	0	25	6	1
tomaszowski	Łaszczów	258	18	19	18	3	8	3	7
tomaszowski	Nabróż	569	154	45	30	4	29	25	3
tomaszowski	Rachanie	706	24	25	16	0	2	1	1
tomaszowski	Rzeplin	68	14	4	3	5	9	4	0
tomaszowski	Susiec	83	8	5	6	0	0	0	0
tomaszowski	Tomaszów	929	77	110	42	9	12	14	8
tomaszowski	Tyszowce	683	58	34	13	2	22	10	17
tomaszowski	Woźuczyn	660	37	18	3	0	21	31	4
Ogółem w wartościach bezwzględnych		6 407	576	332	173	24	165	102	63
zamojski	Frampol	106	0	1	0	0	0	0	0
zamojski	Goraj	706	2	0	0	0	0	0	0
zamojski	Krasnobród	1 575	33	41	19	13	109	17	15
zamojski	Łabunie	628	32	31	6	0	9	0	2
zamojski	Mokrelipie	245	5	3	4	0	0	0	0
zamojski	Nielisz	506	36	10	8	2	0	3	1
zamojski	Radzięcín	90	0	0	0	0	0	0	4
zamojski	Sitaniec	902	34	18	14	1	4	8	4
zamojski	Skierbieszów	1 838	72	50	27	6	14	5	3
zamojski	Stary Zamość	559	7	5	9	0	0	0	0
zamojski	Szczebrzeszyn	3 831	31	15	19	6	28	4	1
zamojski	Wielącza	909	24	13	2	0	3	5	11
zamojski	Zamość	3 163	52	27	6	7	29	5	5
Ogółem w wartościach bezwzględnych		15 058	328	214	114	35	196	47	46

Źródło: opracowanie własne.

Jak wskazują statystyki kościelne, konwersje z prawosławia na katolicyzm dokonywały się co najmniej do 1938 r. Jednak ich dynamika i liczba nie była już tak znacząca w późniejszych latach, jak w pierwszym dwudziestoleciu po wydaniu ukazu tolerancyjnego.

Reasumując, liczne konwersje z prawosławia na katolicyzm obrządku łacińskiego, które przyczyniły się w znaczącym stopniu do wzrostu liczby ludności w parafiach zamieszkałych przez konwertytów, stały się powodem do tworzenia nowych parafii rzymskokatolickich w dekanatach, gdzie dawni katolicy obrządku greckiego, przymuszeni po 1875 r. do przejścia na prawosławie, ponownie stawali się katolikami przyjmując obrządek łaciński.

Obok 2-krotnego wzrostu liczby rzymskich katolików na obszarze diecezji lubelskiej pomiędzy 1870 a 1924 r., odnotowano znaczący przyrost liczby protestantów oraz podwojenie liczby wyznawców judaizmu z 92 118 w 1870 r. do 171 456 w 1924 r. Nie zaobserwowano natomiast zmian w rozmieszczeniu wyznań na omawianym obszarze, na co wskazuje zastosowana analiza porównawcza danych (zob. mapa 2 i 7).

Zakończenie

Scharakteryzowane i przedstawione w ujęciu kartograficznym zagadnienie liczebności i rozmieszczenia wyznań i obrządków w granicach rzymskokatolickiej diecezji lubelskiej od 1870 do 1924 r. ma przede wszystkim służyć badaniom porównawczym i stanowić punkt wyjścia do dyskusji zarówno nad strukturą wyznaniową badanego obszaru, jak i nad źródłami oraz narzędziami do jej analizy.

Próba przedstawienia danych statystycznych w formie mapy przyczyniła się do sformułowania kilku ważnych wniosków. W badanym półwieczu zaobserwowano zmianę liczebności wszystkich wyznań i obrządków, spośród których najbardziej zauważalny był stały ilościowy wzrost wyznawców judaizmu i rzymskich katolików. Na zwiększenie liczebności tych ostatnich na początku XX w. niewątpliwie znaczący wpływ miały konwersje, które jednocześnie przyczyniły się do licznego powstawania po I wojnie światowej nowych parafii na wschodnim i południowo-wschodnim obszarze diecezji lubelskiej. Parafie te miały m.in. zapewnić byłym unitom powracającym na łono Kościoła rzymskokatolickiego opiekę duszpasterską. W latach 1870-1925 na omawianym terenie doszło również do widocznego wzrostu liczby protestantów, który był przede wszystkim skutkiem procesów kolonizacyjnych. Jednak, podobnie jak w przypadku Żydów czy prawosławnych, nie zaobserwowano zmian w ich rozmieszczeniu.

W publikacji podjęto próbę weryfikacji i konfrontacji danych źródłowych ze statystykami funkcjonującymi w opracowaniach, jak również próbę oceny wiarygodności diecezjalnych wykazów statystycznych, ich znaczenia oraz przydatności dla kartograficznego ujęcia struktury wyznaniowej badanego obszaru.

Uzyskane wyniki potwierdzają ich zdatność dla analizy zagadnień obejmujących duże terytorium. Należy również zaznaczyć, że wskazanych źródeł nie można traktować jednostkowo (każde z osobna), lecz muszą one być przez siebie wzajemnie uzupełnione – wtedy dopiero uzyskamy rekonstrukcję przestrzeni wyznaniowej bliską rzeczywistości, a co równie istotne, dynamiki i charakteru zachodzących przemian.

Bibliografia

ŹRÓDŁA

Źródła niepublikowane

Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie

zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego

Akta dotyczące zniesionej Diecezji Podlaskiej w 1867 r. i jej przywrócenia w 1918 r., sygn. Rep 60 B I 135.

Wykazy statystyczne s.a., sygn. Rep 60 B VI 84.

Wykazy statystyczne za lata 1816-1915, sygn. Rep 60 B VI 4-83.

zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie

O nawróconych z prawosławia na katolicyzm i odpadłych, sygn. Rep 61 B XIV 1.

O zmianie granic diecezji na podstawie bulli *Vix dum Poloniae unitas* 1925-1929, sygn. Rep 61 B I 24.

Wykazy statystyczne za lata 1914-1939, sygn. Rep 61 B VI 1-6.

Źródła publikowane

Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1870.

Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1871.

Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1872.

- Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1873.*
- Catalogus Universi Cleri Saecularis et Regularis Dioecesis Lublinensis An.[no] D[omi]ni. 1874.*
- Catalogus Ecclesiarum et utriusque Cleri tam Saecularis quam Regularis Dioecesis Lublinensis pro Anno Domini 1905.*
- Catalogus Ecclesiarum et utriusque Cleri tam Saecularis quam Regularis Dioecesis Lublinensis pro Anno Domini 1914.*
- Catalogus Ecclesiarum et Cleri Dioecesis Lublinensis pro Anno Domini 1924.*
- Catalogus Ecclesiarum et Cleri Dioecesis Lublinensis pro Anno Domini 1925.*
- Podział diecezji na dekanaty, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1(1919), nr 3, s. 72-74.
- [Podział Kościoła w Polsce na prowincje] Akta Stolicy Apostolskiej. Nos Laurentius Lauri Archiepiscopus Tit. Ephesiensis Nuntius Apostolicus in Republica Polona, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 8(1926), nr 1, s. 1-2.

OPRACOWANIA

- Alabrudzińska E., *Protestantyzm w Polsce w latach 1918-1939*, Toruń 2004.
- Biskup Lubelski Marian Leon Fulman. *Pedagog trudnych lat*, red. E. Walewander, Lublin 2010.
- Chapska J., *Dokumenty dotyczące biskupa Mariana Leona Fulmana w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie*, w: *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010, s. 17-27.
- Ćwik W., J. Reder, *Lubelszczyzna. Dzieje rozwoju terytorialnego, podziałów administracyjnych i ustroju władz*, Lublin 1977.
- Dębiński K., *Ukaz tolerancyjny z dnia 30 kwietnia 1905 roku w diecezji lubelskiej. Wolność unitom porzucenia prawosławia*, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 8(1918), s. 5-12, 93-101.
- Eisenbach A., *Dobra ziemskie w posiadaniu Żydów*, w: *Społeczeństwo Królestwa Polskiego. Studia o uwarstwieniu i ruchliwości społecznej*, red. W. Kula, Społeczeństwo Królestwa Polskiego, t. 3, Warszawa 1968, s. 201-294.
- Gawrysiakowa J., *Grupy wyznaniowe ludności w Lubelskiem w XIX wieku w świetle rejestracji ruchu naturalnego*, Materiały Źródłowe do Dziejów Kościoła w Polsce, t. 10, Lublin 1992.
- Grzesiak K., J.R. Marczewski, *Biskup lubelski Marian Leon Fulman wobec ruchu neounijnego*, w: *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010, s. 49-76.

- Grzesiak K., *Diecezja lubelska wobec prawosławia w latach 1918-1939*, Lublin 2010.
- Grzesiak K., *Wizytacyjna działalność biskupa Mariana Leona Fulmana w parafiach diecezji lubelskiej*, w: *Pater Ecclesiae Lublinensis. Studia w 65. rocznicę śmierci biskupa Mariana Leona Fulmana (1866-1945)*, red. J.R. Marczewski, Lublin 2010, s. 147-180.
- Janczak J.K., *Statystyka ludności Królestwa Polskiego 1845-1866*, „Przeszość Demograficzna Polski. Materiały i Studia” 1987, t. 17, s. 127-164.
- Jażdżewska I., *Statystyka dla geografów*, Łódź 2003.
- Kania J., *Diecezja Unicka*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. R. Łukaszyk, L. Bieńkowski, F. Gryglewicz, t. 3, Lublin 1979, kol. 133-136.
- Koprukowniak A., *W okresie kształtowania się kapitalizmu (1864-1918)*, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, red. T. Mencil, t. 1, Warszawa 1974, s. 641-736.
- Kumor B., *Schematyzmy diecezji tarnowskiej z XIX w. jako źródło demograficzne*, „Przeszość Demograficzna Polski. Materiały i Studia” 1967, t. 1, s. 67-87.
- Kumor J., *Kształtowanie się granicy północnej i zachodniej diecezji lubelskiej na podstawie bulli „Vix dum Poloniae unitas” z 1925 roku*, „Nasza Przeszość” 2007, t. 107, s. 247-264.
- Kumor-Mielnik J., *Geografia historyczna Kościoła lubelskiego*, w: *Atlas historyczny (archi)diecezji lubelskiej 1805-2010. The Historical Atlas of the Lublin (Arch) Diocese 1805-2010*, red. H. Gapski, Lublin 2011, s. 44-87.
- Kumor-Mielnik J., *Sieć dekanalna i parafialna (archi)diecezji lubelskiej w latach 1805-2005*, Lublin 2011.
- Kurzyp K., *Stężycza nad Wisłą*, Stężycza 1989.
- Librowski S., *Katalog rubrycel i schematyzmów diecezji i zakonów historycznej Polski znajdujących się w księgozbiornym Archiwum Diecezjalnego we Włocławku. Część 1: Rubrycele i schematyzmy diecezjalne. Zeszyt 2: Diecezja lubelska – diecezja płocka*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1972, t. 24, s. 5[99]-31[125].
- Pelica G.J., *Kościół prawosławny w województwie lubelskim (1918-1939)*, Lublin 2009.
- Pelica G.J., *Rodziny obrządek wschodni w Rzeczypospolitej. Opracowania archiwalne i studia z dziejów diecezji chełmsko-lubelskiej*, Lublin 2015/2016.
- Piwożński M., S. Szczęch, *Rocznik statystyczny Kościoła katolickiego w Polsce. Rok pierwszy 1937*, Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej Ogólnego Zbioru, t. 39, Lublin 1938.
- Rachwał P., *Unicy na Lubelszczyźnie w XIX wieku. Studium źródłoznawczo-demograficzne*, Lublin 2017.
- Rocznik Statystyczny Królestwa Polskiego. Rok 1913*, red. W. Grabski, Warszawa 1914.
- Rzemieniuk F., *Unicy Polscy 1596-1946*, Siedlce 1998.

Bibliografia

- Spółeczeństwo Królestwa Polskiego. Studia o uwarstwieniu i ruchliwosci społecznej*, red. W. Kula, t. 3, Warszawa 1968.
- Stopniak F., *Kościół na Lubelszczyźnie i Podlasiu na przełomie XIX i XX wieku*, Warszawa 1975.
- Sułowski Z., *Ocena XIX-wiecznych statystyk demograficznych Lubelszczyzny*, „Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia” 1987, t. 17, s. 89-125.
- Szabaciuk A., *Prześladowania wobec społeczności unickiej po 1875 r.*, w: *Diecezja Siedlecka 1818-2018. Studia i materiały z dziejów*, red. B. Błoński, R. Dmowski, D. Wereda, Diecezja Siedlecka, t. 10, Siedlce 2018, s. 429-453.
- Szabaciuk A., „Rosyjski Ulster”. *Kwestia chełmska w polityce imperialnej Rosji w latach 1863-1915*, Studia Wschodnie Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2013.
- Śladkowski W., *Kolonizacja niemiecka w południowo-wschodniej części Królestwa Polskiego w latach 1815-1915*, Lublin 1969.
- Walewander E., *Fulman Marian Leon bp*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. L. Bieńkowski i in., t. 5, Lublin 1989, kol. 757-758.
- Wereda D., *Kościół unicki w dziejach diecezji siedleckiej*, w: *Diecezja Siedlecka 1818-2018. Studia i materiały z dziejów*, red. B. Błoński, R. Dmowski, D. Wereda, Diecezja Siedlecka, t. 10, Siedlce 2018, s. 393-428.
- Wiercieński H., *Opis statystyczny Guberni Lubelskiej*, Warszawa 1901.
- Wiercieński H., *Ziemia chełmska i Podlasie. Rys historyczny i obraz stanu dzisiejszego*, Warszawa–Lublin–Łódź–Kraków [b.r.].
- Z przeszłości dalekiej i bliskiej. Szkice z dziejów Lubelszczyzny*, red. A. Koprukowski, W. Śladkowski, Lublin 1980.

Wykaz tabel*

Tabela 1.	Wyznania diecezji lubelskiej w 1870 r. (opracowanie własne na podstawie Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1870, sygn. Rep 60 B VI 42)	25
Tabela 2.	Wyznania diecezji lubelskiej w 1870 r. w ramach guberni lubelskiej i siedleckiej (opracowanie własne na podstawie Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie, zespół Akta Konsystorza Generalnego Lubelskiego, Wykazy statystyczne 1870, sygn. Rep 60 B VI 42)	26
Tabela 3.	Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. w ramach guberni lubelskiej i siedleckiej	27
Tabela 4.	Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. wg ogólnej liczby ludności	28
Tabela 5.	Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. wg liczebności poszczególnych grup wyznaniowych	29
Tabela 6.	Liczba ludności obrządku rzymskokatolickiego i parafii rzymskokatolickich w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r.	31
Tabela 7.	Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r. w ramach guberni lubelskiej i siedleckiej	33
Tabela 8.	Grekokatolicy w rzymskokatolickich parafiach guberni lubelskiej i siedleckiej	43
Tabela 9.	Liczba protestantów w parafiach dekanatu lubartowskiego w 1870 r.	48

* Tabele w opracowaniu własnym autorów na podstawie całości źródeł wskazanych w bibliografii (z wyjątkiem tabeli 1, 2, 14).

Wykaz tabel

Tabela 10. Liczba ludności wyznania mojżeszowego i jej procentowy udział w ogólnej liczbie ludności diecezji lubelskiej (obu guberni) w 1870 r.	51
Tabela 11. Wyznania diecezji lubelskiej w 1924 r.	56
Tabela 12. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r. wg ogólnej liczby ludności	57
Tabela 13. Wyznania w dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r. wg liczebności poszczególnych grup wyznaniowych	58
Tabela 14. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r. w porządku alfabetycznym (opracowanie własne na podstawie Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. I; Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie, zespół Akta Kurii Biskupiej w Lublinie, Wykazy statystyczne 1925-1929, sygn. Rep 61 B VI 3 vol. II)	59
Tabela 15. Parafie utworzone w latach 1918-1925 na obszarze diecezji lubelskiej	78
Tabela 16. Konwersje w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925	81
Tabela 17. Parafie diecezji lubelskiej wg liczby konwersji w latach 1905-1925 i w 1905 r.	91
Tabela 18. Konwersje w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925	96
Tabela 19. Zbiorcza liczba konwersji w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925	97
Tabela 20. Konwersje w dekanatach i parafiach części diecezji lubelskiej położonej w granicach guberni lubelskiej w latach 1905-1912 .	99

Wykaz map*

- Mapa 1. Okręgi parafialne diecezji lubelskiej w 1870 r. (*Atlas historyczny (archi) diecezji lubelskiej 1805-2010. The Historical Atlas of the Lublin (Arch) Diocese 1805-2010*, red. H. Gapski, Lublin 2011, s. 105-116)
- Mapa 2. Liczba ludności w parafiach diecezji lubelskiej wg wyznania w 1870 r.
- Mapa 3. Liczba i odsetek wyznań oraz obrządków w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r.
- Mapa 4. Odsetek wyznań i obrządków w okręgach parafialnych diecezji lubelskiej w 1870 r.
- Mapa 5. Liczba wyznań i obrządków wg okręgów parafialnych diecezji lubelskiej w 1870 r.
- Mapa 6. Wyznania a gęstość zaludnienia w diecezji lubelskiej w 1870 r.
- Mapa 7. Liczba ludności w parafiach diecezji lubelskiej wg wyznania w 1924 r.
- Mapa 8. Konwersje w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925
- Mapa 9. Konwersje w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925 i w 1905 r.
- Mapa 10. Konwersje w parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925
- Mapa 11. Konwersje w parafiach diecezji lubelskiej w 1905 r.

* Mapy w opracowaniu własnym autorów na podstawie całości źródeł wskazanych w bibliografii (z wyjątkiem mapy 1).

Wykaz wykresów*

- Wykres 1. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r.
- Wykres 2. Liczba katolików w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.
- Wykres 3. Liczba Żydów w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.
- Wykres 4. Liczba prawosławnych w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.
- Wykres 5. Liczba protestantów w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.
- Wykres 6. Konwersje z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1925 w diecezji lubelskiej w granicach z 1925 r.
- Wykres 7. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1925 w dekanatach diecezji lubelskiej z 1925 r.
- Wykres 8. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w dekanatach i parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925
- Wykres 9. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925
- Wykres 10. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w parafiach diecezji lubelskiej w 1905 r.
- Wykres 11. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1910 w dekanatach diecezji lubelskiej z 1925 r.
- Wykres 12. Konwersje z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1910 w diecezji lubelskiej wg dekanatów z 1925 r. przedstawione w skali logarytmicznej
- Wykres 13. Dekanaty diecezji lubelskiej o największej liczbie konwersji w latach 1905-1925

* Wykresy w opracowaniu własnym autorów na podstawie całości źródeł wskazanych w bibliografii.

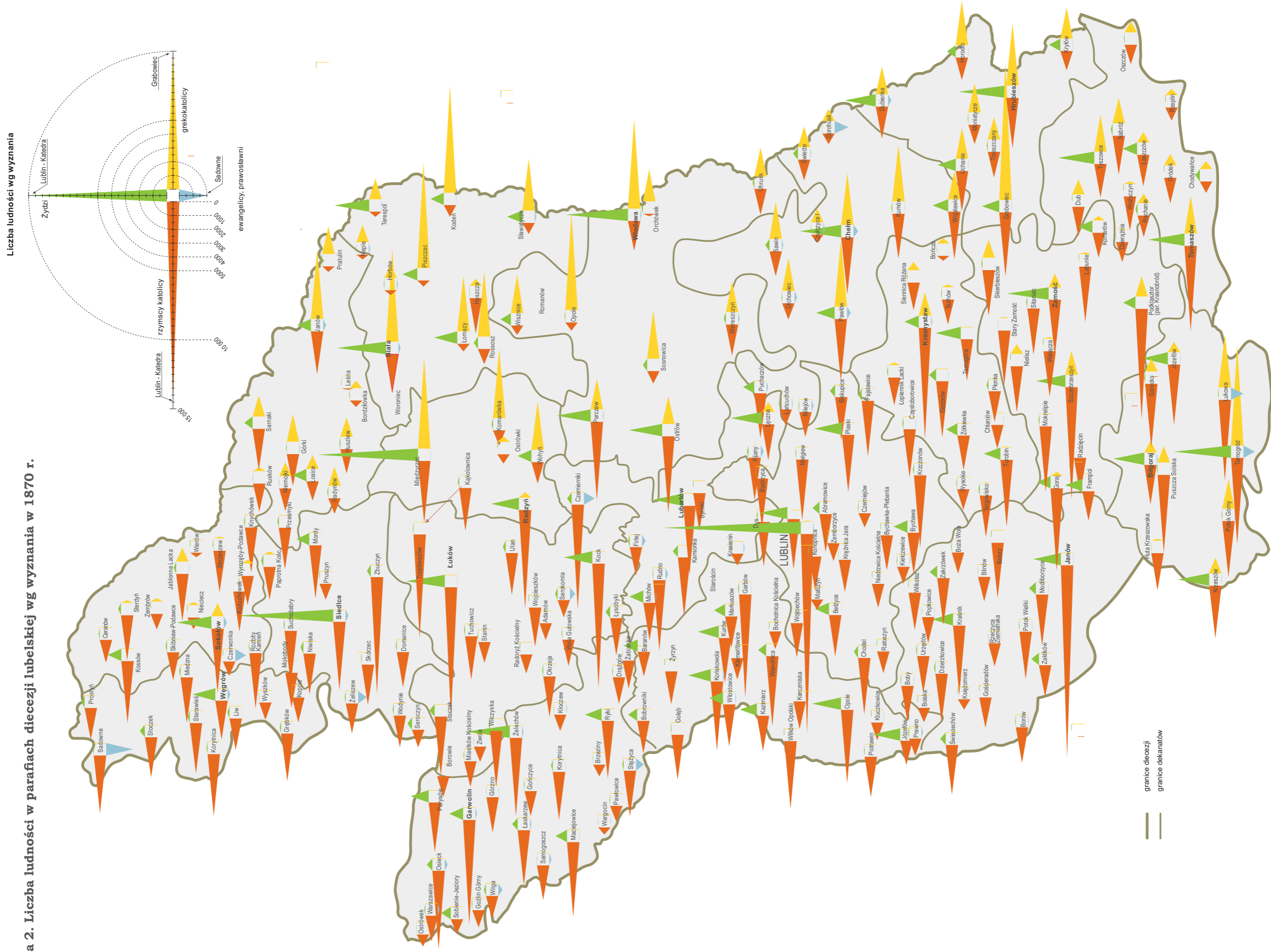
Mapa 1. Okręgi parafialne diecezji lubelskiej w 1870 r.

DIECEZJA LUBELSKA
OKRĘGI PARAFIALNE
1870 r.
1:1 100 000

- granice diecezji
- granice dekanatów
- granice parafii
- granica między gubernią siedlecką i lubelską
- parafia
- filia
- kaplica

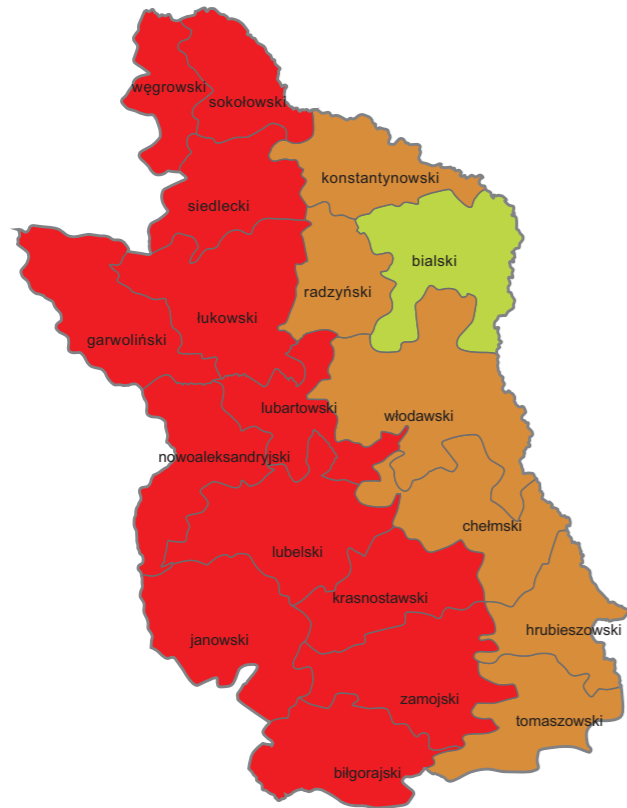

Mapa 2. Liczba ludności w parafiach diecezji lubelskiej wg wyznania w 1870 r.

Mapa 3. Liczba i odsetek wyznań oraz obrządków w dekanatach diecezji lubelskiej w 1870 r.

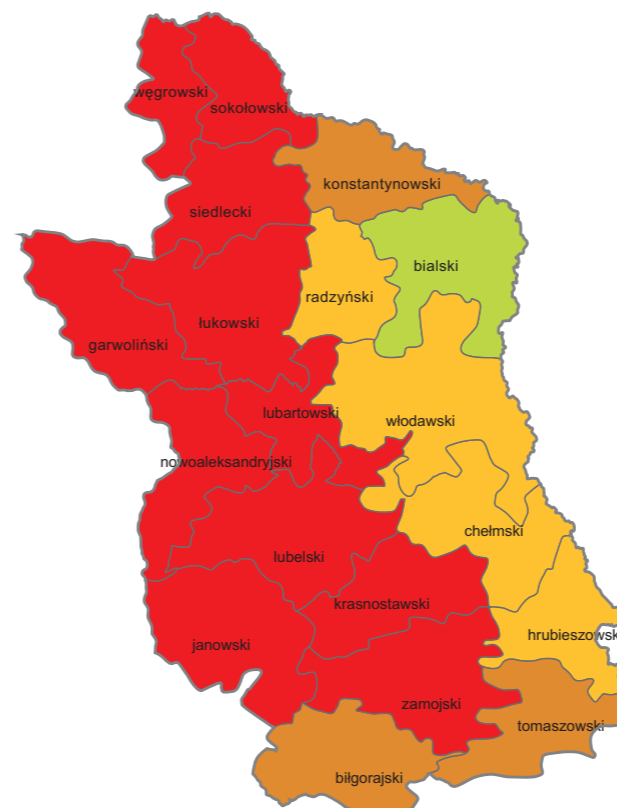
LICZBA RZYMSKICH KATOLIKÓW WG DEKANATÓW

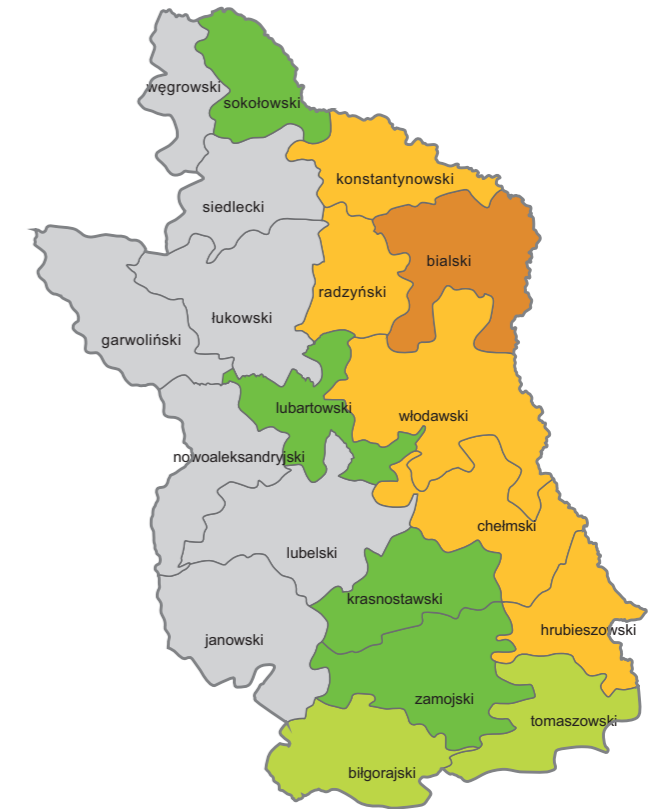
LICZBA GREKOKATOLIKÓW WG DEKANATÓW

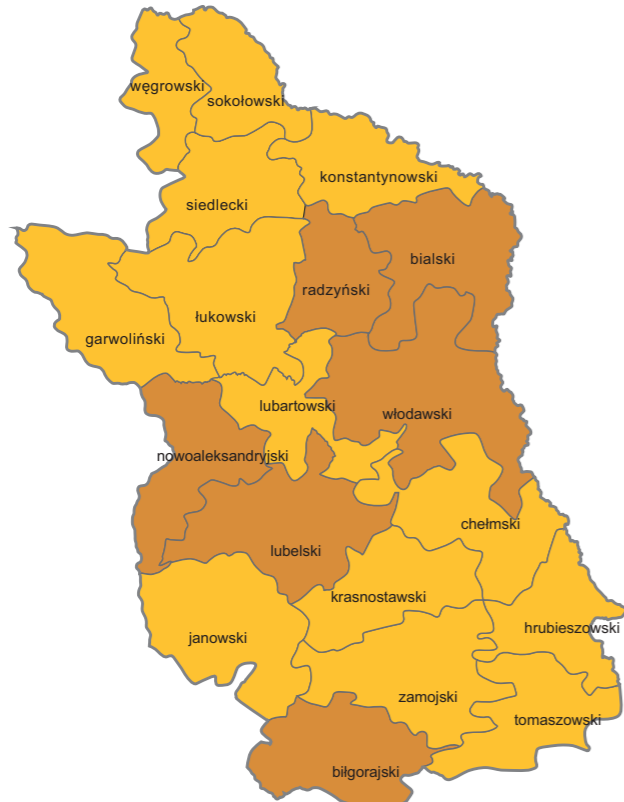
ODSETEK RZYMSKICH KATOLIKÓW W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI WG DEKANATÓW

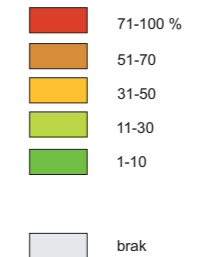
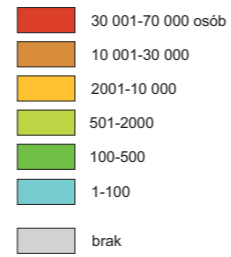
ODSETEK GREKOKATOLIKÓW W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI WG DEKANATÓW

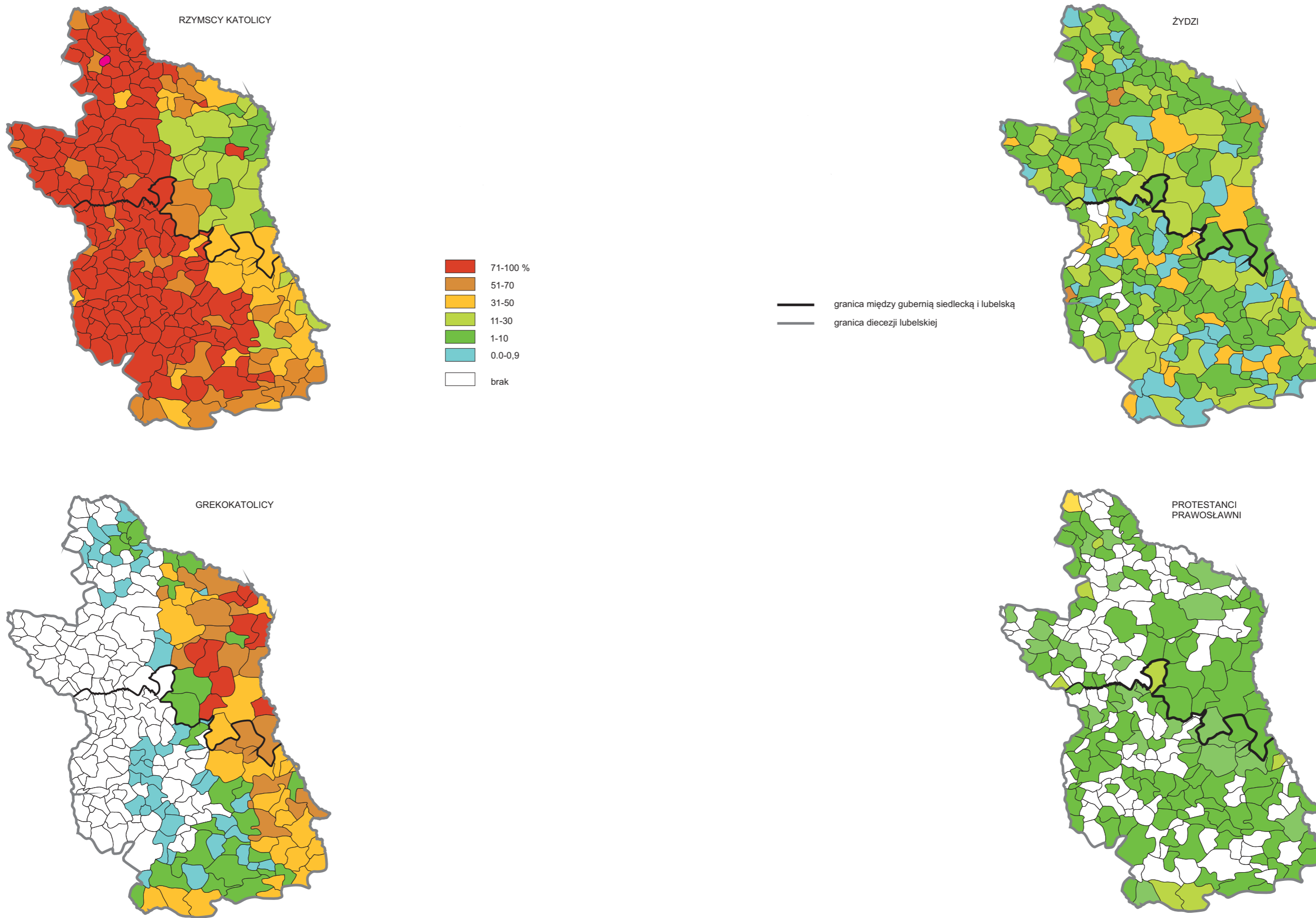
LICZBA ŻYDÓW WG DEKANATÓW

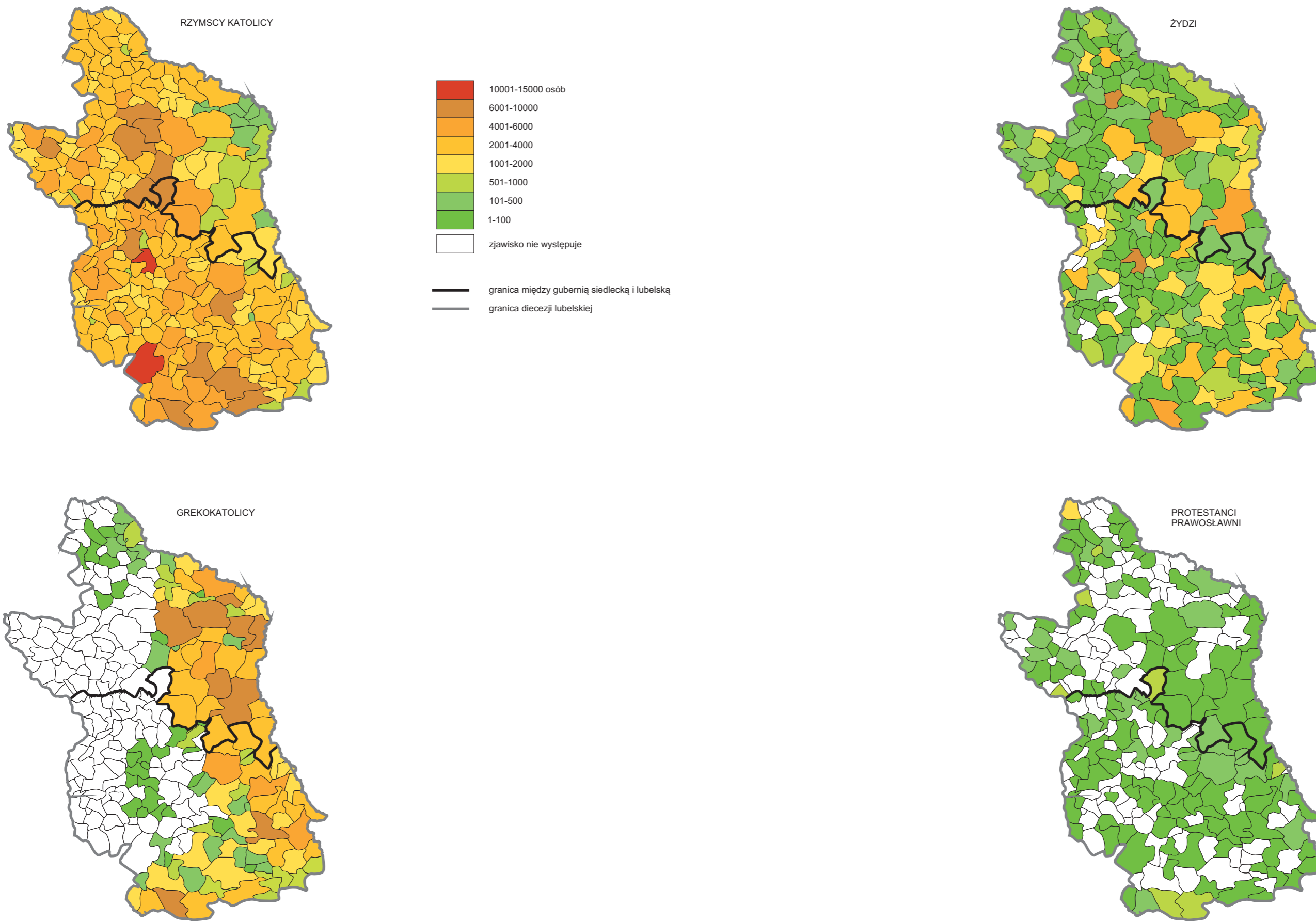
ODSETEK ŻYDÓW W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI WG DEKANATÓW

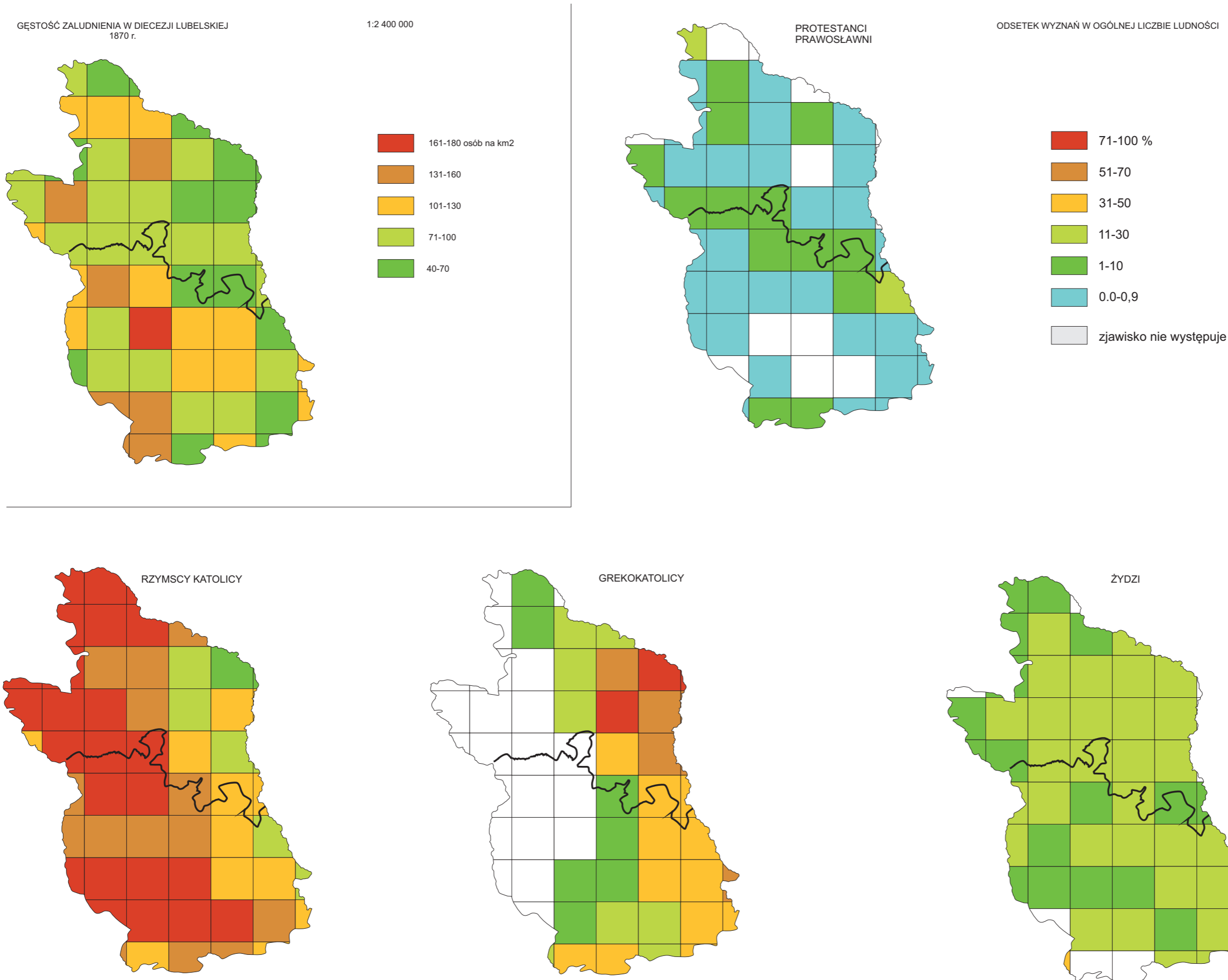
Mapa 4. Odsetek wyznań i obrządków w okręgach parafialnych diecezji lubelskiej w 1870 r.

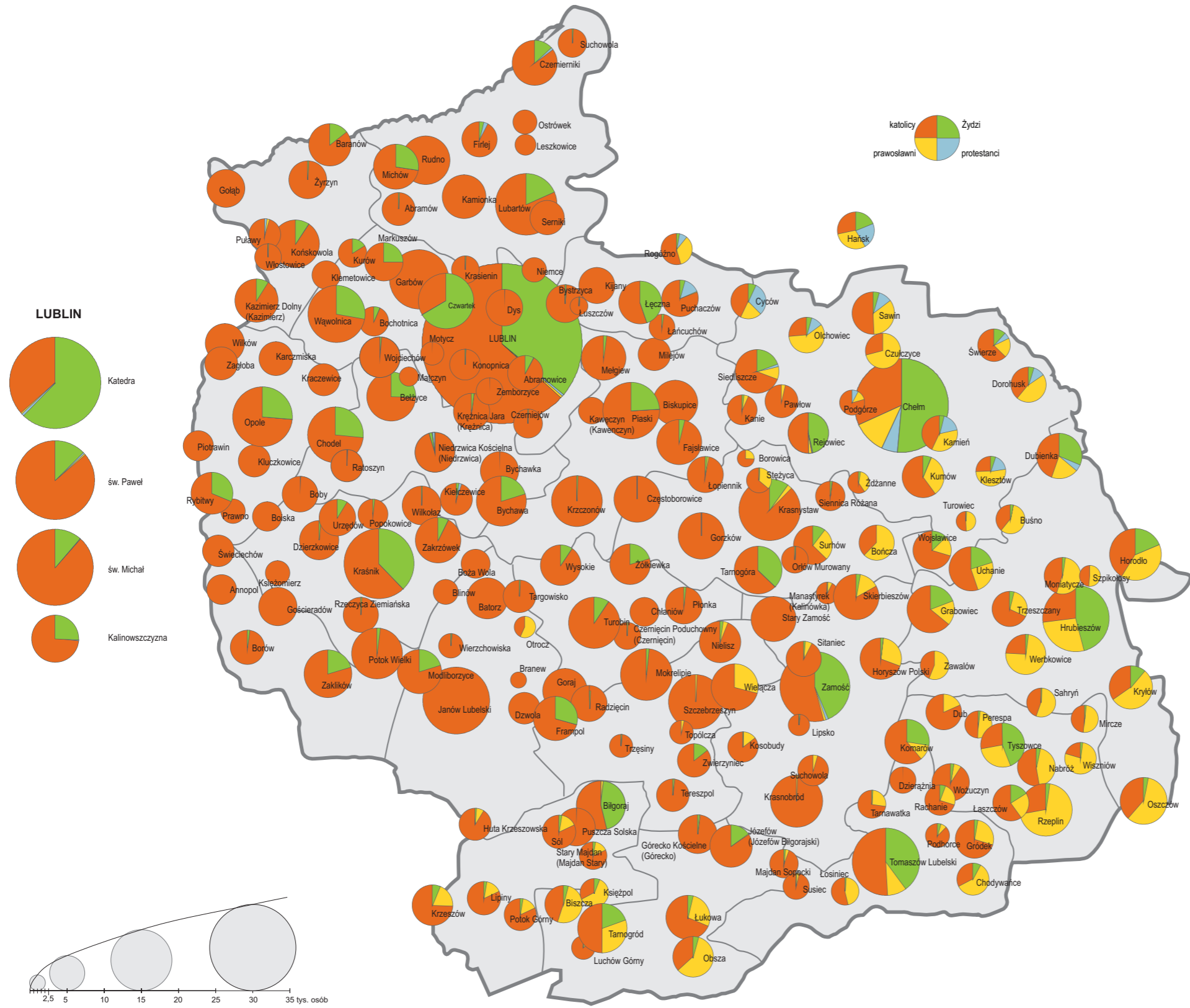
Mapa 5. Liczba wyznań i obrządków wg okręgów parafialnych diecezji lubelskiej w 1870 r.

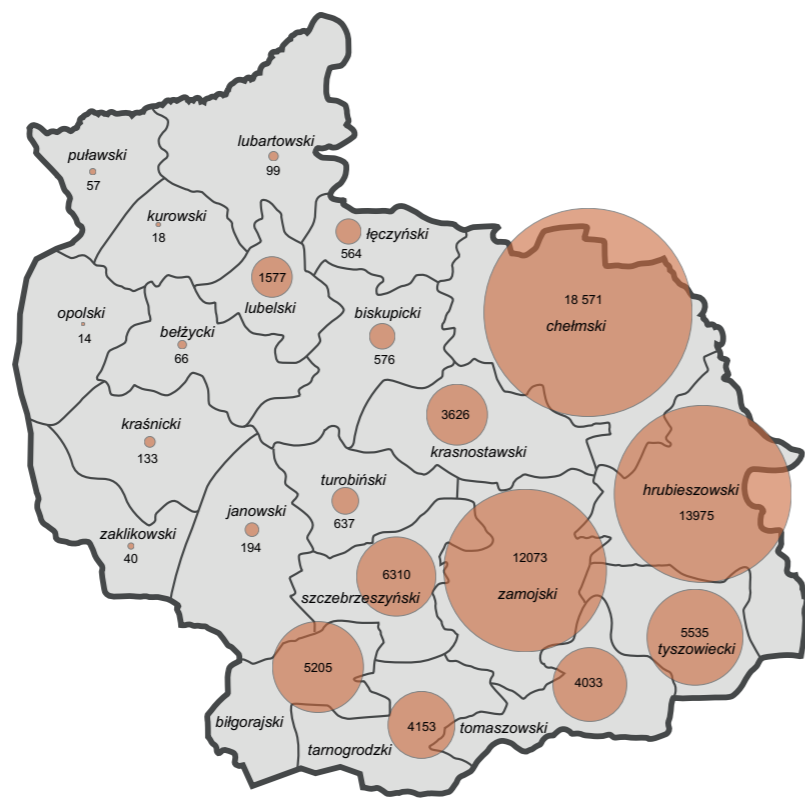
Mapa 6. Wyznania a gęstość zaludnienia w diecezji lubelskiej w 1870 r.

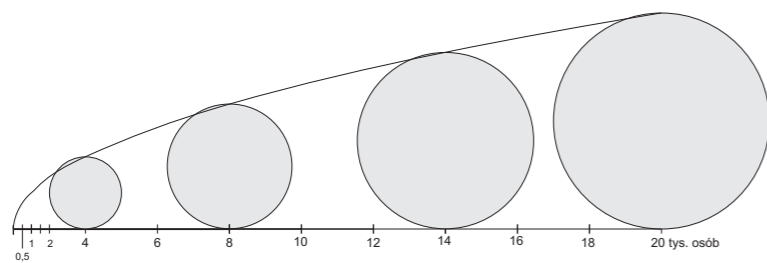
Mapa 7. Liczba ludności w parafiach diecezji lubelskiej wg wyznania w 1924 r.

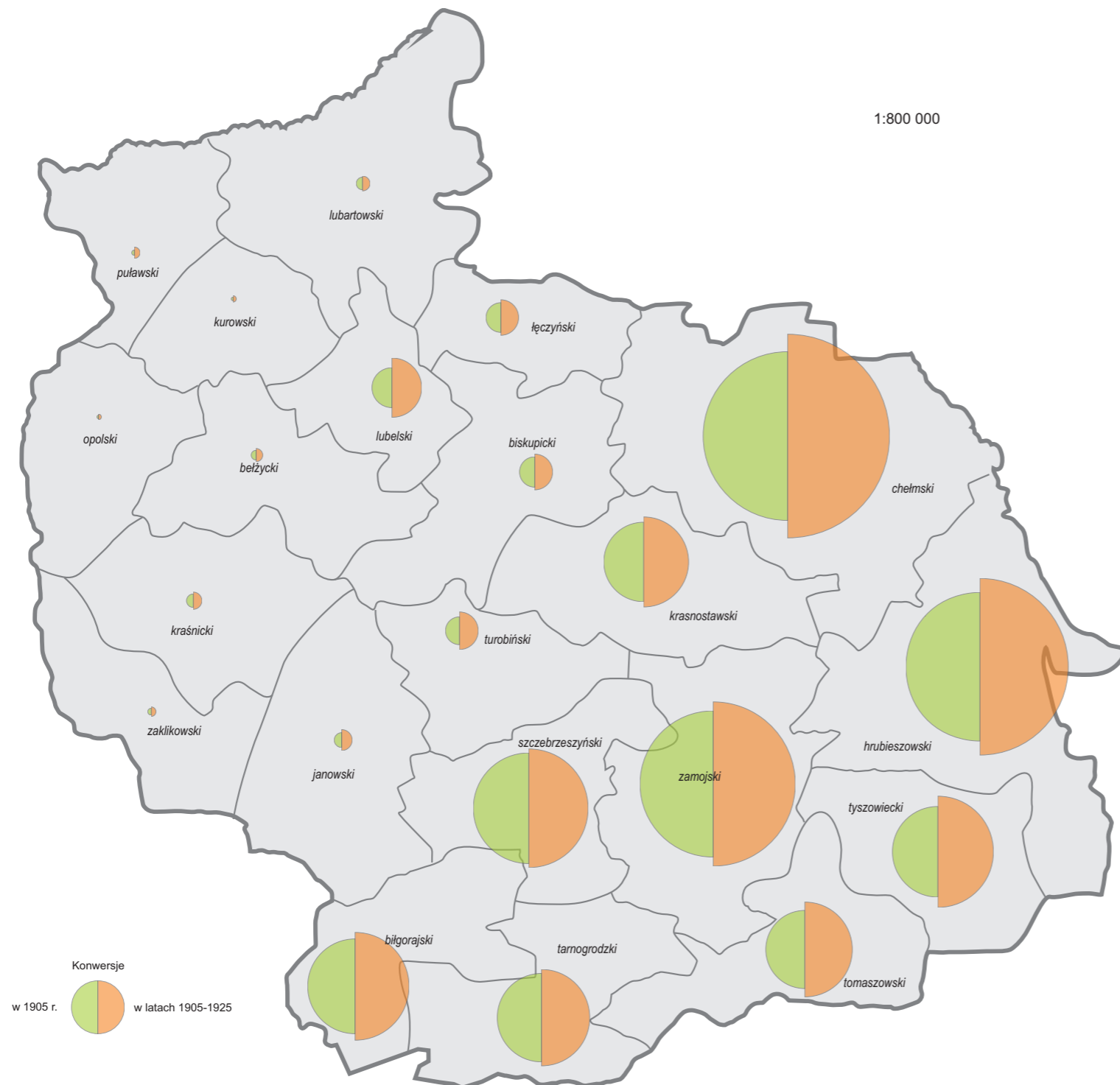
Mapa 8. Konwersje w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925

— granice diecezji w 1925 r.
— granice dekanatów w 1925 r.

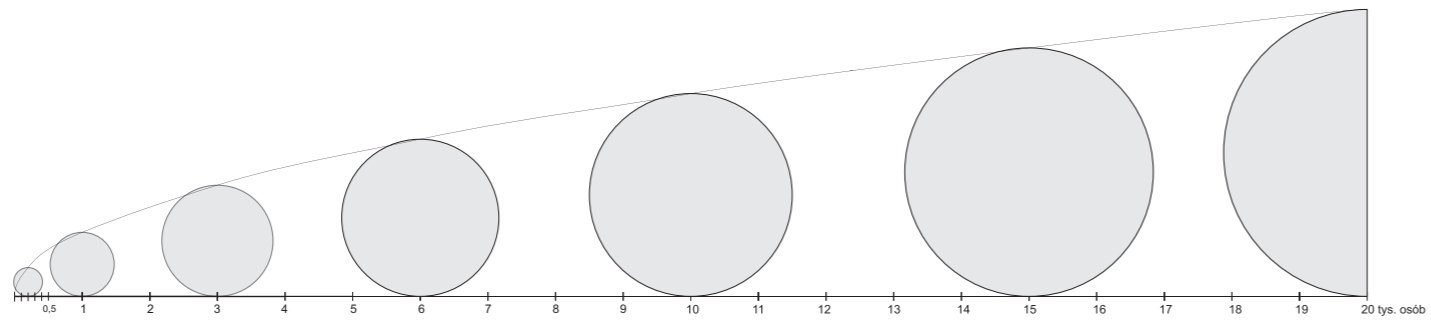

Mapa 9. Konwersje w dekanatach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925 i w 1905 r.

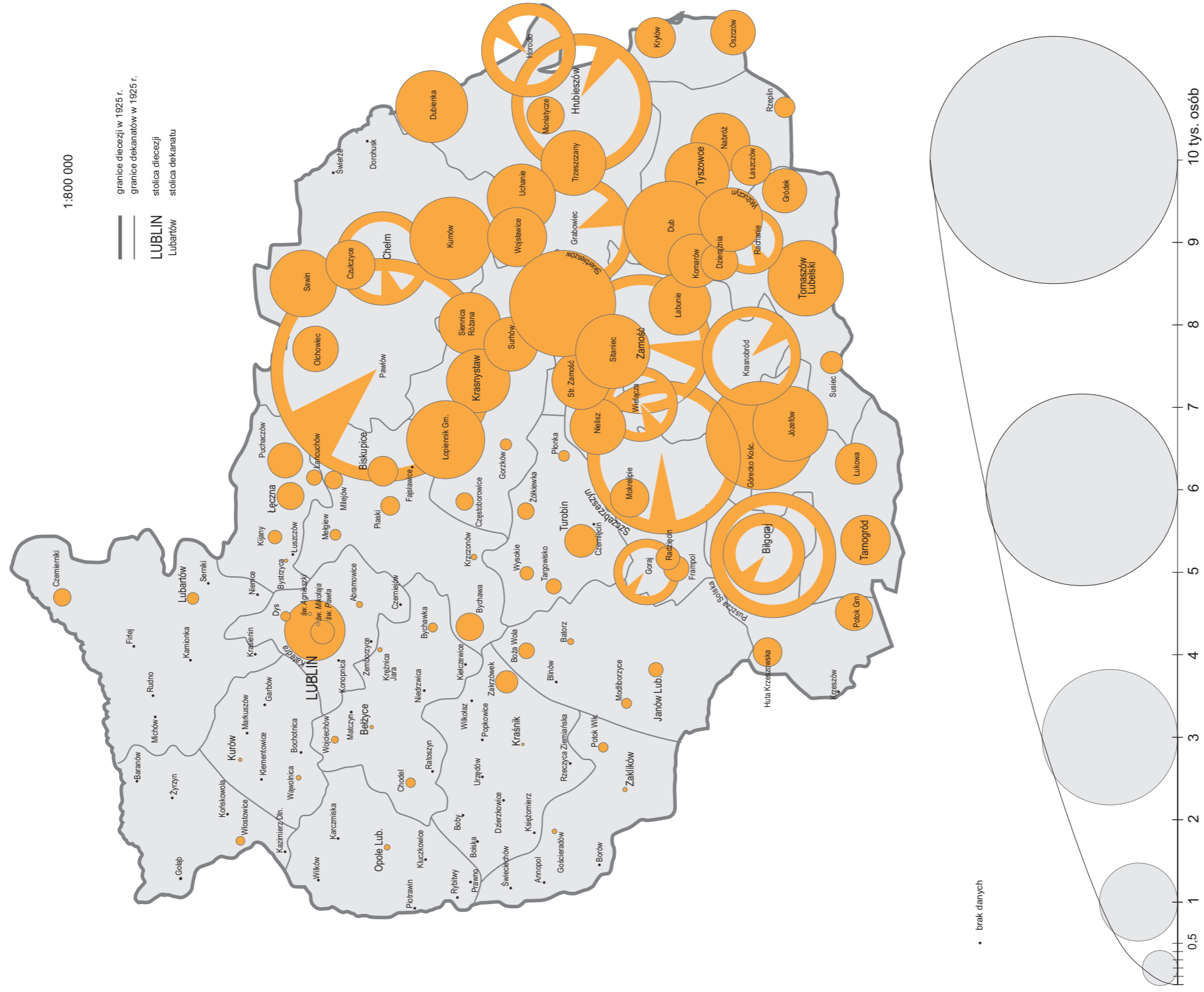

Konwersje
 w 1905 r.
 w latach 1905-1925

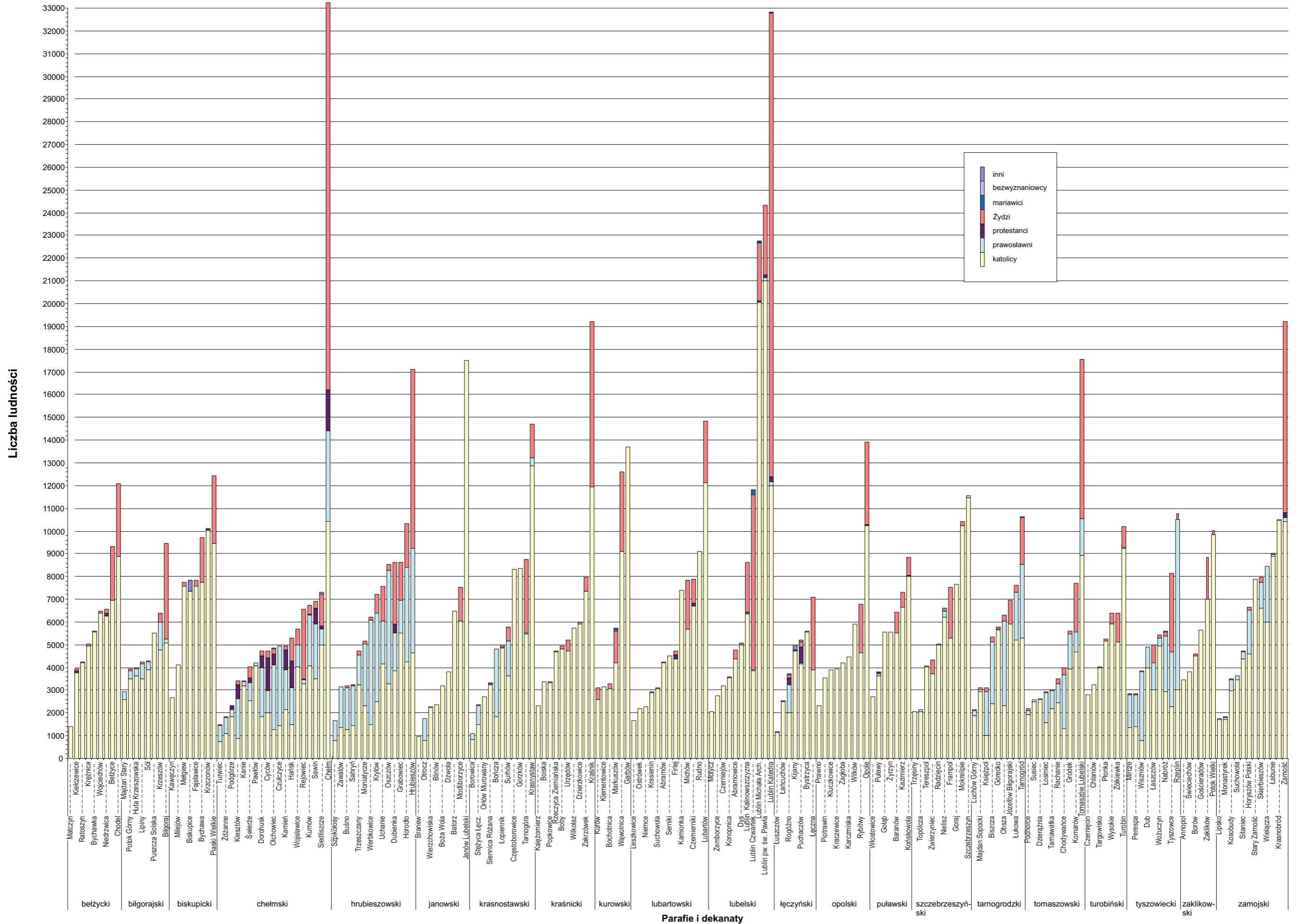
— granice diecezji w 1925 r.
 — granice dekanatów w 1925 r.
LUBLIN stolica diecezji
 Lubartów stolica dekanatu

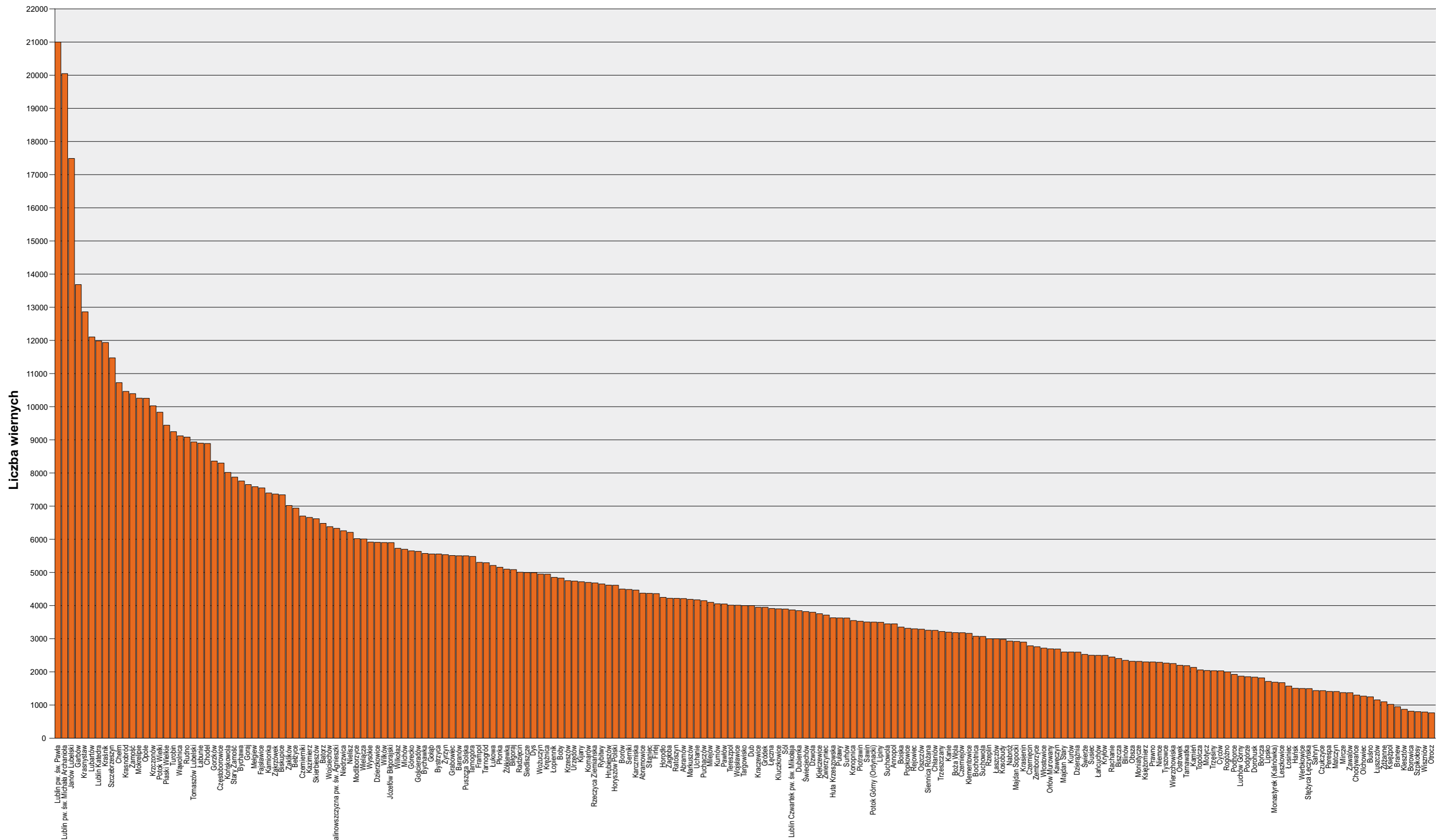
Mapa 1.1. Konwersje w parafiach diecezji lubelskiej w 1905 r.

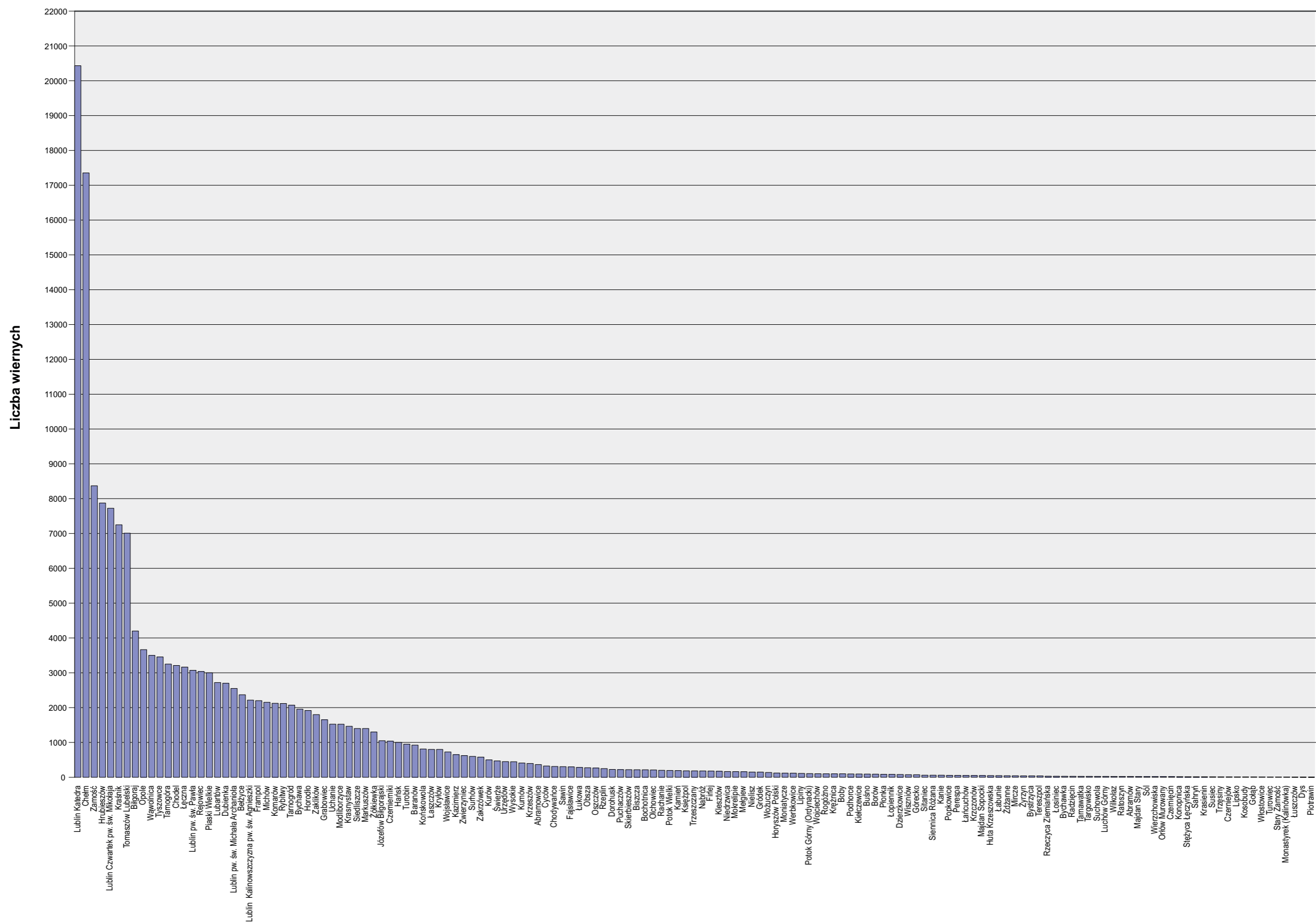
Wykres 1. Wyznania w parafiach i dekanatach diecezji lubelskiej w 1924 r.

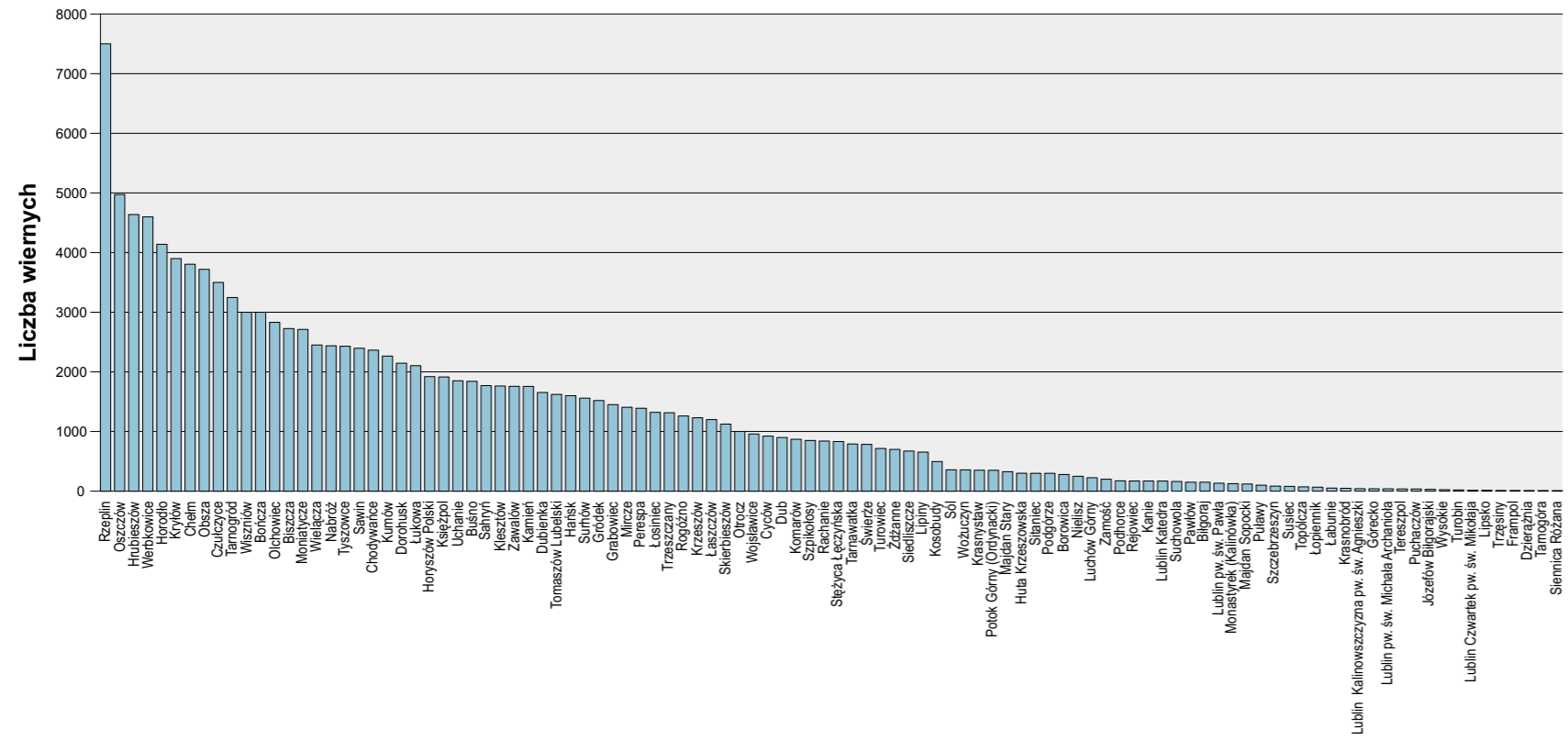
Wykres 2. Liczba katolików w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.

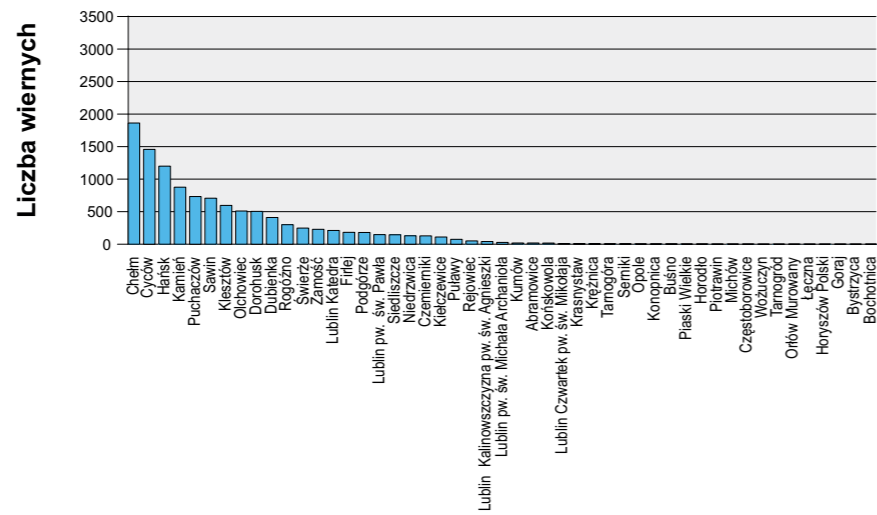
Wykres 3. Liczba Żydów w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.

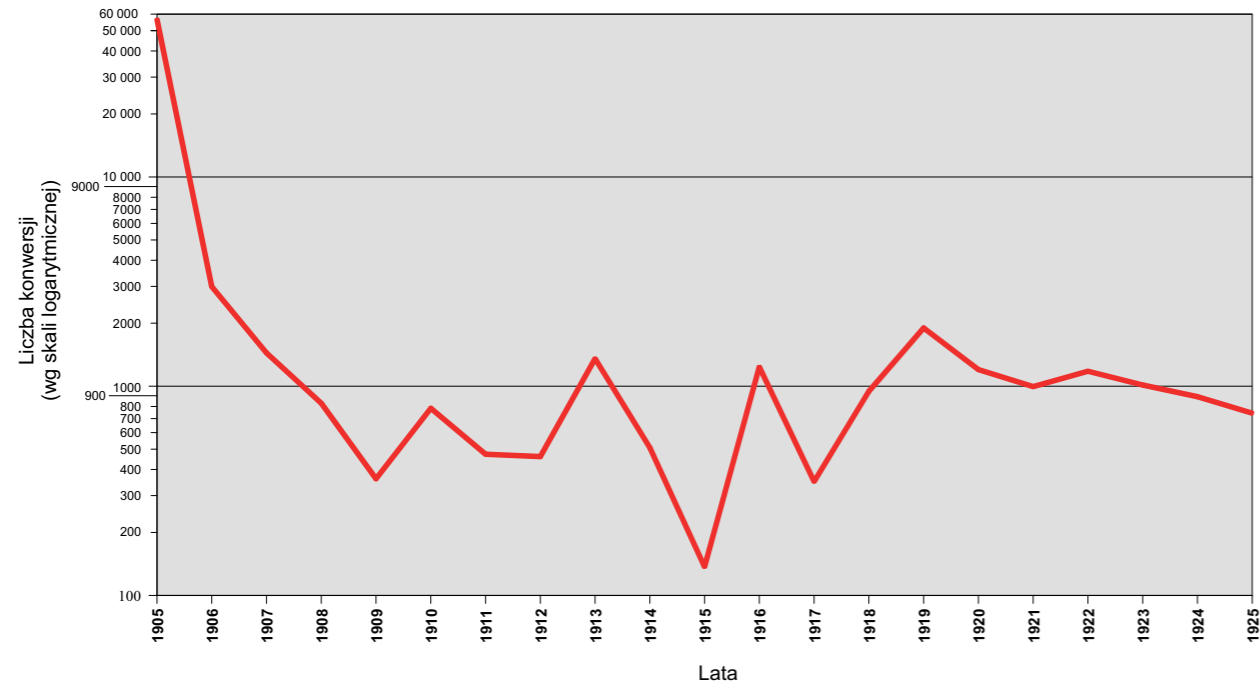
Wykres 4. Liczba prawosławnych w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.

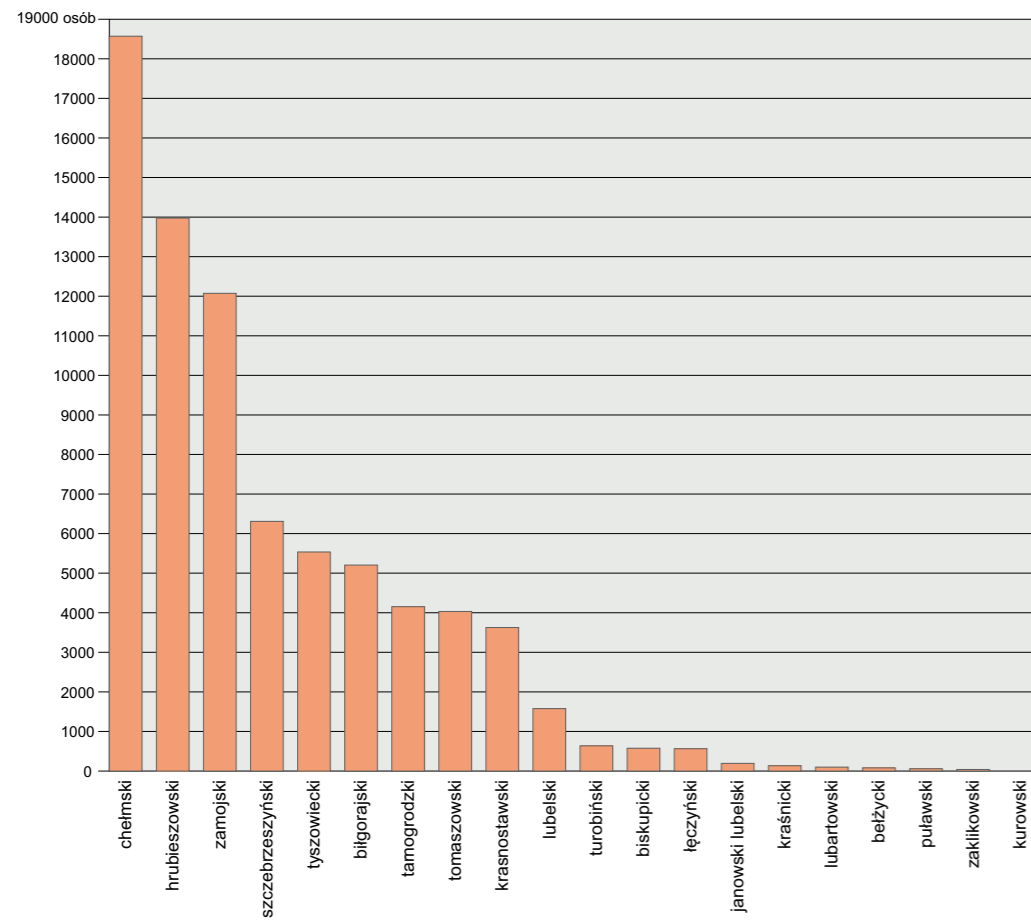
Wykres 5. Liczba protestantów w parafiach diecezji lubelskiej w 1924 r.

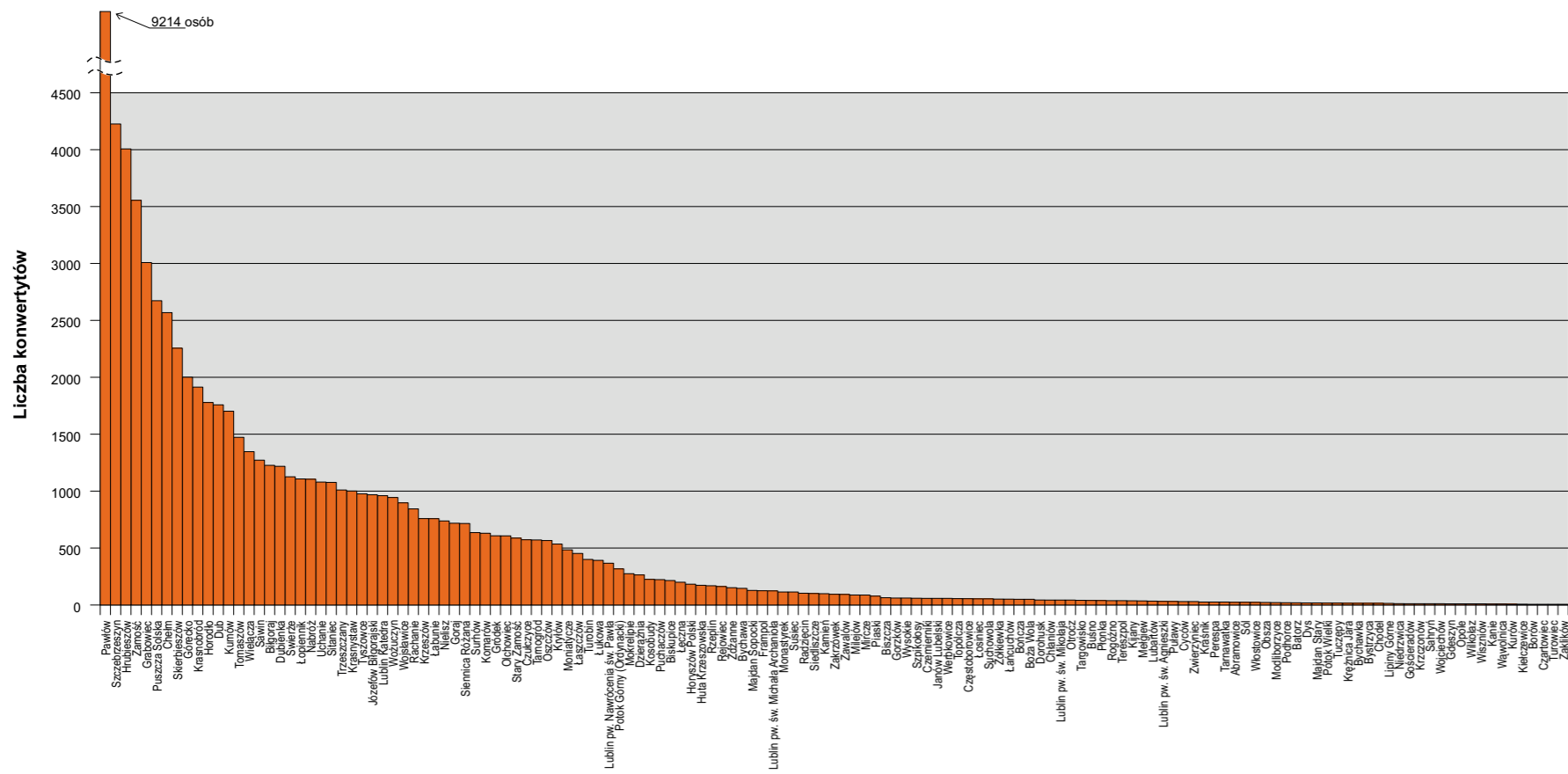
Wykres 6. Konwersje z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1925 w diecezji lubelskiej w granicach z 1925 r.

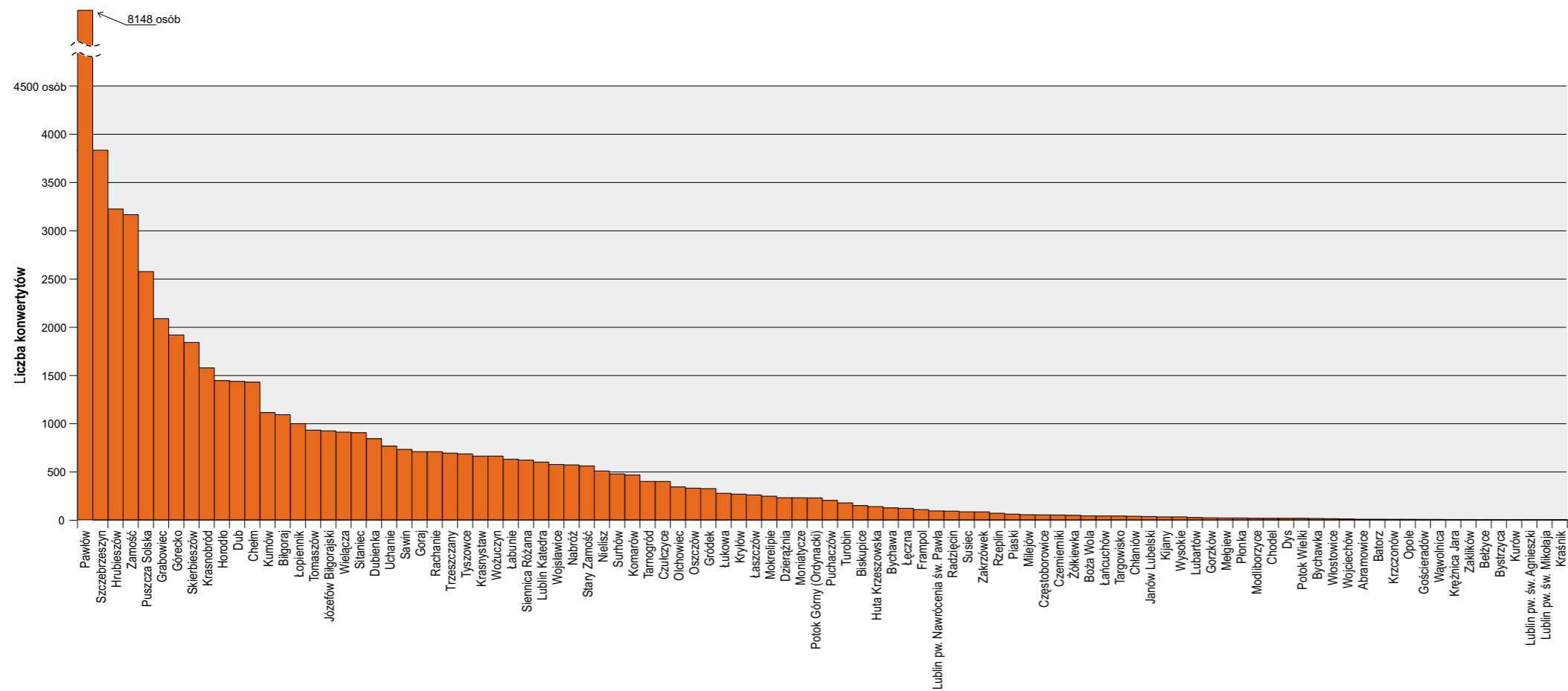
Wykres 7. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1925 w dekanatach diecezji lubelskiej z 1925 r.

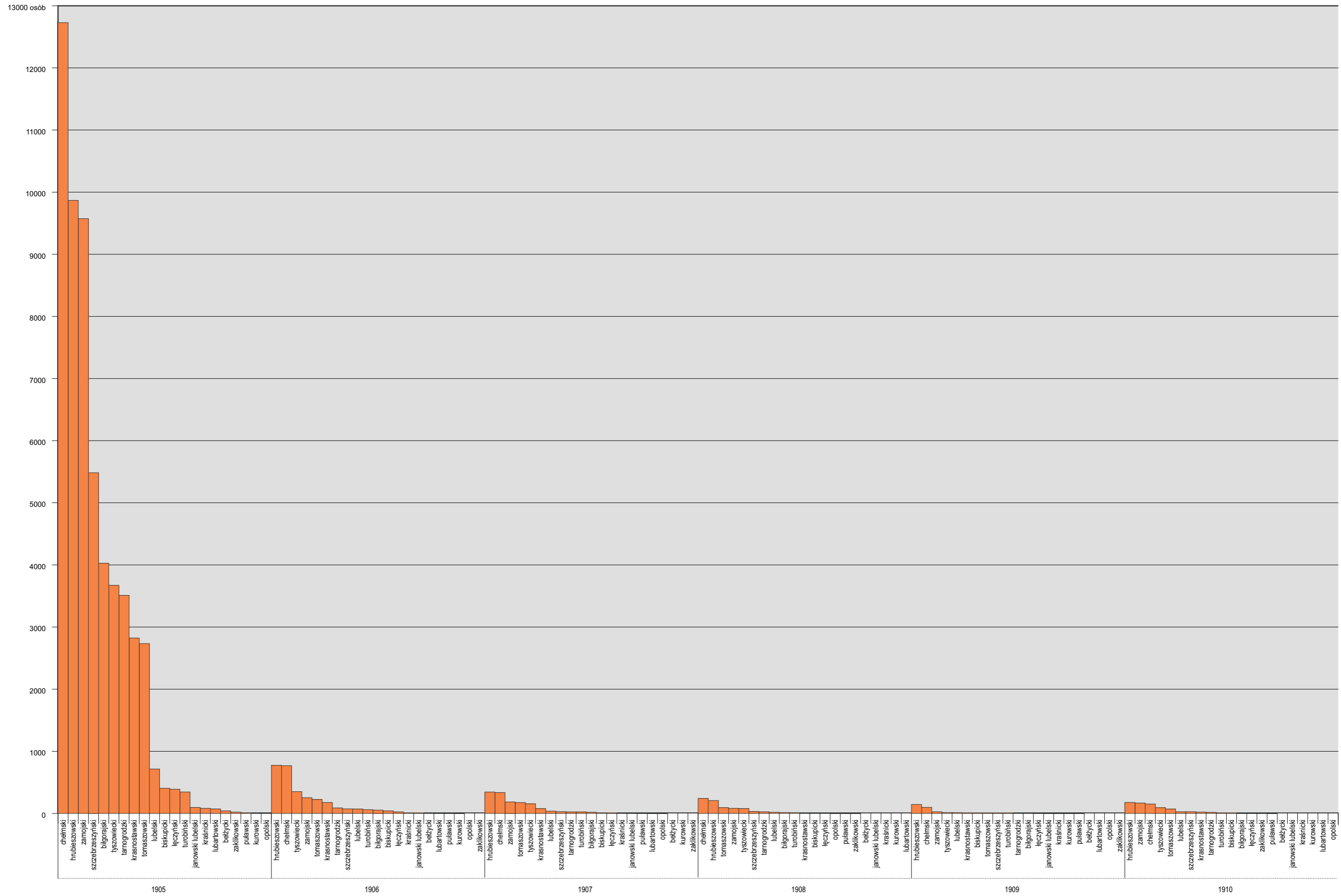
Wykres 9. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w parafiach diecezji lubelskiej w latach 1905-1925

Wykres 10. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w parafiach diecezji lubelskiej w 1905 r.

Wykres 11. Liczba konwersji z prawosławia na katolicyzm w latach 1905-1910 w dekanatach diecezji lubelskiej z 1925 r.

Wykres 13. Dekanaty diecezji lubelskiej o największej liczbie konwersji w latach 1905-1925

